F. O. FOSIAN

87 ARTIȘTI BUCUREȘTENI

DIN TEATRU, OPERĂ ȘI REVISTĂ

PORTRETE - BIOGRAFII - AMINTIRI

EDITURA „CULTURA POPORULUI"

F. O. FOSIAN

87 ARTIȘTI BUCUREȘTENI

DIN TEATRU, OPERĂ ȘI REVISTĂ

EDITURA „CULTURA POPORULUI"

Din această ediţie s'au tras două sute de volume pe hârtie velină, care nu s'au pus în comerţ.

Datele şi amănuntele cuprinse în acest volum, au fost furnizate autorului de către dd. artişti, cari au luat tot odată cunoştinţă de conţinutul manuscrisului înainte de intrarea lui în tipografie, garantându-i astfel autenticitatea.

In semn de omagiu și recunoștință, această carte este închinată d-lui V. Timuș, —acela care a călăuzit pașii autorului, în lumea plină de miraj a teatrului...

SPECTATORULUI DE AZI
(In loc de prefață)

Iți aduci aminte de minunea aia de femeie pe care ai văzut-o atunci? Ai aflat tot ce s'a întâmplat între timp și înțeleg dece azi ți-ai întors ochii dela ea.

Ce știai atunci despre ea ? Că e tânără, frumoasă, sveltă — și că trece pe lângă tine ca o apariție de poveste, caldă în privirea ei de o clipă, dar distantă, inumană. O iubeai? Nu știu. Dar știu că o adorai. Știu că vedeai în ea o taină și că așa ai fi vrut să fie pentru tine mereu.

Intr'o seară însă, între ea și tine a apărut un domn serviabil. Un domn fără altă treabă decât să mijlocească cunoștințele între oameni. Un fel de șarpe în frac, râmă șuerătoare și indiscretă, născută să turbure vraja Edenului. Și femeia frumoasă ți-a întins mâna. Emoționat, n'ai atins decât cu dinții mărgăritarul inelului. Dar piatra n'a avut aderență...

Ce a urmat apoi, a fost o rostogolire din treaptă în treaptă. Pentrucă a fost din ce în ce mai „intim". Intr'o zi i-ai sărutat buzele și, după ce ale tale s'au pomenit grase și roșii, ale ei au rămas uscate și vinete, ca ale copiilor scuturați de friguri. In altă zi (fiindcă tu cultivi nuanțele în dragoste), ai vrut să-ți culci genele între ale ei, ca să le dai împreunarea delicată a fluturilor, în jocul lor sfios și tremurat; dar ai rămas în ochi cu stropeală de polen negru și umed, plus un păr de cal care te-a înțepat ca o viespe în pleoapă. Te-ai înfuriat și i-ai înfipt mâna în bucle; dar toate buclele ei ți-au crescut în palmă, pentrucă pe capul ei n'a mai rămas nimic.

Ai rămas uluit. Te-a trezit ea, cu răspunsul pe care-l întrebai din ochi:

— Primul meu adorator, pe care nu l-am cunoscut niciodată, a fost un străbunic al tău dintr'o gintă pierdută.

— Dar tu... tu, rugina pământului... tu cine ești?

— Eu l-am gonit pe Hercule dela Eleusis... eu am...

I-ai astupat gura cu mâna, ca să nu-ți spună că o cheamă Thalia sau Melpomena și să nu te mai mustre de răul pe care l-ai înțeles: răul că te-ai lăsat s'o cunoști. Și ciuda ta, care durează încă, va mai dura mult de-acum. Nu împotriva ei. Pentrucă ei i-ai întors spatele și ști bine că nepăsarea ta e dreaptă. Dar împotriva domnului serviabil, care a deschis între voi prăpastia distrugătoare de vraje, a *intimității*.

Știu că nu tu ești vinovatul. Tu n'ai făcut altceva decât să te prinzi în joc. Și la început, ai făcut haz când ai auzit că Ofelia a împlinit patruzeci de ani. Domnul serviabil te-a apucat totdeauna de nas, ca să-ți pună sub ochi rubricile speciale ale publicațiilor cari trăiesc din indiscreții teatrale.

Azi ţi s'a urît cu jocul acesta, pentrucă el ţi-a răpit sugestia şi te-a făcut să nu mai crezi.

Teatrul a fost fără îndoială un erou. Dar s'a întâmplat şi cu el ce se întâmplă cu eroii, când sunt supuşi procedeului de decompoziţie al humorului. A fost atins de humor şi azi — dacă vei şti dela domnul serviabil că Făt-Frumos îşi petrece nopţile aiurea — personajul va dispare şi va rămâne actorul; şi nici măcar el, ci omul căruia i s'a divulgat viaţa.

Prin divulgare şi demascare, prin instaurarea unei intimităţi fără rost între tine şi el, *teatrul* şi-a pierdut azi perspectiva — deci taina şi vraja.

Dacă şi cu actorul se întâmplă exact ce s'a întâmplat cu teatrul, atunci înţelegem mai bine rostul unor biografii. Biografiile fixează, nu despodobesc. Ele prelungesc opera *trăită* a actorului, condamnată la moarte prin dispariţia lui. Ele pot asigura tradiţia interpretărilor, singurul fir care leagă generaţiile în lumea efemeră a scenei. Ele ne pot da imagina unui efort colectiv, deasupra căruia pluteşte panica unui destin unic. In fine, pe ele se poate clădi istoria unui teatru, aşa cum pe vremuri istoria unei ţări nu era compusă decât din biografiile suveranilor. Pentrucă istoria unui teatru, înainte de a fi scrisă, trebuie trăită. Şi adevăratele ei valori vii — primele cari poartă răspunderea confruntării, şi deci a selecţionării, sunt actorii.

Din ansamblul acestui volum al d-lui Fosian — care-i cunoaşte pentrucă trăeşte permanent în lumea lor — se va putea desprinde suflul autentic al unei generaţii care e încă la mijlocul drumului, în încordarea grea a urcuşului. Este deci cu atât mai interesantă această culegere, cu cât ea descoperă o generaţie în plin mers, fără să se grăbească la concluziile pe cari numai viitorul le poate trage. Dar viitorul va ţine seamă de acest material — care ne-a lipsit atât de mult până azi — şi care va rămâne totdeauna viu nu numai prin autenticitatea, dar şi prin obiectivitatea lui.

MIRCEA ŞTEFANESCU

PRECIZARILE AUTORULUI.

Teatrul este o meserie aristocrată
în care mitocanii n'au ce căuta
...A spus Ștefan Velescu.

Pământul este plin de idei, — ca un pom încărcat cu fructe gustoase. Și precum este deajuns să întinzi doar mâna ca să culegi fructul tentant, — tot așa este deajuns, câteodată, ca să întinzi doar mâna pentru a culege ideia cea mai surâzătoare... Dar, precum fructul cules se cere folosit, tot așa și ideia culeasă se cere valorificată. Altminteri — într'un caz și într'altul, fructul ca și ideia — se vor irosi zadarnic, vor pierde din actualitate sau din frăgezime, — pierzând tot odată din interes.

Desigur că din noianul de idei, mulți au desprins-o și pe aceea a realizării unui volum ca cel de față... Ideia a rămas însă, din păcate, ca toate bunele intenții, în faza limitată... a unei idei. Aceasta, în cceace privește pe alții. Autorul prezentei lucrări, nu s'a mulțumit însă cu atât, — ci a „reluat" ideia — în virtutea faptului că nimic nu-i nou sub soare — și a continuat-o de unde a fost întreruptă.

Pășirea pe calea înfăptuirii a „ideii", a fost întâmpinată cu zâmbete de neîncredere. „Un volum de biografii actoricești ?". „Al acelora în plină activitate ?.. Imposibil !.. *au exclamat incredulii. Și transformând exclamația în lozincă, — s'au pornit să împiedice — din motive ce nu pot fi arătate aci — realizarea volumului. Răuvoitorii au fost însă o cantitate minimă, — direct neglijabilă, incapabili să țină în loc o inițiativă hotărîtă. A fost, din contră, un îndemn de a duce lucrarea până la capăt, — la bun sfârșit.*

Totuși, lucrarea nu este complectă. Nu este complectă pentru acei cari au vrut să vadă în ea o „mare frescă", — o „antologie", — sau ceva asemănător. Ori, autorul n'a intenționat din capul locului realizarea unei lucrări de atari proporții... E un merit pe care-l rezervă altora. Autorul a intenționat și a realizat numai *o carte care să cuprindă pe marii maeștrii ai scenii, pe artiștii principali din teatru, operă și revistă, — pe vedetele publicului — în special pe acei cari activează azi pe scenele bucureștene. Lipsa câtorva din tânăra generație nu este o omisiune... Au fost invitați să participe — dar, din exces de modestie, au declinat invitația.*

...Modestie pe care autorul a apreciat-o la înălțimea sentimentelor din care a isvorît. Intr'un viitor apropiat însă, trecând peste prejudecățile tuturora, autorul va face să apară acest volum într'o ediție adăugită și complectată cu toți acei cari lipsesc actualmente din el.

Va fi, poate, primul pas al unei viitoare antologii. Până atunci, cartea rămâne ceeace și-a propus: un mijloc prin care spectatorii să-și cunoască actorii favoriți.

Ca încheiere, autorul ține să precizeze că toate inexactitățile, greșelile și omisiunile eventuale pe care le vor descoperi în acest volum erudiții mișcării noastre teatrale, sunt opera, meritul și contribuția sa personală.

LA LOC DE FRUNTE :

TEATRUL NAȚIONAL

In lumina maeștrilor primei noastre scene, câțiva demni urmași .....

Marietta Anca-Sadoveanu

Cariera doamnei Marietta Anca-Sadoveanu — astăzi definitiv statornicită într'o unanimă recunoaștere de către critică și public — înfățișează în cea mai nobilă formă, contribuția forțelor sufletești ale neamului, risipite în toate provinciile sale, în unitatea vieții noastre culturale. Ardeleancă, dăruită cu toate marile calități ale rasei sale, d-na Marietta Anca-Sadoveanu aduce pe scena noastră o adâncă și gravă resonanță sufletească, unită cu o sensibilitate și inteligență de o deosebită finețe. Aceste daruri de mare artistă sunt purtate cu prestigiu și mândrie de o ființă superbă ca înfățișare, în privirea căreia adâncă și albastră, joacă toate bunătățile și duioșiile, iar în glas toate modulațiile, dela înaltele severități tragice, până la învăluirea șoaptelor grele de înțeles.

In sânul unei familii de așezată și temeinică burghezie, din nordul Țării, a isbucnit în copilul, care era Marietta Anca pe atunci, vocația irezistibilă a artei sale de acum. La început în forma unui diletantism școlăresc, apoi de amatori, talentul acesta a fost recunoscut și îngrijit de luminata și generoasa înțelegere a celor din jurul său, pentru nobila carieră a artei, în care oricând o ființă de înaltă formațiune morală și educație intelectuală, are de adus aureola specială, în afară de contribuția directă a talentului său. Deși născută în regiunea dela Satu-Mare — la Copalnic Mănăștur — formațiunea artistică a d-nei Marietta Anca aparține Capitalei. Aci, s'a descifrat de timpuriu în eleva severă, aplicată, pasionată pentru arta sa, posibilitățile viitoare. Aci, examenele au fost biruitoare și trecerea de îndată, ca angajată tânără, direct din examenul de absolvire, pe prima noastră scenă, o consacrare binemeritată. Era însă numai un început, care avea să însemneze o cariera permanent ascendentă.

A debutat la Teatrul Național în anul 1931, în „Noaptea Regilor" de

Shakespeare. Prima recunoaştere însă a dobândit-o în „Intrigă şi Amor" de Schiller. Au urmat apoi roluri tot mai multe şi succese tot mai mari.

D-na Marietta Anca-Sadoveanu nu numai pe scena Teatrului Național, dar şi în teatrele particulare, devine cu încetul partenera preferată a camarazilor săi de mare clasă. In acest fel isbuteşte strălucit, alături de d. G. Storin pe scena Teatrului Regina Maria în „Amurg" de Hauptmann şi are deasemeni un deosebit succes în „Ingerul" şi în „Crimă şi pedeapsă".

La Teatrul Naţional joacă roluri de înaltă ţinută deservind, prin nobleţea jocului său, multe din piesele d-lui prof. N. Iorga, din care se marchează mai ales rolul principal din „Regele Cristina". Realizări de un relief sesisant, d-na Marietta Anca-Sadoveanu a dat în „Appolonius din Tyana", „Judecătorul din Zalameea", „Fântâna Domnului", „Ion", „Manon Lescaut", „Inşiră-te Mărgărite...", „Richard III", „Bujoreştii", „Făcliile", „Licuricii", „Borgia", „Avarul", „Vreau să trăesc", etc., etc.

De curând, marea sa artă a însufleţit rolul central dintr'o piesă, care fără contribuţia d-sale n'ar fi putut avea înaltul succes pe care l-a cunoscut. E vorba de rolul „Fetei vitrege" din clasica lucrare a lui Pirandello; „Şase personagii în căutarea unui autor", jucată pe scena Studio-ului Teatrului Naţional.

Aceiaşi artistă, Marietta Anca-Sadoveanu, a isbutit să treacă suplă, inteligentă, puternică, dela Ioana Boiu Dorcani (din „Suflete Tari", una din isbânzile sale) dela „Jupâniţa" de o atât de autentică aristocraţie românească, la problematica înfiorată şi plină de patimă a autorului italian. Ultima etapă a contribuţiilor sale, înscrie în cariera d-nei Marietta Anca-Sadoveanu, o epocă de maturitate a talentului şi de plină stăpânitoare a mijloacelor, după cum a dovedit în rolul Mara din „Ingerul a vestit pe Maria" misterul marelui Paul Claudel, jucat pe scena Teatrului Naţional.

Despre viaţa şi rosturile ei, această artistă hieratică, frumoasă şi dogorîtă de un aprig foc lăuntric, mi-a făcut o mărturisire simplă şi totuşi atât de adâncă.

— Viaţa trepidantă de azi — îmi spune d-na Marietta Anca-Sadoveanu — nici nu mă cheamă, nici nu mă satisface. Păstrez în mine doruri mari de viziuni liniştite şi lirice — şi recitesc întotdeauna cu plăcere „Tristan şi Isolda" de Bèdier. Ador muzica, bibliotecile bogate şi larg deschise, tablourile şi conversaţiile bune şi lungi, într'o catifelare de interior, de gânduri şi de sentimente...

Victor Antonescu

De pe băncile liceului din T. Severin, se pasionează după gazetărie. Incepe să scrie la „Dreptatea", organul partidului liberal care apărea acolo, devenind secretarul de redacție al ziarului. Urmează o frumoasă activitate literară și gazetărească de care e mândru și azi. Publică versuri, nuvele, schițe, articole politice, umoristice, etc. Traduce din Zola și Turghienev poemele în proză pe care i-le scoate în volum „Biblioteca pentru toți" sub pseudonimul „Vicant".

Ia parte activă la mișcarea culturală a Severinului la a cărei promovare a fost copărtaș.

Când într'o vară a venit la Severin, trupa lui Leonescu-Vampiru, acesta vizitându-l la redacție pe Victor Antonescu, i-a comandat să-i scrie o piesă de actualitate : „Mileniul". Piesa a fost scrisă, s'a jucat, a avut succes, iar Vampiru i-a propus să facă și turneu cu ea. Au plecat. Nu s'a mai jucat însă nicăieri dar Victor Antonescu a prins dragoste de teatru și s'a făcut actor. A stat câteva luni cu Vampiru, apoi s'a angajat la Teatrul Național din Craiova, după care a venit la București să-și consolideze situația. A intrat la Teatrul Național și încet-încet a ajuns societar de cl. I. A făcut 37 de turnee prin țară, dintre care două cu mare răsunet. Primul cu „Drama din Belgrad", jucându-se de 318 ori în șir în toată țara și făcând mare vâlvă din cauza asemănărei extraordinare a lui Victor Antonescu cu defunctul rege Alexandru I pe care-l interpreta magistral.

Al doilea turneu a fost în 1913, când a obținut prin guvernul Titu Maiorescu — și anume prin intervenția personală a lui Tache Ionescu, concesia de-a juca teatru în Transilvania.

In afară de aceste turnee, Victor Antonescu a mai făcut turnee cu Agatha Bărsescu, Aristizza Romanescu, Tina Barbu, Haralamb Lecca, Petre Liciu, Sturdza, Demetriade, Soreanu, etc.

La Teatrul Național, Victor Antonescu a creat multe și variate role: „Conu Leonida" și „Cațavencu" ale lui Caragiale, „Titanic Vals", „Glumele destinului", „Te-am cumpărat" „Răsvan și Vidra" (Moș Tănase), „Mișu Boeru" a lui Al. Dan, Boerul Tuzluc din „Dinu Păturică", „Hagi Tudose", „Troilus și Cressida" (Pandarus) „Filip al II-lea" etc.

Cine dintre acei care l'au văzut recent pe Aurel Athanasescu reapărând în rolul lui Chiriac din „O noapte furtunoasă", ar crede că-i un actor scos la pensie?... Treizeci ani de carieră, de cinstire a scenii româneşti, de muncă şi de pasiune au sburat ca un vis pentru acel care şi azi e un pasionat al teatrului, al artei pe care a slujit-o cu devotament, cu abnegaţie...

Bravo, nene Aurică!

Şi acum, să-i urmărim cariera :

Era în anul 1903. Având voce frumoasă de bariton, după ce a terminat liceul, părinţii l'au înscris la Academia de muzică şi artă dramatică a regretatului Stoenescu (fostă pe str. Mircea Vodă N.A.).

— Să te ţi de treabă, i-a spus tatăl său, — „că de nu, te dau la cismărie sau la ceasornicărie.

In timp ce tatăl său îl ştie la canto, Aurel Athanasescu urmează şi clasa de dramă a maestrului Nottara.

— Când eram în anul trei de conservator — imi spune d-sa — la producţie de fine de an am dat replica tuturor elevilor Aristizzei Romanescu. Cand a venit rândul meu să-mi recit bucata — preparasem Severo Torelli — Alexandru Davila, director pe atunci al Teatrului Naţional, fiind de faţă la producţie şi dându-şi seama de valoarea mea din replicile susţinute, m'a oprit să mai recit bucata, m'a chemat la el, şi frecându-şi nasul (era un tic al lui) mi-a spus că mă angajează la Teatrul Naţional, cu 80 de lei pe lună.

... Acestea se petreceau în luna August a anului 1907. In toamna aceluiaş an, debutează în piesa „Curcanii" a lui Grigore Ventura, jucând rolul căpitanului Coroiu.

Când a intrat în teatru, d. Aurel Athanasescu avea mustaţă. Primind însă ordin să-l înlocuiască în rolul lui Galus din „Fântâna Blanduziei" pe d. Tony Bulandra — care se înzăpezise cu prilejul unui turneu undeva prin provincie — a fost nevoit să şi-o radă.

— Davila — îmi spune d. Aurel Athanasescu evocând această în-

tàmplare — l'a adus pe Mahauer * să mă „opereze"... Eu citeam rolul, Pepi tundea — iar Davila mă consola cu un discurs bine simțit. De atunci, de câte ori pun mustăți false pentru scenă, mă emoționez atât de tare, că asud și mi se deslipesc.

In 1919 a fost detașat pe timp de un an la Teatrul Național din Cluj, unde a inaugurat stagiunea interpretând rolul titular din „Ovidiu" de Vasile Alexandri.

Recent, d. Aurel Athanasescu a jucat pe scena Teatrului Comedia, unde a reapărut — între altele — în rolul lui Chiriac din „O noapte furtunoasă".

A mai jucat cu succes în „Crai de tobă" de dr. C. Colonaș — pe scena Teatrului Vesel.

Pensionatul Aurel Athanasescu este chemat și azi să aducă aportul talentului său, pe prima noastră scenă. La deschiderea stagiunii anului 1938—39, a apărut in rolul lui Tomșa din „Despot-Vodă", — mai târziu în „Institutorii" — și recent în „Fântâna Blanduziei". Deasemenea a luat parte la inaugurarea Studio-ului Teatrului Național, jucând în „De-ale Carnavalului".

Aurel Athanasescu s'a născut în anul 1886.

*) Peruchierul Teatrului Național.

N. Bălțățeanu

N. Bălțățeanu, actorul de expresivă realizare scenică, amorezul de bărbătească înfățișare și de impetoasă frazare, al cărui suflet vibrează odată cu eroul pe care-l interpretează, răscolind cutele tainicelor emoții — actorul N. Bălțățeanu, cunoscut de aproape, oferă paradoxul unui temperament nonșalant, sobru, indiferent la cele ce-l inconjoară, purtând parcă, în viața cea de toate zilele, masca blazatului „Lord Melbourne"... Sau, poate, Bălțățeanu, atunci când a creat acest personagiu, i-a împrumutat ceva din propria-i personalitate — inteligență, spirit, finețe și sânge rece, — confuzie care-și găsește explicația în procesul de contopire dintre actorii de talent și eroii pe cari sunt chemați să-i interpreteze.

Cu ani în urmă — datele n'au importanță în spațiu și in timp — furișat pe acoperișul unui pod de fân, deasupra unei popicării din Turnu-Severin, un băiețaș — să tot aibe șase anișori — privește minunându-se, un spectacol de teatru dat de o trupă în turneu... Băiețașul vede pentru prima oară teatru... El nu știe ce se joacă, el nu știe că ceiace se petrece pe scenă face parte din piesa „Drama sângeroasă dela Belgrad", „marele succes al anului..." Pe el l'au furat actorii, — in special strălucitoarele uniforme ale actorilor... E înfrigurat de emoție...

Deodată — cam pe la jumătatea spectacolului — se simte apucat de braț de o mână puternică și tras de pe acoperiș. Ajuns jos de pe înaltele sfere ale fanteziei, se pomenește, față în față, cu polițaiul orașului care, prieten al casei, alarmat de familie în urma dispariției băiețașului plecat de acasă fără știrea nimănui, îl căuta de pe la ora 7 seara...

...„Nicușor" n'a putut uita spectacolul văzut... A crescut și ani dearândul a fost obsedat de „Drama sângeroasă dela Belgrad"...

Cu scurgerea anilor, „Nicuşor“ a devenit NICU — şi Nicu Bălţăţeanu, venind la Bucureşti pentru continuarea studiilor, frecventează Academia de muzică şi artă dramatică, având profesor pe regretatul Theodor Stoenescu, directorul academiei. La o producţie de sfârşit de an, în care joacă rolul titular din „Severo Torelli“, e văzut de d. Ion Livescu. Maestrul îl sfătueşte să se înscrie la Conservator, — sfat pe care cel pasionat după teatru, îl urmează.

In primul an de conservator face o serie de turnee sub conducerea d-lui Lică Teodorescu.

In anul 1916 absolvă conservatorul.

Isbucnind războiul ia parte la faimoasele lupte de pe dealul Muncelului.

— Şi astăzi — îmi spune d. Bălţăţeanu — încă mă urmăreşte imaginea sângeroasă a câmpului de luptă plin de cadavre, a nopţilor petrecute lângă hoituri... Acolo, pe dealurile Muncelului, am văzut întâia oară viaţa...

In perioada de acalmie a războiului, e chemat la Bârlad, cu ordin dela marele Stat Major, pentru a face parte dintr'o companie de teatru a armatei I-a. Se jucau numai operete... şi N. Bălţăţeanu făcea pe tenorul...

Cu prilejul reorganizării Teatrului Naţional (după război) maestrul Ion Livescu îl cheamă şi-l face societar clasa III-a.

Primul rol la Teatrul Naţional a fost într'un matineu, în ziua intrării armatelor franceze, când a jucat rolul lui Percinet din „Romanţioşii“.

„Candida — de Bernard Shaw, — marchează începutul carierii lui actoriceşti.

Trece la Teatrul Regina Maria unde joacă, între altele în „L'Aiglon“, „Marie Stuart“ şi pe Voevodul Nenoroc din „Cocoşul Negru“.

Revine la Teatrul Naţional şi interpretează pe Domnul în frac din „Masca“ a d-lui Ion Sân-Giorgiu.

Joacă apoi în „Sanda“, în „Dinu Păturică“ şi întreaga galerie de primi-amorezi, — gen în care s'a consacrat definitiv.

După rolul din „Dinu Păturică“, a fost făcut societar cl. I-a.

O creaţie definitivă, — o adevărată izbândă a carierii sale, consider rolul Lordului Melbourne din „Tinereţea unei regine“...

D. Bălţăţeanu a jucat şi într'un film românesc : „Ciuleandra“, turnat după cunoscutul roman al d-lui Liviu Rebreanu...

George Calboreanu

Din tânăra generație de actori, dintre acei cari s'au impus în atențiunea publicului nostru spectator. George Calboreanu se desprinde ca un element de forță, ca unul care a dăruit scenii ,întreaga putere a talentului său creator. Ierarhia teatrului, a cărei greutate apăsătoare o simt atâția alții, George Calboreanu a străbătut-o în pași gigantici, cucerind un loc de frunte în șirul de mari actori cărora li s'a alăturat prin talent, prin muncă și prin dârzenie.

Toate aceste calități, George Calboreanu le-a pus în slujba meșteșugului actoricesc.

Rolurile create de dânsul, sunt ființe vii, rupte din viață și transpuse pe scenă, — iar jocul lui Calboreanu, este un crâmpei din acea viață care se confundă cu teatrul.

Lui George Calboreanu îi revine în întregime meritul de a ne fi prezentat un Hamlet cu totul inedit, reînoit, împrospătat, pe care l'a realizat pe scena Teatrului Național din București.

Având de luptat cu predecesorii interpreți — Grigore Manolescu, Aristide Demetriad, d-nii Tony Bulandra și Ion Manolescu — cari au purtat pe umeri povora nostalgiei prințului Danemarcei — succesul lui George Calboreanu este cu atât mai covârșitor.

Dar George Calboreanu dincolo de această izbândă pe planul dramaturgiei clasice, este actorul cu paralel succes în literatura dramatică originală sau străină, modernă sau de epocă, redând complexul oricărui personagiu, cu infinite amănunte de compunere. Despică textul, îl pătrunde — pătrunzând implicit și în sufletul personagiului— și-l redă apoi nuanțat, detailat, cu acea omogenitate caracteristică a talentului său.

Anii copilăriei lui George Calboreanu s'au desfășurat în satul Turnișor din ținuturile Sibiului — de unde este originar — fără nimic prevestitor în ale meșteșugului actoricesc... Hoinărind pe plaiuri înverzite,

cu privirea pierdută în nemărginit, copilandrul nu visa nici pe departe cărei chemări avea să-i dea urmare într'o bună zi. Intr'adevăr, când anii copilăriei s'au spulberat, când a trebuit să dea piept cu viața, George Calboreanu a încercat tot soiul de alte meserii.. La Constanța, unde soarta i-a îndreptat pașii într'o vreme, pândește prilejul de a se strecura neobservat pe unul din marile vapoare, în momentul când ar fi ridicat ancora... Tentativele au dat însă greș. Poate spre norocul, poate spre nenorocul lui...

Prologul carierii lui artistice, se desfășoară în vara anului 1914 când, între diversele meserii încercate, era și cântăreț, în corul unor biserici din București. In acelaș timp, lua lecții particulare dela diferiți profesori de belcanto. Sigur de sine, bazând pe aceste aptitudini muzicale, se prezintă la Parcul Oteteleșeanu — unde funcționa compania de operetă a lui Gabrielescu — solicitând un loc în cor. Alecu Bărcănescu, ascultându-l, i-a răspuns brutal :

— „Vează-ți de altă meserie, drăgălașule !... Asta nu-i de tine !...".

Nu era de el !... De el, care studiase și partitura lui Mefisto din opera „Faust"... Este drept că profesorii nu erau de acord asupra vocii lui: unul îl socotia tenor, altul bas, altul bariton...

...Totuși, Nenea Alecu Bărcănescu n'a putut alege nimic din „vocile" lui George Calboreanu.

In anul 1917, la Iași, la redeschiderea Conservatorului, îl găsim înscris. In ziua de 16 Februarie a anului 1917, începe cursurile, primit cu multă bunăvoință de profesorul State Dragomir.

Dar George Calboreanu s'a prezentat nepregătit... Ştia o singură poezie: „Oltul", a lui Octavian Goga. A spus-o... și a plăcut... Mai mult: a surprins. Şi de unde cu câteva clipe mai înainte fusese tratat cu oarecare indiferență de colegi, dintr'odată, devine ținta atențiunii întregei clase...

A fost, poate, prima biruință a lui George Calboreanu.

In luna Iunie a anului 1919, George Calboreanu a absolvit conservatorul, dând examenul în fața unei comisiuni din care au făcut parte: Nottara, Livescu, George Enescu, Mihail Sadoveanu, Ion Petrovici, Mihail Codreanu și State Dragomir.

Lilly Carandino

O apariție ireală, din domeniul abstractului, — o actriță care împrumută rolurilor ceva din imaterialul ființei ei, ceva gingaș, ceva de o finețe neînchipuită, străbătând scena ca sub vraja unui vis, trăind rolul intens, pasionant.

A făcut Conservatorul cu maestrul Soreanu. In anul doi de conservator, a fost angajată la Teatrul Național, unde a debutat în „Lorenzaccio".

Terminând Conservatorul, capătă o bursă și pleacă la Paris. Acolo, timp de trei ani, a luat lecții cu diferiți actori francezi.

Desăvârșindu-și astfel studiile artistice, revine în țară și joacă la Teatrul Regina Maria. Joacă apoi într'o companie sub direcția de scenă a d-lui Aurel I. Maican.

... După care a fost reangajată la Teatrul Național, unde joacă și acum...

Lilly Carandino este singura dintre tinerele actrițe care chiar dela primii pași în teatru, a jucat numai roluri principale... Citez câteva din ele: „Moartea în vacanță" (la Teatrul Regina Maria), „Fete în uniformă" (la „Fantazio"), „Omul și masca", „Despot-Vodă", „Poveste de iarnă", „Joc primejdios", „Mult sgomot pentru nimic", „Clopotul scufundat", și „Fântâna Blanduziei" la Teatrul Național — iar recent a jucat „în reprezentație" pe scena Teatrului Ligii Culturale, rolul Desdemonei din „Othello".

Cleo Pan Cernățianu

Cleo Pan-Cernățianu este pentru mine, ca și pentru cei din generația mea, o actriță „bătrână". Eram de-o schioapă, elev de școală, cocoțat la galeria Teatrului Național, când îmi rupeam pieptul strigând: „bravo Cleo"! N'aș putea să precizez astăzi dacă aplaudam în ea felul cum își interpreta rolul, sau aplaudam tinereasca izbândă a acestui copil „minune"... Căci Cleo, — aceea pe care azi din respect și din considerație mă văd silit s'o denumesc doamna Cleo Pan Cernățianu, a început să facă teatru din frageda copilărie, adică dela vârsta de 5 ani.

Iat-o spicuind din amintirile începutului:

— Locuiam de puțină vreme în aceiași curte din strada Berzei, cu șeful figurației Teatrului Național — Al. Alexandrescu.

Maestrul Nottara îi dăduse acestuia însărcinarea să caute pe cineva pentru rolurile de copii, căci acea care le jucase până atunci, crescuse și se desvoltase prea mult.

Alexandrescu i-a răspuns că ar avea o fetiță.

— „Cum o cheamă?" a întrebat maestrul.

— „Nu știu" a răspuns Alexandrescu... S'a mutat de curând la noi, Aud însă că o strigă Caliopi..., Cleopatra, cam așa ceva"...

— „Ce Caliopi, ce Cleopatra... Noi să-i spunem Cleo" !... a hotărît maestrul și Cleo am rămas.

După ce a luat învoirea părinților, m'a dus și m'a prezentat maestrului care m'a și distribuit în piesa „Caporalul Simon".

Din tot rolul, îmi aduc aminte numai că stăteam pe umerii maestrului — el juca rolul unui comandant de pluton — pentru a fi mai înaltă decât cel din pluton și să-i pot arăta pe unul ce fugise de sub o escortă. La replica mea : „Uite-l colo cum aleargă" se trăgea o salvă, iar maestrul, uimit, a spus celor de față : „ia uitați-vă la drăcușorul ăsta care nici măcar nu tresare". Scena se petrecea la repetiția generală.

Rolurile le învățam cu ajutorul măicuței mele, ca o poezie.

Al doilea rol mare, l'am avut în piesa „Crima celebră". Spun

„rol mare" deoarece am avut și o discuție pentru el cu prima interpretă. Ce original și ce comic, nu ? ca la vârsta de 5 ani să fi acuzată că ai putut lua rolul cuiva ! Totuși a fost așa.

D-ra care fusese înaintea mea, mi-a cerut socoteala de ce i-am luat rolul, iar la regizorat a făcut atâta zarvă, încât nu a putut fi liniștită decât cu promisiunea că, dacă nu voiu juca bine, nu voiu primi niciun ban — eram plătită cu 5 lei pe seară, iar ea cu 10 lei — și va lua ea și banii și rolul înapoi.

Surpriza a fost că n'am făcut nici o greșeală... ba da, am avut una: trebuia să bat tare într'o ușe, în timp ce în scenă se comitea un omor. Pumnul meu fiind prea mic, mi-a ajutat regizorul Dumitriu, așa că în sală s'au auzit două feluri de bătăi. Iar într'o scenă în care actorul Cernat ce juca rolul tatălui meu, mă dojenea și-mi spunea: „că nu-mi dau seama ce fac, că prin denunțul meu bag pe tata în pușcărie", era gata să plâng deabinelea. Atunci Cernat, ținându-mă cu spatele către public, m'a sgâlțâit puțin și mi-a șoptit: „Cleuțo, Cleuțo, nu plânge că suntem la teatru". Mi-am revenit, și am jucat rolul până la sfârșit cu mult succes, fiind aplaudată de întreaga sală. Drept recompensă din partea teatrului, pe lângă plata serală, am primit câteva cutii cu bomboane și păpuși.

Eram deci consacrată și în acelaș timp asigurată pentru toate rolurile de copii.

Jucam și figuram în toate melodramele timpului și anume: „Ocolul Pământului", „Sînziana și Pepelea", „Doi Sergenți", „Fata Aerului", etc.

La un spectacol al piesei „Două orfeline", stăteam între culise și priveam. Iar artista Titi Gheorghiu dând cu ochii de mine, mi-a spus: „Ce faci micuțo aici ? Hai în loja artiștilor". M'a luat de mână și m'a condus în loje. Vezi dar ce drepturi căpătasem !

Când a venit marea tragediană Agatha Bărsescu, printre alte piese a jucat și „Medeea. Jucam pe unul din băieții ei și a fost atât de încântată de mine, încât i-a propus măicuței mele să mă lase să plec cu dânsa în America. Părinții s'au opus: eram prea mică.

A venit și vârsta școlii. Am fost înscrisă la Călugărițe Sf. Iosef din strada Fântânei astăzi Berthelot — fără a le spune că fac teatru. Intre timp a venit director marele Davila și a pus in repertoriu piesa „Nepoțelul" sau „Secretul lui Polichinelle". A trimis să mă cheme, iar servitorul, prea zelos, negăsindu-mă acasă, a venit la școală și ducându-se direct în cancelarie a cerut maicelor să-mi dea voie la repetiție. Maicile au înmărmurit auzind că au o elevă „artistă". Gândește-te la mentalitatea ce era cu atâția ani în urmă ! A doua zi, chemând pe tăicuțul meu la școală, i-au spus că neputându-mă elimina, fiind o elevă bună, prima absență pe care o voiu face va fi considerată că este din pricina teatrului și voiu fi dată afară.

Davila auzind acestea și nevoind să-mi facă un rău a luat deciziunea de a pune repetițiile la ora 4 d. a. adică după ce ieșiam dela școală.

In piesă, eu nu aveam rol decât în actul 1 și 3, iar în timp ce se repeta actul al 2-lea, scoteam tăblița și-mi făceam lecțiile.

Directorul, care asista la toate repetițiile, trimitea la Riegler și-mi servea un ceai sau chocolată cu foursecuri. In aceleași condiții plecam și în provincie cu piesa „Bolnavul închipuit" cu marii actori : Iancu Niculescu, Maria Ciucurescu, Achile Georgescu, Mihalescu, Ionașcu Crisenghi, etc. Plecam la ora 5 d. a. la Ploești și ajungeam la 7. Jucam seara, iar după spectacol veniam cu toții la gară — căci diurnele actorilor pe vremea aceia nu permitea luxul să-și ia o cameră numai pentru câteva ore. La restaurantul gării, după ce mâncam ceva, îmi aranjau 6 scaune și un puișor de pernă dela șeful gării și mă culcam. Plecarea era la ora 5 dim. și la 6 jum. soseam în București. Odată acasă, îmbrăcam uniforma, luam ghiozdanul... și repede la școală.

— Când a înființat Davila prima trupă particulară la Teatrul Liric și a deschis stagiunea cu „Stane de Piatră", mi-a dat rolul fetiței. Imi spunea „bătrâna mea prietenă" și mi-a mărit gajul dela 5 lei la 10 lei pe seară, iar premiera 20 lei.

Piesa s'a jucat o lună de zile în șir. Am încasat astfel fabuloasa sumă de 320 lei ! ! !

Terminând cursul primar, m'am înscris la Externatul Carmen Sylva. Aci, acelaș conflict cu direcțiunea pentru îngăduința de a urma cursurile și a juca și teatru.

Cu toată aprobarea Ministrului Cultelor — pe atunci C. C. Arion — la care m'am dus personal în audiență, d-na directoare s'a opus. Am rămas în școală, însă după multe neajunsuri și fel de fel de șicane, după câțiva ani am renunțat și am dat examenele în particular, înscriindu-mă în acelaș timp la conservator.

Nu mi-a fost greu să intru la o vârstă atât de fragedă, căci comisia care mi-a admis dispensa de vârstă, se compunea din : Maestrul Nottara, d-nii Livescu, Soreanu și d-na Lucia Sturdza Bulandra, — adică toți „colegii" mei, cu cari „profesam" deja de atâția ani !

Chiar după anul I, — în vacanță — m'a luat directorul teatrului — G. Diamandi — într'un turneu de conferințe — iar eu spuneam versuri — împreună cu mai mulți scriitori, din care nu-mi mai amintesc decât de d. Nicu Davidescu, Carp și Haralamb Lecca.

In 1916 am absolvit Conservatorul jucând actul V din „Adrienne Lecouvreur". A fost un triumf, recunoscut în unanimitate de presă și am primit propuneri de angajament de la compania Ventura-Bulandra și Teatrul Național prin directorul Al. Mavrodi. Fatal, am primit oferta Naționalului, unde am fost angajată direct stagiară, dându-mi-se și un premiu de lei 200, având în plus supremul argument „că rămâneam în teatrul în care am crescut".

In timpul războiului — împreună cu ceilalți camarazi împuterniciți de guvern de a rămâne pe loc — am jucat la Teatrul Comedia, sub conducerea mult regretatului Aristide Demetriad.

Am jucat aproape seară de seară, timp de 2 stagiuni, mai ales roluri de ingenuă dramatică.

Un frumos succes am repurtat în piesa „Stane de Piatră"

interpretând de data aceasta rolul mamei în loc de acel al fetiței pe care il jucasem cu 9 ani înainte.

Până în anul 1924, când am fost făcută societară, am jucat roluri principale din majoritatea pieselor din marele repertoriu și anume: Fântâna Blanduziei, Vlaicu-Vodă, Viforul, Apus de Soare, Visul unei nopți de vară, Noaptea Regilor, Talismanul, Comedia încurcăturilor, Femeia Mării, Cain, Ciuta, Femeia îndărătnică, Margareta din Faust, etc.

In urma succesului obținut în „Faust", în anul 1925, mi s'a acordat de Minister autorizația unui turneu oficial subvenționat, din al cărui rezultat material să-mi pot complecta cunoștințele teatrale în străinătate.

Era pentru prima oară și în mod cu totul excepțional, când se acorda o asemenea favore unui societar cl. III.

Anii 1926/927 i-am petrecut în străinătate, stând numai la Paris aproape 9 luni și unde, între timp, am luat consultații cu marea tragediană Suzanne Desprès.

Plecarea în străinătate am plătit-o foarte scump, căci odată revenită, stagiuni dearândul n'am mai jucat nici un rol important, ci numai secundare și bine înțeles reluările.

UN ACTOR-AUTOR:

G. Ciprian

Actor și autor! Iată un lucru rar în teatrul românesc... D. Ciprian întrunește tocmai această calitate Are la activul său următoarele lucrări : „Soț or fărdă“ (roman) și piesele: „Omul și mârțoaga", (jucată la Teatrul Național), „Nae Neculaie" (jucată la Teatrul Regina Maria), „Juda" (în colaborare cu I. Luca, jucată și premiată la Teatrul Național) și „Cap de rățoi".

Cel mai mare succes l-a obținut cu piesa „Omul și mârțoaga". Această lucrare a fost reprezentată și peste graniță și anume: la Berlin (unde s'a jucat la Schiller Theater în regia lui Ernst Legal cu Lothar Müthel și Francisca Kid în rolurile principale). Apoi la Praga și Berna. In anul 1937, „Omul și mârțoaga" s'a jucat la Paris, la Theatre des Mathurins sub titlul „Kirika“ (L'homme et son Toquard), în regia lui Pitöeff. Distribuția a reunit în rolurile principale, pe Pitöeff, Pierre Brasseur, Louis Salou, Madeleine Lambert, Suzzane D'Althy, etc. Spectacolul a avut loc într'un cadru festiv, în prezența M. S. Regelui Carol II al României.

Ca actor, d. G. Ciprian s'a afirmat tot atât de strălucit. A făcut conservatorul cu maestrul Nottara. Davila, pe atunci directorul Teatrului Național, nevrând să-l primească pentrucă „n'avea linie", Ciprian se angajează la Teatrul Național din Craiova, sub directoratul lui Gabrielescu, având obligația de a juca în piese din marele repertoriu clasic: „Othello", „Strigoii", „Richard III", ș. a. Roluri grele, de răspundere pentru un începător. Spre norocul lui însă, Gabrielescu a plecat și în locul lui a venit Virgil Broscărescu. Acesta i-a înlesnit debutul în rolul lui Soltuz din „Răsvan și Vidra", — rol în care apărea cu o tavă în mână și în care nu avea de spus mai mult ca patru — cinci versuri.

După un an, pleacă dela Teatrul Național din Craiova și se prezintă lui Pompiliu Eliade, venit director la Teatrul Național din București. D. Ciprian îmi evocă această întâlnire:

— I-am spus că sunt premiant al Conservatorului (într'adevăr, la absolvire obținusem premiul întâi), — i-am prezentat albumul meu în care aveam lipite cronicele examenului de absolvire, — dar Pompiliu Eliade mi-a replicat: „Eu sunt om cult !... Dece vi la mine cu terfeloage?. Protecție ai?"... Am plecat distrus. Pe atunci mă numeam Constantinescu. Nu cunoșteam pe niciunul din mai marii zilei. Cum însă sunt născut la Buzău, m'am prezentat deputatului de Buzău, pe atunci d-rul Angelescu. Văzându-mă mic și sgribulit,, m'a întrebat:

— „Vrei să intri în spital?"...

— „Nu... în teatru... i-am replicat eu, expunându-i cazul".

...M'a invitat în automobilul lui... și peste câteva minute numai, după o vizită făcută lui Pompiliu Eliade, ieșind din cabinetul lui, m'a bătut pe umeri și mi-a spus: „Ești angajat, băiete"!...

... Era în anul 1908...

La Teatrul Național din București, a debutat în rolul unui lacheu anonim din „Heidelbergul de altădată". Primul rol de succes l-a avut în rolul escrocului Laroque din „Necunoscuta". Au urmat Bufonul din „Regele Lear", Păcală din „Insiră-te mărgărite", Răzeșul din „Răsvan și Vidra", Grozea din „Vlaicu-Vodă", Doctorul din „Bujoreștii" — iar sub directoratul lui Davila (venit director a doua oară) a jucat: Gluto din „Fântâna Blanduziei". Purgon din „Bolnavul închipuit", și a obținut un real succes în Lubin, servitorul tont din „Georges Dandin".

— Cariera mea — îmi spune d. G. Ciprian — am impresia că în mod serios contează din timpul directoratului d-lui Victor Eftimiu, când am jucat în „Dra Julia", „Nora" și rolul titular din „Macbeth".

Se cuvine să mai amintesc „Invierea lui Ștefan cel Mare", „Mihai Viteazul", „Tudor Vladimirescu", „Isus" (ciclul Iorga) — Mefisto din „Faust", „Bizanț", Sergentul Braia din „Când vine viforul", Spătarul Dragomir din „Vlaicu Vodă", Spătarul Miriște din „Serenada din trecut", rolul titular din „Richard al III-a". Agamemnon din „Atrizii" (de dată recentă) — și tot recent a obținut un deosebit succes în rolul lui Răcănel din „Clopotul scufundat".

D. G. Ciprian a mai jucat în compania d-nei Marioara Voiculescu (în sala Cercului Militar, azi cinematograful ARPA) unde a creat rolul îmblânzitorului și al lui Jack Spintecătorul din „Lulu" de Wedekind

Sonia Cluceru

Eroinele din teatrul lui Molière, din teatrul lui Caragiale și din teatrul atâtor alți autori moderni și clasici de comedie, își au în Sonia Cluceru, interpreta ideală, realizatoarea neîntrecută de haz și de burlesc.

...S'a născut în Ardeal, în sătucul Cuciulata din Jud. Făgăraș. Primul spectacol de teatru pe care l-a văzut, a fost o piesă intitulată „Patru spede". Pe urmă a mai văzut „Ocolul pământului", „Fata aerului", „Două orfeline", „Tudorache Sucitu", „Mesalina" și „Vlaicu-Vodă". Ultima a hotărît-o să îmbrățișeze teatrul.

Peste câtiva ani, s'a prezentat la examenul de admitere în conservator, — examen pentru care se pregătise cu regretatul mare actor Petre Liciu și cu maestrul Maximilian. Nu mică însă i-a fost surpriza când peste câteva zile s'a pomenit pe lista celor respinse. Iar Popovici-Bayreuth, directorul pe atunci al conservatorului, a sfătuit-o părintește:

— „Să nu te apuci de meseria asta. Privindu-te bine, văd că n'ai nimic comun cu ea...

...Poate însă că sfatul s'a adresat mai mult fetiței slăbuțe, cu înfățișarea sărăcăcioasă, îmbrăcată cu un șorț școlăresc de cașmir negru și încălțată cu o pereche de ghete de împrumut, — așa cum se prezentase atunci, Sonia Cluceru.

Fetița a insistat, rugându-l pe Popovici-Bayreuth să-i permită să audieze cursurile numai trei luni, până la Crăciun, — obligându-se să se retragă în cazul că va avea și atunci aceiaș părere despre dânsa. Rugămintea i-a fost ascultată; după cele trei luni, a dat din nou examen. De astădată, a fost admisă.

In tot timpul cât a urmat conservatorul, a avut profesori pe Aristizza Romanescu, Petre Liciu, Nottara, Vasile Toneanu și Maria Giurgea.

Aristizza Romanescu a sfătuit-o:

— „Dacă vrei să faci carieră, să te lași de dramă și să încerci în comedie roluri de babă, — pentrucă la Teatrul Național e ușor să intri, dar e greu să stai.. La rolurile de babă, nu se înghesuie nimeni".

Nu prea s'a putut hotărî să accepte: avea pe atunci 18 ani... Dar nu avea de ales...

D-na Maria Giurgea i-a dat primele intonații de bătrână, punând în studiu pe Arghira din „Pe malul gârlei" de Ascanio.

In anul 1913, la examenul de absolvire, a fost felicitată de toți profesorii și în special de directorul conservatorului: Popovici-Bayreuth Asistând și Al. Davila, pe atunci director al Teatrului Național, d-na Sonia Cluceru i s'a adresat, spunându-i că va veni a doua zi la el cu o petiție ca să fie angajată. Al. Davila i-a răspuns zâmbind:

—„Nu-i nevoie de petiție, tizule: Teatrul Național angajează pe premianții întâi, fără petiție"...

Evocând aceste amintiri, d-na Sonia Cluceru îmi spune:

— Chestia cu premianții, n'am sezizat-o. Abia seara, când am venit la repetiție pentru turneul—primul meu turneu — ce urma să-l fac în Bucovina, sub conducerea lui Belcot, — m'am pomenit cu toți camarazii așteptându-mă în curte. M'au înconjurat și mi-au cântat „Gaudeamus"!... Ce se întâmplase?... Lilli Popovici luase premiul întâi la dramă, — iar eu, premiul întâi la comedie. Regretatul A. de Herz mi-a dat poza la gazetă, însoțită de câteva rânduri referitoare la premiul ce-l luasem... Mi s'a părut atunci că toată lumea e a mea...

D-na Sonia Cluceru a debutat ca baletistă, în piesa „Dolorosa" a lui G. Diamandi: în actul al doilea, la o petrecere boerească, apăreau niște baletiste costumate în bacante: una din ele era Sonia Cluceru.

Primul rol l-a avut în „Marșul Nupțial", interpretând o servitoare bătrână...

...Era în anul II de conservator, bursieră cu 40 lei pe lună...

Dela primul rol, la rolul prim, au trecut douăzeci de ani... Cărămidă cu cărămidă și-a clădit singură temelia, până când a remarcat-o regretatul Al. Mavrodi și a distribuit-o în „Titanic-vals", în care a obținut adevăratul mare succes. A urmat apoi succesul din „Gaițele"...

De atunci și până azi, d-na Sonia Cluceru a mai cunoscut mari și nenumărate succese, — datorite neîndoelnic, faptului de a nu fi urmat un sfat...

Alexandru Critico

Alexandru Critico aduce primei noastre scene, aportul unui joc viu, dozând și sintetizând cu remarcabilă emotivitate scenică, rolurile care-i se încredințează.

Natura l-a dotat cu o figură conturată în linii estetic armonizate, cu darul plasticului în gesturi — sobru și elegant în unele roluri, — vioi, neastâmpărat, vulcanic, în altele.

...In viața particulară, Al. Critico e caracterizat de un farmec personal, de un suflet de o delicatețe nebănuită, de spirit, de fantezie și mai ales de multă finețe... Și oricând, pe scenă sau dincolo de scenă, Al. Critico e o apariție tinerească, plină de prospețime și de savoare...

E născut la Galați. Tatăl său a fost consul general al Greciei în România. Copilăria și-a petrecut-o însă la Iași, unde tatăl său fusese transferat.

— Am crescut — îmi spune d. Critico — într'un mediu prielnic artei. Mama avea o voce minunată, — iar tata era președintele Soc. „Amicii artelor", formată din boerimea Iașilor. El era și autor al mai multor volume de filozofie. Rudolf Șuțu, în volumul său „Iașul de altădată", vorbește despre Spiridon Critico — tatăl meu — care la un banchet dat cu prilejul vizitei pentru prima oară la Iași a Regelui Carol I, a fost așezat la dreapta Suveranului, chestionat fiind de regretatul Rege, asupra situației coloniei grecești din țară....

La vârsta de patru ani, Al. Critico știa pe dinafară fragmente in-

tregi din „Iliada" și „Odisea', — învățat cu răbdare de tatăl său, un pasionat elenist...

Clasele primare le-a făcut la Iași, la școala „Vasile Alexandri", iar cele superioare la liceul „Ştefan cel Mare". Până la 15 ani, nu văzuse niciun spectacol. Aceasta din cauza educației severe a tatălui, care era de părere că,, seara copii trebuie să doarmă".... Când era prin clasa V-a de liceu, vede primul spectacol la Teatrul Național din Iași: „Andromaca". Din acel moment, îl cuprinde dorința de a deveni actor.

Peste un an, e audient pentru dicțiune la Conservatorul din Iași. Intr'o zi, ii se cere să reciteze o poezie. In loc de „La Sarmisegetuza stă mândru Decebal", cum s'ar fi cuvenit din partea unui elev de școală, recitează versurile lui Minulescu : „Eu știu că ai să mă înșeli chiar mâine, dar fiindcă azi mi te dai toată, te iert"... Cazul a stârnit senzație... Tatăl său aflând isprava, l'a poreclit „ahtorul", — cuvânt de ocară și de dispreț... Față de această situație creată în casa părintească, fuge de acasă, vine la București și trage la o mătușe. In buzunar avea 12 lei... Părinții îl caută timp de o lună cu poliția, până când primesc o scrisoare dela fiul lor „că nu mai revine acasă"...

In București se înscrie la Conservator, urmând clasa lui Nottara, — apoi clasa d-nei Bulandra, — apoi clasa d-lui Livescu, — dat afară de peste tot din pricina că era mare neastâmpărat. Pleacă la Craiova, angajat la Teatrul Național de către directorul Olteanu. Nu se împacă însă cu mediul de acolo, și după o lună revine în București. Se angajează la Teatrul Modern, în compania lui Petre Sturdza. Dar după 15 zile de repetiție, lasă totul baltă și pleacă iar la Craiova: războiul era aproape și avea nevoie de o situație mai stabilă. E primit din nou la Teatrul Național de acolo.

După peregrinările din timpul războiului, Al. Mavrodi îl angajează în trupa de operă, operetă, revistă, dramă și comedie, infiripată atunci la Iași. Al. Critico debutează aci în „Fetița", joacă alături de Elvira Popescu în „Patima Roșie" — și mai joacă alături de maestrul Nottara și de d-na Maria Filotti, rolul lui Ștefăniță din „Invierea lui Ştefan cel Mare", a d-lui prof. Nicolae Iorga.

A jucat și operetă, în „Mzelle Nitouche", la debutul d-nei Elena Zamora. A jucat deasemenea în reviste, alături de popularul comic d. C. Tănase.

După război, când revine în București, e numit stagiar clasa I la Teatrul Național, unde joacă în „Servir" și în „L'enfant de l'amour", alături de d-na Marioara Voiculescu.

Demisionează din teatru şi joacă la Circul Sidoli, în memorabilul ciclu de spectacole cu „Salomeea“ dat de d-na Marioara Voiculescu, interpretând rolul lui Jochanaan.

In 1925 pleacă spre Paris. In drum se opreşte la Viena, unde rămâne trei ani, studiind teatru cu Armin Seydelmann — dela Burgtheater — şi cu Wieland. Colindă Franţa, Anglia, Italia, — revine în ţară şi se angajează la Teatrul Naţional din Cernăuţi. Din cauza intrigilor, timp de două luni, nu joacă nimic. Revine în Bucureşti şi joacă în „Rataţii“ alături de Dida Solomon.

In vara anului 1929 joacă alături de Elena Zamora în opereta „Svăpăiata“, la grădina Teatrului Nou din Calea Văcăreşti, mai joacă în opereta „Contele Obligado“, alături de Ladislav Grof, — după care revine definitiv la Teatrul Naţional, unde-l surprind prezentele rânduri. Recent a obţinut un frumos succes în „Bunburry“, în „Atrizii“ şi la Studio în „Acolo, departe“...

D. Al. Critico a apărut şi în două filme: în „Simfonia dragostei“, alături de marele Ion Petrescu, maestrul Livescu şi vedetele Wivien Gibson şi Liane Haid, — şi în filmul „Bijuterii“, filme lucrate în studiourile vieneze şi berlineze.

Cristian Duţulescu

Rolurile de logofeţi, de hatmani sau de oricare dintre boerii moldoveni sau munteni, îşi au în d. Cristian Duţulescu, interpretul ideal, datorită jocului său sobru şi mai ales staturii sale impunătoare..

Cu toate acestea, Cristian Duţulescu joacă şi în piese moderne. Dar atât în costumul modern, cât şi în fraza modernă, C. Duţulescu aduce ceva din nota boeriei de altădată.

E bucureştean. Liceul l'a făcut însă la Buzău... Acolo, la Liceul Hajdeu, era coleg cu d. V. Maximilian şi cu regretatul Ciucurete. La festivităţile şcolare, spuneau versuri sau improvizau câte o piesă, — în care C. Duţulescu interpreta rolurile de femeie. După terminarea liceului, a venit în Bucureşti, intern într'un pension. Atras de scenă, fugia noaptea din pension, ca să vadă spectacolele Teatrului Naţional. Jucau pe atunci Hasnaş, Petre Liciu, Nottara Gr. Manolescu şi alţi proeminenţi .Rezultatul : se înscrie în conservator. Cum însă n'avea consimţământul părinţilor, e primit numai auditor la clasa maestrului Nottara. Maestrul îl punea să dea replicele elevilor. După un an de audiţii, Nottara întâlnindu-l pe tatăl lui Duţulescu, îl convinge să îngăduie fiului înscrierea în conservator ca elev. Acestea se întâmplau în anul 1905. In 1908, C. Duţulescu absolvă Conservatorul, dă producţia cu rolul lui Agamiţă Dandanache din „Scrisoarea pierdută", — iar Pompiliu Eliade, directorul Teatrului Naţional pe atunci, îl angajează cu contract — primul contract ! cu un salar de 80 lei pe lună, — contract care obliga pe angajat, ca la această leafă, să aibe frac şi pantofi de lac.

A debutat în rolul lui Osip din „Revizorul" de Gogol, în montarea maestrului Paul Gusty. De atunci şi până azi — în 30 ani de carieră — Cr. Duţulescu a interpretat, pe scena Teatrului Naţional, diferite roluri din repertoriul clasic şi modern.

Marie Filotti

Ilustra carieră artistică a d-nei Maria Filotti, atât de bogată nu numai în creațiuni, dar și de vastă activitate culturală teatrală, nu încape în cadrul strimt al prezentului volum, — nu poate fi încercuită în date și amănunte statistice. E mult prea amplă în evenimente, — mult prea covârșitoare pentru biograful al cărui condei alunecă grăbit printre rânduri. Goana după amănunte, goana după sumedeniile de măruntișuri și de „momente" care înfloresc în calea unei actrițe, este depășită, în cazul de față, de personalitatea înfloritoare a aceleia care a dăruit teatrului românesc în general și primei scene în special, un nume care va rămâne, la loc de cinste, pentru totdeauna, în istoria scenii și a meșteșugului actoricesc.

După ani consacrați artei teatrale, după ani de muncă și succese, d-na Maria Filotti continuă a fi mereu prezentă, închinând pe altarul artei, comoara-i nesecată de talent. Ca Societară de onoare a Teatrului Național — scenă în lumina căreia a trăit bucurii, frământări și izbânzi — d-na Maria Filotti a realizat un lanț strălucitor de roluri jucate, — bronzuri cari ocupă locuri de cinste în memoria oricărui dintre spectatori. De care din acele roluri să pomenesc mai întâi?... De „Dama cu camelii", de „Zaza", de „Elisabeta regina Angliei", de „Sapho", de „Hedda Gabler", de „Mesalina", de „Doamna lui Eremia", sau de rolurile din „Romanța", „Parisiana", „Bizanț", „Femeia mării", „Sanda", „Suflete tari", „Flacăra sfântă", „Pescărușul", „Chemarea codrului", „Primejdia", „Fântâna Blanduziei", „Prostul", „Modelul", „Iulius Cezar", „Iubire", „O femeie fără importanță", „Ce

ştie satul", „Generaţia de sacrificiu", etc., etc., — sau minunatele creaţii din „Scrisoarea pierdută" şi „Noaptea furtunoasă"?...

De care?... Şi este oare nevoie să le pomenesc? Nu sunt toate aceste roluri adânc săpate în mintea noastră?...

Cu jocul d-sale bogat în nuanţe, eroinele studiate şi redate în toată complexitatea lor, interpreta ideală a rolurilor de „grande amoureuse", de cochetă, ca şi interpretă impunătoare a reginelor şi a eroinelor mari, creatoarea rolurilor de compoziţie cele mai subtile, — d-na Maria Filotti reprezintă pentru teatrul românesc şi în scena Teatrul Naţional, o autoritate, care este cu atât mai vrednică de subliniat, cu cât ea s'a pus în serviciul literaturii dramatice originale, — servindu-i evoluţia artistică, cu toată convingerea.

Aoreolată de izbânzile de pe scena Teatrului Naţional, în plină activitate şi desfăşurare a forţelor sale artistice, d-na Maria Filotti a cules recent, pe scene particulare, noui şi binemeritate succese. A reapărut în rolul neuitatei Veta din „O noapte furtunoasă", — rol pe care l'a redat cu tinerească vigoare, strălucitoare în cadrul unui ansamblu de celebrităţi, la Teatrul Comedia, — apoi în „Coloniale" şi „Rămânem prieteni" reprezentate pe scena Teatrului Liber, — roluri pe care le evocă marele succes ce-l obţine acum pe scena Operii Române în „Casa cu 3 fete"...

Ce a însemnat d-na Maria Filotti pentru teatrul românesc, ce este d-na Maria Filotti pentru teatrul românesc şi ce va continua încă mulţi ani a fi d-na Maria Filotti pentru teatrul românesc, este un subiect de mult prea mare amploare pentru a fi tratat aci...

Ca actriţă desăvârşită, ca profesoară la conservator unde a transmis elevilor însuşirile d-sale artistice, ca preşedintă a „Sindicatului artiştilor dramatici şi lirici", căruia prin realizările sale i-a dăruit o aşezare temeinică şi o superioară autoritate morală, ridicându-l la rangul unei importante instituţii artistică şi socială, — însfârşit, ca purtătoare de cuvânt a artei româneşti peste hotare, unde în ultimii zece ani, la fiecare congres teatral a arătat şi urmărit desvoltarea mişcării noastre artistice, realizând o admirabilă operă de cunoaştere în străinătate a valorilor noastre culturale, — pe toate aceste planuri — al creaţiei artistice, didactic, social şi al propagandei, — d-na Maria Filotti a adus un strălucit aport culturei teatrale şi a înscris o pagină de glorie în istoria teatrului românesc.

Elvira Godeanu

Actriță?...

Mai puțin decât oricare alta, prin oroarea ei de publicitate, de podoabe și de cancanuri... Dar cu atât mai autentică artistă, — prin pasiunea de a-și împlini un cât mai complet destin de femeie, pe scenă ca și în viață.

Nu o veți întâlni hoinărind prin baruri, în partide de vagabondaj nocturn. Nu o veți surprinde nici în roluri de personagii anormale, cu pupilele înnoptate de cine știe ce nebulos extaz... Cu aceiași discreție cu care se derobează dela frivolitățile mondene, Elvira Godeanu refuză bluffful și cabotinajul.

Are privilegiul și osânda de a fi frumoasă, — într'o vreme când s'a acreditat legenda că nu pot avea într'adevăr talent decât slutele sau desfiguratele — și are curajul de a-și afirma necontenit suveranitatea acestei grații feminine, prin creațiuni artistice în cari se destăinuesc uimitoare facultăți de transfigurare.

Frumoasă, — negreșit, — așadar interpretă „de drept" oridecâteori trebuie să răsară la rampă în tunica ei de lumină blonda Elena, — fie în „Cassandra", fie în „Atrizii"... Siluetă de dominatoare prestanță, disputată de regisori pentru aparițiile senioriale din „Napoleon", „Regina Victoria", „Ana Karenin", „Evantaiul doamnei Wendermere" sau „Elisabeta, regina Angliei"... Atunci când eroina se numește însă Marea Ducesă Tatiana Petrovna, — în „Tovarăși", — temperamentul Elvirei Godeanu găsește cuceritoare accente de candoare alături de atitudini princiare: ce varietate de nuanțe, câtă profundă umanitate și ce vastă claviatură de expresie în acel rol de răsunător triumf, — amintiți-vă!...

Subretă și ducesă în aceeași clipă, — Elvira Godeanu își confirmă

aptitudinile de metamorfoză jucând în aceeaşi seară şi chiar pe aceeaşi scenă două personagii în două comedii diferite: nici o confuzie de ton, totuşi, dela „Candidat şi Deputat" la „Trei Crai dela Răsărit"!... Erau personagii deghizate în costume de epocă, — la fel cu cele animate în „Şarpele casei", „O căsnicie" sau „Casa Hervey"...

„Casa Hervey"!... Vertiginoasă şi mult aclamată „cavalcadă", — în care Elvira Godeanu îşi exaltă uluitor virtuozitatea de metamorfoză, îmbătrânind magic cu o jumătate de veac în trei ore de spectacol, sub privirile încântate ale publicului!... Intre svelta amantă din primul tablou şi prietena căruntă dela desnodământ, — ce măiastră prefacere!... Distanţa dela un pastel de Lawrence la portretul unei bătrâne de Van Dyck...

Am văzut-o în „Femeia şi paiaţa" dansând cu agilităţi de gitană o exuberantă seguidilla, scandată de vibraţiile castagnetelor... In „Tovarăşi", — la un final de act, — smulgea aclamaţiile asistenţei prin accentul pasionat cu care cânta o melodie slavă... La balul din „Werther", — aţi văzut, — camaradele se eclipsau discret spre a nu stânjeni menuetul acestei partenere mai inspirate, al cărei trup părea că absoarbe melodioasele cadenţe ale arcuşurilor...

Uşurinţă de a trece fluid dela gest la grai, dela grai la cânt, la viers, la dans: virtuozitate înlesnită însă de studiu perseverent, şi mereu sporită prin trudă.

Elvira Godeanu munceşte stăruitor: ştiu, aceasta, autorii şi regisorii cari o cer insistent ca interpretă. Munca tenace, — iată şi secretul acestei existenţe ferite de fanfarele kermesselor sau de omagiile saloanelor. Mai mult decât oroarea pentru fauna fadă a recepţiilor, ceeace-i dictează artistei această voluntară penitenţă este râvna progresivei desăvârşiri.

Nu o incendiază complimentele, — şoaptele admirative nu o încântă. Are mai curând o mare curiozitate pentru sufletele copiilor, pe lângă pasiunea de a scruta sentimentele voalate ale făpturilor obscure. Amintiţi-vă cu cât relief a animat profiluri primitive de plebeiene în „Florentina", „Găgăuţă", şi mai ales în „Ion Anapoda",!... Fiindcă iscodeşte toate formele firii, vibrând zâmbitoare la adierile primăverilor sau ale fiinţelor, — se simte deopotrivă familiară şi în veacurile comediei clasice : a fost o spirituală Dorimena în „Burghezul gentilom", — în „Avarul" a fost o admirabilă Mariana.

Molière, Calderon, Shakespeare... Cochetă flexibilă colo, adolescentă sensuală în „Judecătorul din Zalameea", logodnică ferventă în „Troilus şi Cressida"... Mânueşte iscusit astăzi întreaga partitură a ca-

priciului feminin: „Cuib de viespi", „Care din ele", „Escu", „Omul şi masca", — atâtea versiuni ale fanteziei erotice, multiple profiluri de muritoare îndrăgostite, dela cosmopolita pribeagă la tiranica vamp...

A avut partenerii cei mai străluciţi, — mereu în primul plan: şi în primul rang pe Vraca şi pe Iancovescu. S'a lansat entuziastă în aventura primelor filme româneşti, — cu aceeaşi pasiune de nou şi neprevăzut, cu aceiaşi curiozitate de a-şi anexa noui domenii de expresie. Căci Elvira Godeanu, — înainte de tot şi de toate, — este femeia de astăzi: amazoana în „jodhpur", nu în cisme, astfel cum aţi admirat-o în „Duduca Sevastiţa", — contimporană emancipată, agitându-şi sprintenă buclele, ca în „Ion al Vădanei". Dacă a escaladat toate frontierele repertoriilor, — însufleţind în „Institutorii" o ariană după ce animase siluetele lui Marlowe sau Shakespeare, — este tocmai pentrucă păstrează pasiunea emoţiilor multiple, dealungul unei cariere care rămâne totuşi de o excepţională unitate artistică.

Dornică să rămână sinteza sensibilităţii feminine a epocii sale, Elvira Godeanu se refuză rolurilor de declamaţie torenţială, năzuind să sculpteze mai curând în feerica lumină a rampei profilul pur al muritoarei de mâine, cu buze ingenue, denunţând totuşi efluvii de vibrantă emotivitate... Are esenţialul, pentru a-şi justifica asemenea temerare năzuinţe. Este un temperament de astăzi, — ştie să trăiască divers şi intens: în acelaş leat, o poţi surprinde vâslind într'o lotcă pe Euxin, dând asalt dunelor bălane pe o plajă a Atlanticului, virând în hermina omătului pe o pantă de ski, cu racheta pe un court de tennis, călare pe o alee sau la volan pe o autostradă...

Creaţiile isbutite până astăzi îi alcătuesc un policrom vitraliu: coboară cu pasul recules al castelor îndrăgostite, — aleargă apoi în febra amantelor tiranice. Lotte, Karin, Cressisa, Taina... Concertul acestor fantome, cândva însufleţite de artistă, destăinueşte la Elvira Godeanu o dublă coardă de expresie dramatică: instinctul umorului şi accentul pateticului, — întreaga fibră feminină, dublul ton al destinelor. Intre un „allegro" şi un „adagio", claviatura Elvirei Godeanu şi-a însuşit astăzi toate nuanţele. Eri Isoldă cu mâinile străvezii şi cu privirile pline de gravă reflexiune, — astăzi adolescentă împurpurată de violenţa unui „crawl", este interpreta visată pentru o artă de claritate latină, cu vivacitate de culorit, cu belşug de cordialitate.

Nu-i cereţi să plagieze şi ea „stilul electric" al marionetelor caricaturale!... N'o invitaţi la genul Fratellini. Acolo, — răspicat, — vă va refuza rolul!... Preferă, — va prefera întotdeauna să respire în zona mai pură a conştiinţelor limpezi, — convinsă că aci pulsul desti-

nului uman palpită cu mult mai intens decât în besna eroinelor de clinică patologică sau de bled tenebros.

Artă lizibilă, — sculptată în paros viu, în locul plasticei în nămol ori în turbă: mai mult decât oricare alta, — arta aceasta cere artistei un rafinat instinct al nuanței, melodia replicii, supleța accentelor... Le stăpânește acestea toate, — Elvira Godeanu, — prin jocul ei fără convulsiuni și fără emfază, prin mimica ei modernă: directă, rapidă, — ostilă retoricei și gesticulațiilor perimate.

Reputată printre camarade pentru siguranța gustului ei vestimentar, — Elvira Godeanu a strămutat în planul jocului de scenă pasiunea atât de feminină a schimbării toaletelor: a debarcat la rampă cu tezaurul de atitudini, gesturi și expresii ale nouei generații. A schimbat garderoba!... Deaceea place : vorbește sensibilității actuale, prin refuzul de crispație și de vacarm. Este suprema reușită, în artă: impresia de facilitate, realizată prin subtilitatea compoziției, — efectul incisiv, cu sentimentul de a nu fi făcut nici un efort...

O bună parte dintre actorii tinerei generații cuprinși în acest volum, sunt elevii maestrului Ion Livescu.... Și pentrucă nu toți cunosc biografia maestrului lor, am găsit de cuviință s'o redau. Iat-o:

In anul 1889 se înscrie în Conservator. Părinții, contrariați de gestul fiului lor, îi interzic accesul în casă.

Incepe o viață de griji și de privațiuni. Doarme într'un subsol din strada Columbelor. Obține un loc de copist la prefectura poliției, datorită faptului că prefectul — Colonelul Algiu — dădea preferință studenților.

Şi toate greutățile astea le învingea cu voe bună, hipnotizat de orizonturile largi și luminoase, pe care le crea dragostea pentru artă...

Intre timp scrie o fantezie în versuri: „Floarea din Firenze", comedie în două acte, pe care o citește lui Grigore Manolescu și lui Ionescu-Gion. Incurajat de aceștia, o prezintă Teatrului Național unde, după scurt interval, obține rapoarte favorabile, ba chiar cu elogii, din partea lui V. A. Urechia și C. Stăncescu, membri comitetului.

...La 17 Martie 1892, cu Aristizza Romanescu, cu Nottara, cu Ion Niculescu și cu Ion Brezeanu în distribuție, apare pentru întâia oară pe scena Teatrului Național, ca să mulțumească publicului,.. ca autor.

...Avea vârsta de 18 ani...

In luna Mai a anului 1892, absolvă Conservatorul, clasificat întâiul.

Regretatul ministru Take Ionescu îl trimite într'o călătorie de studii la Viena și la Paris. La Viena era tocmai o expoziție internațională de teatre sub președinția Principesei de Maeternich.

Revine în țară în toamna anului 1892 și este angajat la Teatrul

Național, sub direcția lui Grigore Cantacuzino. Debutează în „Despot-Vodă".

Joacă apoi în „Griselidis", „Narcis", „Pygmalion", „Traian și Andrada", „Vânătorii de zestre", „Saul", „Comedie și tragedie", „Se zice", „Gazetarii", etc.

In anul 1895 trece stagiar la Teatrul Național din Craiova. Aci joacă rolul titular din „Pygmalion" de Bengescu-Dabija — în „Vlad Măràciune", „Hoții de codru", „Două Orfeline", „Curierul de Lyon", „Martina", „Orfanii regimentului", „Păsărelele", „Fèrèol", „Pasiuni", „Fântâna Blanduziei", „Ruy Blas", „Onoarea", „Printre vecini", „Răzvan și Vidra", — interpretând roluri variate, principale și titulare.

In îndelungata-i carieră, maestrul Livescu a mai jucat în piesele: „De focul birului", „Năpasta", „Soare de Toamnă", „Mihnea cel rău", „Lupta între femei", „Steaua", „Lăutarul din Cremona", „Căzăturile", „Cerșetorii în haine negre", „Nebuniile amoroase", „Horațiu", „Shylock", etc. etc. etc.

Lista pieselor jucate de maestrul Livescu este enormă. La loc de cinste se cuvine însă să punem minunatele creații din : „Napolean (rolul titular), Massias din „Moștenitorii", Teissier din „Corbii", Ștefan Radan din „Sanda", Baronul de Ligneuil din „Rivala", Ferrante din „Slutul", Brack din „Hedda Gabler", Drackson din „Uliul", Bernard Berinsky din „Taifun", rolul titular din „Tartuffe", etc.

In anul 1911 e numit de ministrul C. Arion, profesor la Conservator (titlu provizoriu). La 9 Mai 1919, prin Inalt Decret Regal, e numit definitiv.

In anul 1925, împlinind 30 de ani de teatru, maestrul Livescu a scos un volum în care a descris prodigioasa-i activitate artistică și literară, — având drept subtitlu: „Contribuții la istoria teatrului românesc"...

Maestrul Livescu este președintele Sindicatului artiștilor dramatici și lirici din România, în care calitate a reprezentat țara la congresele internaționale de teatru din Viena, Paris și Londra, unde a ținut interesante prelegeri.

Este comandor al Coroanei, Steaua României, Bene Merenti cl. I. Răsplata Muncii pentru învățământ cl. I, Legiunea de onoare și ofițer al „Academiei franceze".

Distincțiile de mai sus, ca și diversele calități ale maestrului Livescu se cuvin a fi complectate și cu următoarele: e membru activ al Ateneului Român, membru al Soc. Scriitorilor Români (S.S.R.) — și laureat al Academiei pentru lucrări.

Maestrul Livescu a fost elevul lui Ștefan Velescu.

Ana Luca

Este de prisos să insist asupra talentului d-nei Ana Luca: creaţii nenumărate sunt chezăşia artei cu care îşi realizează rolurile. Nota dominantă a acestei actriţe, este modestia,—o modestie isvorită dintr'o adâncă înţelegere a vieţii şi dintr'o înaltă structură sufletească.

Vorbindu-mi de împrejurările în care a devenit actriţă, d-na Ana Luca şi-a desvăluit, cu acest prilej, câteva din gândurile altminteri învăluite în tăcere... Ştiind că sunt taine încredinţate prieteneşte ascultătorului, nu le-am redat în întregime... Ici, colea, am spicuit câteva din ele...

— Am trăit — îmi spune d-sa — într'un mediu de oameni cumsecade, cari băgând de seamă că sunt o fată frumuşică, înaltă, cu un timbru de voce simpatic şi o fire prea visătoare ca să fie bună de altceva decât de o carieră artistică, m'au îndreptat spre teatru.

După examenul de admitere în conservator, a fost angajată la două teatre deodată: la Teatrul Naţional şi în „Compania Davila".

Debutul şi l'a făcut în „Stane de piatră", jucată de compania Davila.

D-na Ana Luca îmi evocă seara debutului:

— Sala plină de lume?... Lumini, reflectoare?... Mărturisesc că nu mi-amintesc de aşa ceva, din anumite motive. Era prea mare lumina dincoace de reflectoare, pe scenă, ceva mai important în inima mea, decât dorinţa unui succes de teatru.

...Sunt lipsită organic de ambiţie. Niciodată n'am dorit triumful, niciodată n'am dorit să întrec pe cineva. Din pricina acestei lipse de ambiţie, m'au dat lesne laoparte unul şi altul, — dar asta nu m'a făcut să sufăr mai mult ca atunci când, trecând pe drum pe lângă un indi-

vid grăbit, te pomenești izbit cu cotul. Ești doar surprins, te uiți, îl vezi că e grăbit și-l lași în legea lui. Atâta am simțit pentru cei grăbiți să mă înlăture. Ii vezi apoi că se izbesc în goana lor, de vreun zid, căci întotdeauna o ambiție se va izbi de altă ambiție — și dacă ești ca mine organic lipsit de acest sentiment, nu ai nicio satisfacție de lovitura lor, ci ești conștient că oamenii, până mor, sunt niște copii ca toți copiii.

Am, într'o măsură oarecare, o fire fatalistă. In toate împrejurările vieții mele, m'a condus ceva din afară din mine. Orice am întreprins din proprie inițiativă, s'a dovedit imposibil și că, dacă s'ar fi realizat, ar fi fost spre regretul meu, pentru că porneam prost.

...Acestei fatalități îi atribui și cariera mea.

— Dacă n'aș fi fost actriță, aș fi dorit să fiu o mică rentieră, cu o căsuță în provincie, să am o grădină mare, mare, pe care s'o îngrijesc eu singură... Şi m'ar fi tentat să fac în acea căsuță, o grădiniță de copii, pe cari să-i șterg la nas și să-i împac când se ceartă. Şi pentrucă acest vis nu mi l-am putut realiza, mă mulțumesc să-mi ocup timpul meu liber în casă, citind sau lucrând. Mai rup din el ca să mă plimb, pe o vreme frumoasă, undeva prin marginile orașului, întotdeauna cu dulcea mea prietenă: Ada.

Agepsina Macri-Eftimiu

Dacă pe regretatul maestru Nottara nu ni-l puteam închipui pe scenă altfel decât în haina de hermină pe umeri şi cu coroana în cap, — pe d-na Agepsina Macri-Eftimiu, această maestră a tragediei antice, nu ne-o putem deasemenea închipui altfel decât într'o ţinută de majestoasă atitudine, eroică, spunând versul cu tragice accente, contopite armonios cu gestul, mimica şi cu întreg jocul care dovedeşte perfecta stăpânire a meşteşugului actoricesc. Priviţi-o in „Atrizii"... E Agepsina Macri-Eftimiu?.... Nu!... E „Klytemnestra", eroina piesii... Ochii intr'o aţintire fermă, — buzele şi întreg profilul de clasică nobleţe, este întruchiparea reală a personagiului anticei tragedii.

După terminarea studiilor la pensionul „Notre Dame de Sion", părinţii o trimit la Paris să urmeze literile la Sorbona. Dar simţindu-se atrasă către teatru, ia lecţii de declamaţii cu d-na Thenard, dela Comedia Franceză. Aceasta o pregăteşte pentru roluri de ingenuă, — dar Dumény, care o ascultă într'o zi, îi prezice o frumoasă carieră în tragedie...

Tot la Paris debutează in teatru spunând versuri la „Femina". Trece apoi la „Gymnase" şi la „Trocadero", continuând să spună versuri. La „Trocadero" a recitat alături de Mounnet Soully, Anatole France, Barté, Suzanne Dèspres, Lugné Poe, etc. L-a cunoscut şi pe Jean Richepin şi soţia lui, în casa cărora s'a bucurat de o deosebită atenţie. Intre timp, capătă un angajament la „Gymnase".

— Intorcându-mă dela Paris — îmi spune d-na Agepsina Macri-Eftimiu — maestrul Nottara, de comun acord cu Pompiliu Eliade (pe atunci directorul Teatrului Naţional), a depus toată diplomaţia sa

pentru a o hotărî pe mama să mă lase să joc. Am căzut la un acord: să intru la Teatrul Național numai pentru un an. Avusesem complice pe Barbu Delavrancea și asigurasem pe mama că satisfăcându-mi dorința, după trecerea anului, mă voiu retrage. Am început să repet în „Corbii" a lui Henry Becque. Veniam la repetiții însoțită de mama. Incetul cu încetul s'a deprins însă să mă lase singură. Imi amintesc că în seara premierii, a așteptat în cabina mea, cu o figură de expresivă durere antică, să trec obstacolul.

...Debutul meu a constituit, pe atunci, un eveniment monden...

— După un an — continuă d-na Agepsina Macri-Eftimiu — așa cum fusese stabilit, plec dela Teatrul Național și mă reîntorc la Paris, intenționând să mă stabilesc definitiv acolo. Pompiliu Eliade însă, pentru a mă readuce în țară, mă face deodată, printr'o decizie a comitetelor, societară.... Iar Barbu Delavrancea scrie anume pentru mine, rolul Genunei din „Luceafărul" și mi-l trimite, scris de mâna lui, la Paris, împreună cu o scrisoare mișcătoare, prin care mă ruga să viu la București să-i joc rolul. Păstrez și azi, cu sfințenie, rolul și scrisoarea.

Războiul surprinzând-o în timpul unui voiaj în străinătate, d-na Agepsina Macri-Eftimiu s'a stabilit la Paris. Lugne Poe a recomandat-o lui Gavault, directorul „Odeonului", care i-a oferit un angajament. Aci, a jucat rolul „Iphigeniei" din tragedia lui Racine, înregistrând o critică elogioasă.

După încheierea păcii, s'a reîntors în țară. De atunci și până azi, a interpretat pe scena Teatrului Național, o serie întreagă de roluri de succes. Rețin: „Electra", „Thebaida", „Omul de altădată", „Regina Cristina", Cocoșul negru", „Ruy-Blas", „Stele călătoare", „Glafira", „Nora", „Dama cu camelii", „Lady Macbeth", „Păpușile", recent, „Atrizii" — și alte multele.

Ion Manolescu

Actorul cu cea mai fină siluetă, cu cea mai caracteristică pronunțare a literei „r", actorul care a întrebuințat cu virtuositate în slujba talentului, tocmai aceste așa zise defecte, folosind șoapta insinuantă și atitudinea plastică în rolurile cele mai ingrate, — acestui actor, azi unul din maeştrii scenii românești, Al. Davila i-a refuzat angajamentul la Teatrul Național, — iar Gr. Ventura a spus — cu un prilej de care vom pomeni — „să-l dea dracului de netalentat"...

... A fost desigur o eroare, o neînțelegere, din fericire fără urmări, îngăduindu-ne astfel să aplaudăm, în maestrul Ion Manolescu, pe unul din marii noștri actori...

Studiile și le-a făcut la liceul din Ploești. Acolo era poreclit „Grecul", pentru arta cu care imita grecii și țiganii. Era „actorul" liceului — și era celebru la producții, cu „Pușca țiganului" și cu „Rugămintea cea din urmă". Capătă pasiunea teatrului; cum însă învățătura și dragostea pentru teatru nu se prea puteau împăca, — rămâne repetent în clasa V-a — iar în al doilea an... din nou repetent... Insfârșit, e dat afară din liceu.

Vine la București. Tatăl său se plânge Mariei Capsali (mama maestrei de balet Floria Capsali), că are un băiat stricat, fără rost. Maria Capsali — profesoară în Bitolia — îl ia cu dânsa. Astfel are posibilitatea de a termina liceul la Monastir, în anul 1902...

La liceul din Monastir — împreună cu colegul său Marcu Beza — înființează societatea literară „Dimitrie Bolintineanu". Organizează festivaluri, se reprezintă diferite piese de teatru, între care aproape întreg repertoriul lui Molière.

Revine în București. Cu prilejul unui spectacol dat de Zaharia Bâr-

san şi d-na Marioara Voiculescu, la Sinaia, cu „Jeanne-Marie", îi se încredinţează rolul lui Joël.

Când vrea să se înscrie la Conservator, tatăl său — pentru a-l determina să urmeze dreptul — se opune. Şi ca să-l sustragă teatrului, îl face funcţionar la Soc. Electrica. Nu împlineşte însă nici două luni... şi fuge. Pus să aleagă între Universitate şi Conservator, — alege Conservatorul. Se înscrie la clasa maestrului Nottara.

La examenul primului an, s'a prezentat cu „Neam rău", de Haralamb Lecca. In anul doi cu „Necinstiţii" de Bracco — iar în anul trei cu „Instinctul".

... Acasă, tatăl său nu-l mai primea. Dar când l'a văzut la ultima producţie, emoţionat, i-a spus:

— Bine băiatule !... N'ai fost rău... Dar să-ţi vezi şi de carte.

Tatăl l-a luat iar acasă, l-a îmbrăcat, i-a plătit datoriile şi l-a dus la Sinaia să-şi prepare exmenul pentru drept.

Solicitând un angajament la Teatrul Naţional, Al. Davila (pe atunci în fruntea instituţiei), îl refuză categoric.

La 3 Octombrie 1906 pleacă într'un turneu în compania lui Petre Sturdza, cu Alice Sturdza, Belcot, etc., — turneu care ia sfârşit după două luni şi jumătate.

La 6 Ianuarie 1907, Nottara, Liciu şi Sturdza, nemulţumiţi, pleacă dela Teatrul Naţional şi pun bazele unei asociaţii la „Liric". Fiind însă o iarnă grea, din care pricină nu venia lume la teatru, după zece zile numai, ia sfârşit şi această trupă.

Alte formaţii, alte turnee, — dar toate fără succes... Disperat, cere protecţia d-nei Poenaru (d-na de onoare a defunctei Regine Elisabeta) şi obţine astfel un angajament la Teatrul Naţional, cu un salariu de 150 lei pe lună.

E distribuit pentru **prima oară, în** „Sherlock Holmes" unde avea de spus numai două cuvinte: „Voiu da aci două concerte"...

Apoi.... e pus la carantină: nu face decât figuraţie.

Către sfârşitul stagiunii, e distribuit în rolul unui soldat din piesa „Curcanii", a lui Ventura. Cum însă rolul nu-i intra în mijloace, Ventura se adresează maestrului Gusty, care punea în scenă piesa:

— „Dimizeule !... Manolescu aşela îmi ninoroşeşte piesa ! Dă-l dracului di netalentat"...

Când mai târziu — de teamă să nu fie dat afară din teatru, solicită maestrului Gusty un rol în „Rafles", acesta îi răspunde:

— Dumitale să-ți dau un rol ? Pentru nimic în lume ! Auzi nerușinare !... Mai ai mutră să ceri roluri ?... Mai bine vezä-ți de carte... Teatrul e o meserie grea !.. Nu e pentu toate lichelele și pentru toți puturoșii !...

Iată însă că Aurel Athanasescu, care juca în „Sanda", se îmbolnăvește brusc. Maestrul Paul Gusty încredințează rolul lui Manolescu, cu condiția să-l învețe în mai puțin de 24 ore...

Fiind bine în rol, e distribuit și în „Rafles"; obține succes și e distribuit apoi în rolul sergentului Kweis din „Stingerea".

— Manolescu întotdeauna a fost un băiat excelent !... spune apoi maestrul Paul Gusty lui Pompiliu Eliade, directorul Naționalului.

In toamna următoare îi se încredințează rolul principal din „Falimentul", Acesta pare a fi primul succes...

Văzându-l în „Falimentul", Davila îl angajează în compania lui la Teatrul Modern. Debutul și-l face chiar în seara deschiderei stagiunii, în „Stane de piatră".

Mai joacă la Național sub directoratul lui Diamandi (o singură stagiune) după care se angajează, cu un contract pe cinci ani, în compania Bulandra. Aci (pe scena Teatrului Comedia) în anul 1915, joacă pentru prima oară „Moartea civilă" în care obține un succes extraordinar. In această piesă a jucat de aproape 300 de ori. Apoi a jucat în „Strigoii".

A mai jucat la Teatrul Comedia în „Evantaiul", cu d-na Maria Ventura, (ulterior angajată la Comedia Franceză), în 1920 face un turneu în Ardeal cu „Moartea civilă" și „Gringoire", — după turneu face parte din Compania „Excelsior", — se reîntoarce (după mistuirea Teatrului Modern de incendiu) în compania Bulandra (Teatrul Regina Maria) — în 1925 joacă la Craiova, — face parte apoi din asociația Bulandra-Maximilian-Storin — iar azi este, la loc de cinste, protagonist al Teatrului Național...

D. Ion Manolescu este directorul Teatrului Liga Culturală, profesor la „Academia regală de muzică și artă dramatică", — și primar la Breaza.

Ion Manu

Singurul actor de comedie — de adevărată comedie — a Teatrului Național. Singurul care stârnește cascade de râs — singurul care reușește să-mi strâmbe de râs până și penița cu care scriu aceste rânduri... Rolurile create de dânsul, sunt perle de umor, — sunt tipuri grotești, tipuri savuroase, — tipuri pe care le realizează cu talent... și cu un fizic adequat...

— Sunt născut pe scenă — îmi spune Ion Manu în chip de glumă... „Imi socotesc vârsta dela debutul meu în teatru... Restul, nu contează, nu trebuie să conteze și nici nu trebuie să fie știut de spectatori, — căci aceștia te judecă după ceeace spui și nu după ceeace faci...

Ion Manu a fost elevul maestrului Livescu, a cărui clasă a urmat-o în Conservator... In anul 1910 a debutat la Teatrul Modern (fost pe Str. Karagheorghevici), sub direcția lui Al. Davila, în piesa „Din dragoste", unde a avut de spus câteva vorbe... In anul trei de Conservator, a fost angajat bursier la Teatrul Național, sub directoratul lui Diamandi — și a jucat rolul lui Alioșa din „Azilul de noapte".

...Era în 1914...

Ion Manu a jucat în sumedenie de piese... A jucat — se cuvine să remarc — în intreg repertoriul shakespearean reprezentat pe scena Teatrului Național. Și concomitent cu acest repertoriu din domeniul clasicismului, a jucat și joacă în diverse piese moderne, străine și originale, aducând în lumina rampei, o vervă nesecată, un spirit fin și o inteligență sclipitoare...

Ion Manu este un favorit al microfonului unde — pe unde lungi și unde scurte — spune proverbe și snoave dintr'un sac fără fund... In orele libere e trubadur, e poet și își plimbă numele prin diferite pagini umoristice de gazete...

E născut în Bucureşti, în anul 1889. Clasele primare le-a urmat la Institutul Schiewitz Tierin. Cursul inferior de liceu la gimnaziul Şincai şi liceul Matei Basarab, — iar cursul superior la liceul internat din Iași.

— La acest liceu — îmi spune d. Gr. Mărculescu — au mai fost doi elevi: Ion Morțun și Ion Manu. Toți trei ne-am întâlnit apoi, pe scena Teatrului Național, în „Scrisoarea pierdută" și în „Apostolii" de Rebreanu.

In orchestra liceului, cânta la bas. Tot la acest liceu a jucat pentru prima oară teatru — cu prilejul unei producții de fine de an — în „Iorgu dela Sadagura" de V. Alexandri.

Terminând liceul, s'a înscris la Conservatorul din București în clasa maestrului Nottara.

Intr'o vreme Gr. Mărculescu face propagandă politică, — după care revine în teatru. In anul 1910 e angajat la Blanduzia într'o formație de comedie condusă de Ion Brezeanu și V. Toneanu, — unde se relevă în „Nevestele lui Christache".

Sub direcția lui Pompiliu Eliade e angajat la Teatrul Național, dar pe când se aștepta să fie avansat stagiar... e concediat. Trece la Teatrul Comedia, unde juca Ion Manolescu și Achille Popescu. Apoi la Liric, in compania Maximilian-Leonard.

Aristide Demetriad il scoate din operetă și-l readuce la Teatrul Național. In timpul războiului, d. Gr. Mărculescu rămâne în București, detașat la Crucea Roșie. Face parte apoi din echipa primei scene, rămasă in Capitală, care a jucat la Teatrul Comedia.

Un prim mare succes a obținut în rolul Vraciului din „Fata din Dafin". In „Două Cumetre" joacă rolul creat de Iancu Brezeanu.

Din cauza numărului redus de actori, din 472 de reprezentații câte au avut loc, a jucat în 437. Atunci a fost remarcat de maestrul Paul Gusty — eminentul regisor al Teatrului Național care, când direcțiunea Teatrului Național s'a reintors dela Iași, a și înaintat un memoriu ară-

tând activitatea companiei rămasă în București, remarcând, între alții, pe d. Gr. Mărculescu, drept un element foarte valoros.

La Teatrul Național a interpretat apoi o serie de roluri cari l'au consacrat și situat definitiv în galeria marilor noștri actori. Relevăm Malvolio din „Noapte regilor", Don Cesar din „Ruy Blas", — în „Mușcata din fereastră", „Plicul", „Anuța", „Om și supraom", „Vreau să trăiesc", „Surăzătoarea d-nă Beudet", „Timpuri grele" (la Studio") și recent a obținut un mare succes în rolul principal al boerului Telemac Țațomir din comedia „Duduca Sevastița".

In anul 1934, d. Gr. Mărculescu a fost ales membru în comitetul de lectură și de direcție — iar în 1938, când se modifică legea, iese din comitetul de lectură și intră în comitetul de administrație, din care face parte și azi.

Victoria Mierlescu

O cunosc pe Victoria Mierlescu decând era micuță, — o fetiță cu rochiță scurtă, cu moț în cap.— elevă a Academiei de artă dramatică a regretatului Stoenescu, — răsfățata unei școli întregi, a cărei deliciu era... Căci „dracul împelițat", cum ne plăcea s'o numim, cânta, dansa, mima, — interpreta roluri de ingenuă, mă rog!... talent în toată accepțiunea cuvântului...

Victoria Mierlescu e și azi aceiaș de atunci: o ciosvârtă de femeie, mare cît un pumn, s'o bagi toată în buzunar. Ii lipsește moțul din cap, rochița e mai lungă, — dar e tot ingenuă, are talent cu carul și s'a specializat in roluri de băeți poznași, pe cari îi joacă în travesti..

Când s'a prezentat să se înscrie la Academie, avea 12 ani...

S'a înscris apoi la Conservator — nu avea încă 16 ani — fiind singura admisă, din zece candidați, în clasa maestrului Nottara.

Inceputurile teatrale sunt caracterizate de o serie de debuturi: la Blanduzia, într'o formație a lui Cigallia, apoi figurația la Național — debutul la Teatrul Popular în „Extemporalul" și „Băiat de viață". Insfârșit, debutul cel mare, — adevăratul debut, la Teatrul Național în „Făt-Frumos" piesa d-lui Horia Furtună, înlocuind-o pe d-na Maria Giurgea care se îmbolnăvise. Rolul i-a fost încredințat de d. Al. Valjan — pe atunci director al Naționalului — cu condiția să-l invețe în 24 ore.

A jucat în următoarele piese — originale și străine: „Păcală, „Cezar și Cleopatra", „Noapte furtunoasă", „Căprița", „Titanic Vals", „Trică", „Mușcata din fereastră", „Generația de sacrificiu", „Licuricii", „Nunta lui Figaro", „Romanțioșii", „Rodia de aur", „Meșterul Manole", „Neamul Șoimăreștilor", „Piatra din casă" (toate pe scena Teatrului Național din București), în „Merele de aur" (la Studio), recent în „Blokhaus" pe scena Teatrului Național, etc.

I. Morțun

Reapariția de curând a d-lui Ion Morțun pe scena Teatrului Regina Maria în rolul „actorului" din „Azilul de Noapte" a dovedit cât este de mare greșala artiștilor cari se țin departe de scenă tocmai în apogeul talentului lor. Ion Morțun este un maestru al scenii românești, este actorul care a ilustrat scena Teatrului Național și scene particulare aducând, în diverse formațiuni, arta jocului său — al acelui joc de o simplitate uimitoare, care depășește însă cadrul strîmt al scenii, trecând dincolo de rampă... Jocul lui Morțun este o contopire totală cu personagiul pe care-l interpretează... Așa l'am văzut în rolul lui Chirică din „Omul și mârțoaga", în Zelig Schor din „Manasse" și mai ales în acea formidabilă creație a actorului din „Azilul de noapte"... L'am văzut — în acest rol — pierdut pe lavița din promiscuitatea azilului, l'am văzut cu ochii vârâți în orbite, înșiruind fraze, cuvinte și pasagii din piese — și am simțit, în acest joc al maestrului Morțun, decăderea eroului interpretat, — am văzut sufletul distrus, întipărit pe un chip fără mască, — un bibelou de marmoră neagră rătăcit într'un colț de lume....

D. Ion Morțun, s'a născut la Iași, în luna Februarie a anului 1877. In tinerețe a vrut să devină medic veterinar. O chemare irezistibilă însă, l-a îndreptat spre teatru. Conservatorul l-a făcut la Iași. Tot la Iași, pe scena Teatrului Național, a debutat în rolul lui Satin din „Azilul de Noapte". Sub directoratul d-lui Brătescu-Voinești, e angajat stagiar clasa I-a la Teatrul Național din București.

După trei luni, sub direcția lui Diamandi, e avansat societar.

A slujit prima scenă până în seara de 2 Februarie 1931, când a fost sărbătorit, printr'o reprezentație festivă, cu „Omul și mârțoaga".

Din piesele în care a jucat pe scena Teatrului Național, rețin: „Regele", „Rața sălbatecă", „John Gabriel Borkmann", „Institutorii", „Bujoreștii", „Manasse", „Doi prieteni", „Scrisoarea pierdută", „Coriolan Secundus", ‚Apostolii", „Ano Domine", etc. etc.

Pe scene particulare, a jucat, între altele, în „Microbii Bucureștilor", „Cinematograful", „Extemporalul" etc.

Rolul lui Zelig Schor din „Manasse — în care a avut o creație desăvârșită — l'a jucat de peste 300 de ori... Iar în „Extemporalul" a depășit cifra de 500 de spectacole.

După cum am spus, recent a reapărut pe scena Teatrului Regina Maria în „Azilul de Noapte", după care a mai jucat și în „Ratații".

Maestrul Ion Morțun este departe de a-și considera — și pe drept cuvânt — cariera încheiată. Puterea talentului său învinge anii și oboseala...

— Din contră, încheie d. Ion Morțun această spovedanie, „va urma" !...

UN ACTOR-POET:

A. Pop Marțian

Junele prim al întâii noastre scene, poartă la butoniera fracului său, floarea rară a poeziei..

Un actor care aduce în interpretarea rolurilor, un lirism viguros, puternică mărturie a unei depline contopiri a sufletului său cu personagiul de pe scenă...

Făuritor de reliefate compoziții scenice, în creațiile sale, A. Pop Marțian pune inteligență și pasiune inspirație și temperament, dăruind textelor pe care le însuflețește, forță și poezie — acel nimb transcendent care trădează zona din care se ridică înfăptuirile sale.

...Și caerul vieții actorului A. Pop-Marțian, l-am lăsat să mi-l depene poetul A. Pop-Marțian. In frumoasele rânduri care urmează, și-au potrivit pasul, amândoi, pe aceiași cale..

— Am venit pe lume — îmi spune d-sa — într'un sat din județul Vâlcea — un sat mic cu casele străjuite de plopi, aidoma ca în desenele stilizate de prietenul Ion Anestin pentru coperta cărții mele de stihuri („Serile cătunului", poeme 1929 — N. A), care cuprinde tocmai atmosfera acestui cătun din anii copilăriei mele.

La șase ani, când tatăl meu — bunul preot cu frica lui Dumnezeu — m'a trimis la școală, știam să buchisesc binișor prin ceasloavele lui, cele cu litere mari înflorate și cu miros de tămâie și de mucigai.

In 1916, când deabia urcasem în pod uniforma de liceu, pregătindu-mă să intru la Universitate și la Conservator, a venit furtunos refugiul în Moldova; acolo, școala militară și frontul,

In 1918, într'o clipă de renunțare la idealurile mele de până atunci, am intrat în cadrele active ale armatei. Războiul s'a terminat și m'am reîntors la Craiova, unde regimentul meu își avea garnizoana. Aci, în

ceasurile libere, am urmat clasa de declamațiune a maestrului Al. Dem. Dan, de pe lângă conservatorul de muzică „Cornetti". Când am terminat cursurile, clasificat întâiul, am demisionat din armată și am obținut un angajament la Teatrul Național din localitate. Dorul să fac carieră pusese din nou stăpânire pe mine, jucând teatru de societate cu diletanți din elita craioveană.

Vorbindu-mi de primele începuturi ale carierii, d. Pop Marțian îmi spune:

— Debutul mi l-am făcut pe o scenă de vară, la Craiova, cu rolul lui Frunză din „Manasse", în ansamblul Teatrului Național. Reprezentație de beneficiu, cu repetiții de mântuială. Rezultatul pentru mine destul de mediocru. Noroc că au urmat câteva succese, pe scena Teatrului Național, sub excelenta direcțiune a lui Gr. Drăgoescu, care m'a înălțat la societariat numai după o singură stagiune. „Fata din Dafin", „Glauco", „Un asasinat", „Răsvan și Vidra", „Nyu", „Pescuitorul de umbre" — pe care am pus-o și în scenă — și alte câteva, au constituit pentru mine, ca și pentru teatru, succese de care mi-aduc și acum aminte cu emoție. La Craiova am rămas numai două stagiuni, după care sărbătoritul autor dramatic Valjan, pe atunci directorul Teatrului Național din București, mi-a deschis cu multa bunăvoință poarta primului teatru al țării. Ceeace am făcut de atunci, aici la București, este mai ușor de știut, dar trebuie să spun că după întâiele două stagiuni și după mai multe premii de creație („Societatea atleților spirituali: S. A. S.", „Nevestele vesele din Windsor", „Thebaida", Noaptea Furtunoasă" etc.), am obținut iarăși gradul de societar, dar de data aceasta pe prima scenă a țării. Această rapidă înălțare n'ar fi fost însă posibilă fără sprijinul celor doi directori de frumoasă amintire: d-nii Corneliu Moldovanu și Al. Hodoș.

Lista rolurilor de atunci ar umple singură întreg spațiul ce mi s'a acordat în acest volum, de aceia mă mulțumesc să înșir numai câteva, care au însemnat mai mult decât altele. Ele sunt: „Meșterul Manole" de Victor Eftimiu, și alt „Meșter Manole" de Blaga, „Făt Frumos" de Horia Furtună, „Elisabeta Regina Angliei" (Essex), „Patima Roșie" (Rudy), „Pavilionul cu umbre" de Gib. Mihăescu (alături de Maria Ventura), „Punctul Negru" „Generație de sacrificiu" de Valjan, „Dri—Dri" de Ion Cantacuzino, „Cocoșul Negru", „Oameni pe un sloi de ghiață", „Troilus și Cressida", „Ion al Vădanei" de N. Kirițescu și recent „Blokhaus" de Tudor Mușatescu și Sică Alexandrescu. Activitatea mea la Teatrul Național a fost întreruptă timp de un an (1929), când

am trecut la Teatrul „Maria Ventura" nou înființat, unde am jucat, între altele, „Periferie" de Fr. Langer.

D. A. Pop Marțian este un minuțios realizator al rolurilor. O dovedește de fiecare dată, cu fiecare rol ce-i se încredințează... Iată dece am ținut să-mi mărturisească „secretul" compunerii rolului.

— Tonalitatea rolului—îmi spune d-sa—este pentru mine obiectul unor neîncetate șlefuiri, care se continuă chiar în timpul reprezentațiunilor unei piese. Pe lângă observația „pe viu", pun preț deosebit și pe studiul ce mi-l oferă jocul celorlalți artiști, care te învață deopotrivă și ceeace este bine de făcut, dar și ceeace nu trebuie să faci. Informația critică asupra rolurilor pe care le studiez precum și imaginația, împlinesc restul... Dar toată această chimie pregătitoare are nevoie, pentru a da rezultate bune, de căldura prielnică a unei săli înțelegătoare și prietenoase.

Lumina care lucea în ochii d-lui A. Pop Marțian, pe când spunea ultima frază, mi-a ispitit curiozitatea, și iată-mă punându-i o nouă și ultimă întrebare, care iese din limitele acestui volum de biografii. Dacă am reținut răspunsul, este pentru că el îndeamnă la reflecții marginale interesante.

— Spectatorul român — răspunde d-sa la întrebarea mea — nu are nici respectul de spectacol al celui german, nici bonomia celui francez, nici entusiasmul celui italian; el tușește la scenele în care acțiunea ia o întorsătură mai literară, nu prea își rupe palmele la aplauze, dă fuga la garderobă la sfârșit, — dar își stimează actorii preferați și chia îi răsfață, în felul său potolit, bineînțeles. Este mare amator de teatru — distracție. Ii place să vadă pe scenă lux, lumină, toalete; are groază de dramele de idei, de piesele cu substrat simbolic, de orice spectacol în care eroii se sbat în mizerie morală și fizică. Dacă alegerea sa în materie de repertoriu este viciată de preferința-i puțin lăudabilă a piesei ușoare, — popor inteligent, artist dar nu cultural — gustul spectatorului român în prețuirea actorului este sigur și chiar rafinat, dar și de o mobilitate deprimantă: adaptă și desmoștenește cât ai clipi din ochi.

D. A. Pop-Marțian este membru în comitetul de lectură al Teatrului Național și membru al Societății Scriitorilor Români.

Lilly Popovici

Sunt nedumerit: cum s'o prezint pe d-na Lilly Popovici?.. Să vă vorbesc de frumusețea ei, de eleganța ei, de talentul ei, de inteligența ei, de ea și de „Sf. Ioana“ a lui Bernard Shaw pe care a creat-o atât de magistral la noi, — sau să vi-o recomand ca fiica aceluia care a fost marele cântăreț și muzician Popovici-Bayreuth?... Cred însă că situând-o în mijlocul tuturor acestor aoreole, îi aduc omagiul meu și mă achit de o grea misiune...

D-na Lilly Popovici s'a născut la Ploești. La vârsta de șase săptămâni, a fost dusă de părinți la Praga unde a rămas până la vârsta de trei ani, după care părinții mutându-se la Viena, a fost dusă acolo. La Viena a urmat la „Volkschule“, crescută fiind ca o vieneză autentică...Nu știa o vorbă românească. Până la vârsta de trei ani, cât a stat la Praga, vorbise limba cehă și germană.. La Viena, numai germana... Românește a învățat la vârsta de 11 ani. când a venit pentru puțin timp în țară.

In copilărie, a avut o mare pasiune: să devină călăreață de circ... Se visa într'o rochie de paiete, făcând exhibiții senzaționale, — călărie de înaltă școală...

La Viena a văzut pentru prima oară teatru: odată pe an se juca la Volkstheater un matineu destinat copiilor cu „Müller und sein Kind“ (Morarul și copilul său) — o piesă cu stafii care a impresionat-o până într'atât, încât nopți dearândul a visat acțiunea piesii.

Când s'a făcut mai mare, a început să capete pasiunea teatrului. Locuind în apropierea artistei Lotte Medelsky dela Burgtheater, i-a

fost recomandată şi, într'o după amiază, i-a recitat în nemţeşte, versuri din Schiller şi Carmen Sylva. Ascultând-o, Lotte Medelsky a sfătuit-o să facă teatru.

La vârsta de 17 ani, după pensionul făcut în Elveţia şi după o lungă călătorie prin Germania, a revenit în ţară, hotărîtă de a-şi urma vocaţia. Primul care s'a opus acestei dorinţi a fost tocmai Popovici-Bayreuth, prezicându-i multe deziluzii în spinoasa carieră pe care voia s'o aleagă. Orice încercare de a o abate dela acest gând, a fost însă zadarnică.

... S'a înscris în Conservator, la clasa lui Petre Liciu. Murind Liciu a intrat la clasa Aristizzei Romanescu, căreia i-a luat locul Maria Giurgea.

După absolvirea conservatorului a plecat la Paris, — apoi în Germania, unde Popovici-Bayreuth urma să dirijeze concertele wagneriene... A intervenit războiul. Festivităţile au fost suspendate. Vreme de şase săptămâni, Popovici Bayreuth şi Lilly Popovici au stat blocaţi la München, până când au obţinut permisiunea de a se reîntoarce în ţară...

Scurt timp după revenirea în ţară, d-na Lilly Popovici a fost angajată la Teatrul Naţional. Debutul şi l'a făcut însă la Teatrul Modern, în compania Bulandra-Marioara Voiculescu.

— Am jucat — îmi spune d-na Lilly Popovici — într'o piesă de Georges Ohnet, alături de soţii Bulandra. Dela acest spectacol de debut, păstrez amintiri neşterse omului care trăgea cortina: întrucât credeam că o debutantă nu poate sta decât în prim plan pe scenă, la un moment dat, cortina mi-a căzut pe nas...

D-na Lilly Popovici a înlocuit-o apoi pe Elvira Popescu — care se îmbolnăvise — în rolul Lăcrămioarei din „Trandafirii roşii".

— De atunci — adaugă d-na Lilly Popovici — din ziua în care am înlocuit-o pe Elvira Popescu, am jucat numai roluri de foanfe blonde fete despletite şi cuminţi. Apoi am jucat alături de Petre Sturdza în „Papa Lebonard". Era al doilea rol.

In timpul războiului — după ce tentativa de a deveni infirmieră a eşuat (din cauză că la prima operaţie la care a asistat a leşinat) — a rămas în Bucureşti şi făcut parte din ansamblul Teatrului Naţional care dădea reprezentaţiile în sala Teatrului Comedia. Aci a jucat, între altele, în „Falimentul" şi „Stane de piatră".

A trecut apoi la Teatrul Naţional şi a jucat în perioada de imediat

după război, în „Viforul", „Fântâna Blanduziei", „Rața sălbatecă" și în „Sanda". Fiind chemată la Teatrul Regina Maria, a jucat aci „in reprezentație" rolul Desdemonei din „Othello", alături de d. Tony Bulandra care a interpretat rolul titular.

— Un rol care m'a interesat — îmi spune d-na Lilly Popovici — a fost rolul titular din „Sf. Ioana" de Bernard Shaw. Cred că este cel mai frumos rol din cariera mea. M'a pasionat pentru că are toate gamele meșteșugului.

Intre amintirile rămase dela tatăl d-sale, pe care le păstrează cu religiositate, d-na Lilly Popovici posedă o întreagă corespondență între Cosima și Sigfried Wagner și Popovici-Bayreuth.

...Popovici-Bayreuth a cântat întâi la München apoi la Bayreuth, unde apăruse în cursul a două cicluri festive: în anii 1894 și 1899. La cea din urmă stagiune când urma să plece la Bayreuth, a isbucnit războiul mondial...

Acei cari odată și odată, se vor gândi să fixeze în cadrul unor pagini, viața lui Popovici-Bayreuth, vor găsi în d-na Lilly Popovici, o prețioasă colaboratoare și un nesecat isvor de documentare...

... O semnalez celor interesați...

Marietta Sadova

Pasiunea de a zugrăvi mereu un alt om, un alt aspect sufletesc, o altă latură a spiritului omenesc, face din actorul conștient un cercetător neostenit al vieții. Numai intr'astfel actorul devine artist, căci prin această veghe continuă, cercetare, reconstrucție de suflete, concurență cu multilateralitatea făpturilor imaginate și reale, actorul rămâne proaspăt și valabil în meșteșugul său. Intr'o direcție adevărată a carierii actoricești, personajele apar ca într'o galerie de portrete și statui făurite de aceiași mână, de acelaș suflu artistic, însă cu fiecare portret, artistul rămâne cu mai multă valoare obiectivă, cu o mai adâncă cunoaștere a sufletului omenesc. Nu este oare această cutreerare obiectiv-artistică punctul suprem la care se ajunge în toate tărîmurile activității omenești? Și nu se numește oare acest punct, stil?

Semnul că o carieră de actor este eficientă și că este mai mult decât o exhibiție subiectivă vană, îl găsim în cariera Mariettei Sadova.

In cariera acestei artiste cu o delicată sensibilitate, se pot găsi icoane uluitor diferențiate. Dela tragicul de mit și până la comedia bufă, o gamă surprinzătoare este parcursă cu o ușurință, un simț artistic și o virtuozitate rar întâlnită.

Intimitate căminului, cărțile, florile, culorile subtil armonizate, cadrul în care se întâlnesc frumoasele tovărășii spirituale, vorbesc de rafinamentul acestei artiste. Aici am putut culege puținele date, împărtășite cu sgârcenie, prin cari evocă copilăria, începuturile carierii, restul păstrându-l pentru „jurnalul" pe care-l va da publicității „cândva".

— Deviza mea: „In viață să nu joc teatru!"

Deviza mea în teatru: „Să nu mă joc pe mine"!

Dela bunica din Sibiu (mama mamei), unde sunt născută, Stana Şerban, o femee mică cu ochii ageri, care m'a crescut în timpul când învățam la călugărițele franciscane și mă numeam Marietta Bârsan, am deprins să fiu harnică, să nu mă opresc din drum ca să ascult laude, să dăruesc fără să mă uit în urmă și să știu că un lucru care nu se cade să-l faci, nu ești mai bogat sufletește dacă l'ai făcut. Acest „nu se cade" mi-a făcut multe dificultăți în carieră, — dar ce importanță are? Drumul care duce spre lumină nu-i întortochiat și cine caută drumul spre Dumnezeu pe scenă, se antrenează numai spre a-l parcurge mai ușor. De aici și frumusețea artei noastre. De aici și nimicnicia noastră când nu-i slujim cu cuget curat.

Al doilea dascăl a fost iubitul maestru Constantin Nottara, care n'a făcut tranzacție cu crezul lui de artă și ne îndemna să-l urmăm cu înduioșătorul sfat: „Măi copii, teatru cu pâine să mâncați" și nu era greu să-l înțelegi, fiindcă viața lui a fost un exemplu de jertfă.

La Paris, unde am plecat după ce m'am măritat, am avut al treilea dascăl, Suzanne Désprès. Minunata interpretă a eroinelor lui Ibsen mi-a dat sfaturi și îndemnuri în anul cât am lucrat cu ea și apoi în minunatele ei scrisori: „Vous avez devant vous la plus jolie carrière à mon avis. Travaillez toujours — osez — ne soyez jamais contente de vous. J'ai rarement eu du plaisir a faire travailler comme j'ai eu avec vous". Tot ei îi datorez una din primele critici teatrale: „Pour Poil de carotte vous ètes prête. Je vous le dis en toute hônneteté et conscience artistique. Jamais je n'ai vu aucune artiste le jouer avec cette comprehension profonde et juste. J'ai retrouvé un petit frère pour la première fois depuis vingt ans que je joué ce rol".

Am jucat din 1924 și până acum mai mult de 100 de roluri mari și mici, animând personaje tinere și bătrâne, frumoase și urâte, suferind sau bucurându-mă cu ele, pentru că... dacă „le compunem cu inteligență"... aceste ființe efemere au duh numai în măsura în care ardem în lumina rampei pentru ele.

In afară de rolurile mele, muzica și poezia îmi sunt bune prietene și atunci când pot împărtăși publicului într'un recital din minunile eminesciene și din parfumul poeziei contemporane, mă socotesc o privilegiată a soartei prin arta mea".

Intr'adevăr, d-na Marietta Sadova se definește în teatrul românesc, prin felul cum înobilează arta căreia îi e devotată și pentru care

aduce pregătirea şi preocuparea unei vieţi de muncă şi de prospăt entusiasm.

Cum s'ar putea explica altfel varietatea fiinţelor animate de d-sa, începând cu uluitoarea figură a decadentei Contese Geschiwtz din Lulu de Wedekind, strania Femeie în verde din Peer Gynt, Muma din Avram Iancu de Blaga, de pictura delicată a sensibilităţii actuale din Povestea lupului de Molnar, Amfisa de Andreiew, Regine din Strigoii de Ibsen, Désiré de Sacha Guitry, Viaţa e frumoasă de Marcel Achard, Surăzătoarea D-nă Beudet de Denis Aniel şi turburătoarea Vivi Warren din Profesiunea D-nei Warren de G. B. Shaw?.

Din rolurile de compoziţie voiu cita numai câteva, deşi, fiecare personaj creat de d-na Marietta Sadova, capătă valoare de simbol, aşa cum a fost Miss Quiqly, şugubeaţa hangiţă din Henric al IV-lea, Desmetica din Maior Barbara de Shaw, Mătuşa din David Copperfield, Dama în violet din Doctorul Knock al lui Jules Romain, Miss Prism din Bunburry şi stramia Felicitas Fuchs din Actriţa de Schacht pentru care citez caracterizarea d-lui Mircea Ştefănescu: „Cât despre d-na Marietta Sadova, numai un caricaturist cu geniul humorului ar putea să transmită cetitorului imaginea creaţiei pe care a făcut-o din „nedreptăţita" cabotină Fuchs! Atâta inteligenţă în compoziţie, atâta simţ al ironiei pentru a sublinia lipsa oricărui simţ al ridicolului, sunt nu numai armele unui instinct care să inspire din mărturii vii, ci şi acela ale unei cerebralităţi mereu atente, care dă caricaturii un sens şi o circumscrie unei categorii".

Numirea d-nei Marietta Sadova ca profesoară la Academia Regală de Muzică şi Artă Dramatică este pentru d-sa un nou prilej de muncă entusiastă, după ce ani dearândul a fost o îndrumătoare nemărturisită şi a prilejuit debuturile fericite ale atâtor elemente consacrate azi.

A făcut şi regie şi dacă n'ar fi să citez decât înscenările pieselor „Maya" de S. Gantillon şi „Nocturna" de Ludovic Dauş, avem dovada că a ocolit drumurile bătătorite şi actorul — şablon.

Reprezentarea dramatizării: „Suferinţele tânărului Werther" după romanul lui Goethe, scrisă în colaborare cu d-ra Lucia Demetrius, a constituit pentru prima noastră scenă un succes de înaltă ţinută artistică în interpretarea d-rei Elvira Godeanu — fermecătoarea Lotte şi a consacrat un element tânăr, pe d. Emil Botta în Werther.

A tradus pentru Teatrul Naţional şi celelalte sceme mai mult de douăzeci de piese din literaturile străine.

Prezentând pe Marietta Sadova, sper că am dat de gândit celor cari mai cred în zilele noastre, că teatrul e un refugiu pentru naufragiaţi.

Nae Săvulescu, — cum îi zic colegii, — s'a născut în mahalaua Dobroteasa din București, în anul când a venit director al Teatrului Național marele dramaturg Ion L. Caragiale.

Pe când era student la drept și membru al „Uniunei Studenților", joacă pentru prima oară teatru alături de alți studenți, care au devenit și ei actori, în „Heidelbergul de altă dată" în care interpretează pe Kellerman, apoi în „Fillia Hospitalis" și „Docentul".

Din clipa în care s'a suit pe scenă, s'a născut în el patima de teatru și îndemnat de ceilalți colegi, se înscrie la Conservatorul din București, unde urmează cursurile cu maestrul Nottara, și-l absolvă ca premiant.

Pompiliu Eliade pe atunci director general al teatrelor, îl angajază stagiar clasa III-a la Teatrul Național din București.

Imbătat de succes, plin de avânt și tinerețe, renunță la prima ofertă și ademenit cu vorbe de laudă și de un salariu mai distins, se angajează la Teatrul Comedia, unde joacă o stagiune întreagă cu Ion Manolescu, Gr. Mărculescu, Achil Popescu, C. Tomeanu, ș. a.

Sub directoratul lui Ion Bacalbașa, vine la Teatrul Național, și cu toate că era premiant al Conservatorului, cu toate că avusese multe succese cu o stagiune mai înainte la Teatrul Comedia, totuș Bacalbașa nu vrea să-l angajeze și intră plătit seral pentru roluri mici.

— Mi-am pus în piept, — îmi spune d. Nae Săvulescu,—o putere de răbdare și suferință fără margini, și de unde jucasem roluri importante, am fost nevoit la Teatrul Național, să iau totul dela început. Am dus întâi tava... cu foarte mare distincție... Mi se făcuse chiar livrea de fecior, și-l scosesem din serviciu pe Grigorescu-Tuciu... Am dat un lustru grozav tăvii și livrelei...

Dupe Bacalbașa, veni Alexandru Davila ca director general al Teatrului Național, om superior, care avea ochiul ager pentru artă,

teatru, şi discernământul celor cu talent. La una din repetiţiile generale cu piesa „Ali-Baba'', Al. Davila, îl vede pe Nae Săvulescu stând foarte amărît, rezemat de un zid al scenei. Cu părinteasca-i bunătate pentru cei mici şi vrednici, îl întrebă:

— Ce-i cu tine, băiatule...? Pentruce eşti necăjit şi oftezi...? După repetiţie să vi la mine în cabinet...!

Când a venit la el, i-a întins o chitanţă de două sute de lei, şi i-a spus:

— Du-te şi fă-te „spilcă"...!

N'a trecut mult şi l'a numit stagiar cl. III-a al Teatrului Naţional, începând să fie distribuit în rolişoare mai răsărite; cei şapte ani „slabi" trecuseră pentru Nae Săvulescu.

Venind războiul, pleacă pe front ca ofiţer şi „joacă" Sârba dela Mărăşeşti în sunetul tunurilor şi-al mitralierelor, scăpând cu viaţă, dar lăsând niţel sânge pentru înfăptuirea României Mari.

Făcând parte din primele divizii care s'au demobilizat dupe armistiţiu, a fost primul actor care a venit din Moldova, şi care a fost îmbrăţişat cu multă dragoste şi căldură de colegii şi colegele lui de teatru.

Atunci, actorii Teatrului Naţional, care rămăseseră la Bucureşti, fiind trecuţi la „Comedia", funcţionau sub conducerea regretatului Aristide Demetriade şi d. Paul Gusty. Văzându-l pe Nae Săvulescu l'au primit... ca pe fiul pierdut din Biblie... şi l'au distribuit imediat în „Ginerile d-lui prefect", în „Tosca", — „Microbii Bucureştilor", — „Bărbaţii Leontinei", etc. iar ca o distincţie pentru felul desăvârşit în care interpretase toate aceste roluri, a fost avansat la gradul de stagiar cl. II-a.

In vara aceluiaş an urmează un turneu în zona încă ocupată de germani, şi joacă pe Emil Horn din „Manasse", în Punctul Negru, Jak din Avarul, Femeile noastre, s. a.

Sub direcţia lui Gioni Peretz, joacă pe Herman din „Dezertorul", pentru a cărui interpretare şi succes, este distins cu premiul de creaţie şi avansat stagiar cl. I-a.

Mai târziu, sub directoratul pentru a doua oară al lui Al. Mavrodi, în urma propunerei făcută de maestrul Paul Gusty, i se încredinţează rolul lui Zaharia Trahanache din „O scrisoare pierdută", încă pe când trăia regretatul Ion Petrescu, care deţinea acest rol.

Pentru multele creaţii şi succese realizate pe scena Teatrului Naţional, a fost înaintat la gradul de societar onorific, dupe care a jucat pe Jupân Dumitrache din „Noaptea furtunoasă", pe Leonida din „Conul Leonida faţă cu reacţiunea", tot de I. L. Caragiale, în „Marele Duhovnic", şi alte multe piese ca Institutorii, Nodul Gordian, Generaţia de sacrificiu, ş. a.

Nae Săvulescu este un autentic interpret al lui Caragiale.

N. Soreanu (semnătură)

Cine, văzându-l pe maestrul Soreanu pe stradă sau pe scenă, ar crede că d-sa și-a serbat jubileul de 40 de ani de teatru ? Priviți-l în diferitele roluri în cari apare, câtă tinerețe pune, câtă desăvârșită realizare și ce mijloace simple de interpretare... E clipa în care talentul s'a înfrățit cu meșteșugul scenic.

Jubileul de 40 de ani de teatru, l'a sărbătorit în seara de Vineri 18 Decembrie 1936, cu piesa „Institutorii".

...Cu patru decenii în urmă — în anul 1896 — era elev de conservator. A avut ca profesori pe Aristizza Romanescu, Const. Nottara și Ștefan Velescu.

Absolvă anul al treilea de Conservator — cu monologul lui Harpagon din „Avarul" — și este angajat la Teatrul Național.

Timp de aproape șapte ani stă pierdut în sgomotul culiselor și intrigilor de teatru.

— Eram — îmi spune maestrul Soreanu — când „un lacheu", când „un soldat", când „un om din popor"... Niciodată un personagiu cu nume, — până când maestrul Paul Gusty mi-a încredințat rolul lui Cerceluș din opereta „Vagabonzii" (pe atunci spectacolele de dramă și comedie alternau cu cele de operă și operetă pe scena Teatrului Național. N. A.) Probabil că am reușit să-mi joc rolul remarcabil, — căci după Cerceluș, mi s'a încredințat rolul profesorului dr. Prell din „Institutorii" — rol pe care-l dețin, fără intrerupere, până azi".

Sub direcția lui Sihleanu, e ridicat la rangul de societar, clasa III-a. Cu toată avansarea însă, continua să joace — alternativ — și roluri mediocre.

Al. Davila — care vine director în anul 1905, — îl distribuie deasemenea în roluri mute. Intâmplarea face să vină la București celebrul actor Ermetto Novelli — venit să joace o serie de spectacole la Teatrul Național — care-l remarcă într'unul din aceste roluri secundare. (Juca rolul unui grefier din „Stingerea").

După actul al treilea, Novelli îl felicită.

— De atunci— adaugă d. Soreanu — Alexandru Davila și-a schim-

bat părerea pe care o avea despre mine, într'un mod care m'a mişcat: incepu să-mi încredinţeze tot ce era rol principal. Imi consacra seri intitulate „Seara Soreanu".. In acele seri jucam un rol serios de resoneur în „Enigma" şi unul comic în „Prilejul".

Sub directoratul lui Pompiliu Eliade e avansat societar clasa întâia. Joacă în „Maitre Guérin", în „Prostul", în „Păsări călătoare", în „Zile de sărbătoare" etc.

Şi a mai jucat apoi — sub diferite direcţiuni — în sumedenie de piese din care relev puternica creaţie a lui Harpagon din „Avarul" de Molière

Maestrul Soreanu a făcut şi film: a apărut într'o producţie românească intitulată „Năbădăile Cleopatrei".

Un amănunt amuzant: d. Soreanu este un pasionat colecţionar de bastoane. Posedă o colecţie de unsprezece bucăţi — şi desigur că în curând, îşi va complecta duzina...

... Este profesor la Academia regală de muzică şi artă dramatică.

Nelly Sterian

Frapantă și distinsă totodată, apariția d-nei Nelly Sterian aduce acea notă inimitabilă și nu prea des întâlnită ce se cuprinde în cuvântul „cucoană", — iar glasul cald de contraltă, se modulează într'o bogată scară de nuanțe, conduse deopotrivă de o foarte sensibilă intuiție scenică și de o inteligență neșovăitoare, ilustrate în tot ce a jucat.

Inscrisă în clasa de canto a Academiei de muzică și artă dramatică a regretatului Stoenescu, în urma sfatului profesorului de declamație — maestrul Ion Manolescu — urmează și acest curs, — iar în toamnă se înscrie la Conservator, la clasa d-nei Lucia Sturdza-Bulandra, debutând curând, din primele luni de conservator, în „Cafeneaua cea mică", la Teatrul Comedia.

Cariera se anunță sub cele mai trandafirii culori, dar căsătoria le impalidează, o convinge să renunțe la teatru și să plece într'o lungă călătorie care nu face decât să-i țină permanent dorul scenei. Intr'adevăr, la înapoiere, reintră: Teatrul Fantazio, în „Azais", alături de Ion Iancovescu, de unde trece la compania Regina Maria în „Femeia la 40 de ani", „Aventura d-lui Dorjan", „Olimpia", „Sf. Ambrozius", „Anatol", „Hocus-Pocus". etc etc. — și acea rară biruință teatrală ilustrată prin peste două sute de spectacole: ,Topaze" de Marcel Pagnol, unde alături de d-nii V. Maximilian și Ion Talianu, Nelly Sterian realizează unul din cele mai reușite roluri de cochetă ca foarte curând să joace împreună cu d-nii Tony Bulandra și V. Maximilian în „Pardon Madame" cu tot atât succes, un rol complect opus ca gen. dar nu ca posibilitate de interpretare.

Dela Teatrul Regina Maria, Nelly Sterian trece la Teatrul Comedia, unde joacă „în reprezentaţie" în „Ora „H", „Barza", „Visul unei nopţi de iarnă", şi în „Fata dela Garderobă" pe scena Teatrului Regina Maria.

In piese bune, in piese mediocre, în roluri demne de un efort sau prea slab schiţate, Nelly Sterian a adus aceiaş probitate, susţinută de un foarte sigur discernământ scenic.

In stagiunea curentă a trecut la Teatrul Naţional. Angajarea d-sale pe prima scenă va sprijini — este de sperat — scoaterea la iveală a unui întreg repertoriu pentru care Nelly Sterian are stilul cerut, fără efort...

Sorana Topa

Artistă de un temperament fără egal, cu acțiuni care depășesc și evadează din înlănțuiri.

Iată, un scurt fragment numai, din ampla spovedanie a unei vieți și ale unor gânduri pe care, dacă ar fi să le redăm în întregime, ar ocupa o bună parte din acest volum cu pagini limitate.

— M'am născut într'un mic târgușor din Moldova, la Podul Turcului, județul Tecuci, din părinți gospodari și oameni de treabă cari au cheltuit multă trudă până să fi putut da fiecărui copil o brumă de carte. Nu-i vorbă, că dintre toți copii eu eram acea care nu avea niciodată timp de învățătură : erau atâtea jocuri frumoase de pregătit pentru a doua zi ! Nici morala, nici bătaia cruntă nu m'au putut strânge depe coclauri și readuce la cămin mai de vreme de apusul soarelui. Purtam în mine un dor prea aprins de libertate încât, cred eu, acestui dor se datorește faptul că m'am făcut artistă. Artistă !... Cuvânt magic care deschidea larg porțile tuturor dorurilor mele de aventură și necunoscut.

Sorana Topa a urmat la conservatorul din Iași. Tot la Iași, pe scena Naționalului de acolo, a debutat în teatru.

Venind apoi la București, pe scena Teatrului Național de aci, a realizat o serie de creații puternice, vădind un talent de neobișnuite proporții. Cu inegalata-i structură sufletească — pasionantă, clocotitoare — Sorana Țopa a reliefat roluri ca „Andromaca", Anca din „Năpasta", etc.

Marioara Voiculescu

Iată actrița de ilustră personalitate artistică a primei noastre scene, — talentul de covârșitoare putere de creație, — tragediana de mare amploare, — temperamentul vulcanic care irupe în fiecare replică, în fiecare gest... Eroina legendară, femeia îndrăgostită, amanta pasionată, ființa pierdută sau răsvrătită, — în oricare din roluri — dela „Judith" la „Lulu", dela „Salomeea" la eroina dramei moderne, dela „Peer Gynt" la „Actrița", d-na Marioara Voiculescu a creat și a redat cu măestrie complexul sufletesc al personagiilor.

Spectatorul din sală este țintuit de vraja jocului tumultos, care constitue arta d-nei Marioara Voiculescu.

... E artista de prestigiu, artista de frumoasă activitate, care a dăruit teatrului românesc un nume ilustru, inscris de pe acum cu litere de aur pe frontispiciul primei scene...

In externatul „Gloria", unde și-a făcut studiile, era poreclită „Scaloiul", din pricina felului svăpăiat pe care-l avea. Cunoscând-o Zaharia Bârsan, spune despre dânsa :

— „Ce drac de fată !... Artistă ar trebui să se facă !...

Vorbele acestea se dovedesc mai târziu a nu fi fost tocmai în vânt aruncate... Pentrucă într'o zi, când Marioara Voiculescu vede la Teatrul Național „Boccacio" — primul ei spectacol (în care juca Marietta Ionașcu) nu mai are decât un singur gând : teatrul. Gândul a încolțit, a prins aripi și s'a transformat într'o pasiune grea de stăpânit. Intr'adevăr, se prezintă la conservator, dar e refuzată pe motiv că „e prea copil". Dezolată, se prezintă Aristizzei Romanescu căreia îi recită : „O desigur n'ai fost mamă".

... Avea o rochie lungă până la pământ și părul împletit în coade lungi. De emoție, sau poate din pricina sbuciumului prin care trecuse, i-a curs sânge din nas.

Tot în externatul „Gloria", trecea drept cea mai bună contraltă, ceeace ar fi tentat-o poate să studieze și canto, dacă într'o zi la conservator, în timpul unei repetiții, Ciucurette nu i-ar fi spus: „Taci dragă, că tare mai cânți fals"...

— Din ziua aceia — adaugă d-na Marioara Voiculescu — n'am mai îndrăznit să cânt.... Așa am fost toată viața: am dat lucrurilor mici, importanță mare — și mi-am rânduit norme în viață pornind dela incidente indiferente pentru alții...

In anul doi de Conservator (avea abia 15 ani) a jucat pe Judith — iar la 16 ani (era în anul trei de Conservator) a jucat pe Julieta din „Romeo și Julieta". A urmat apoi rolul principal din „Casta-Diva". Este astfel singura actriță care se poate mândri de a fi început cariera cu roluri mari. Este deasemenea singura actriță care a avut o frumoasă activitate directorială, — fapt care se cuvine de subliniat în mod special. Cu intuiție, cu zel, cu hărnicie, cu deosebită pricepere, a preluat și a condus în fosta sală „Modern" (situată pe Str. Karageorghevici și distrusă apoi de un incendiu, pe locul căreia se află azi o anexă a Băncii Naționale) teatrul particular al lui Alexandru Davila, căruia s'au asociat și soții Bulandra. Aci, a avut o mare creație în rolul titular din „Lulu" de Wedekind.

Gestul acesta de curaj și energie l-a repetat mai târziu înființând — tot sub direcția d-sale — o companie de teatru în sala Cercului Militar (azi cinema „ARPA") unde a jucat, între altele, „Peer Gynt" în travesti. Insfârșit, se cuvine să relev ciclul de spectacole dela Circul Sidoli, unde a reprezentat, într'o montare îndrăzneață, — dar într'o realizare magnifică, „Salomeea", interpretând rolul titular.

Şi iată, în linii generale, o schițare fără ordine cronologică a pieselor de succes în care a jucat, fie pe scena Teatrului Național, fie pe scenele teatrelor de sub direcțiunea d-sale, sau în diferite prilejuri, pe diferite scene: „Peer Gynt", „Fluture de noapte", „Salomeea", „Fecioara rătăcită", „Scandalul", „Capcana", „Dama cu camelii", „Maman Colibri", „Invierea", „Casa Hervey", „Cavalcada", „Victoria, regina Angliei", „Poliche", „Stane de piatră", „Judith și Holofern", „Licuricii", „Puhoiul", „Frou-Frou", etc. etc.

Iar de dată recentă, sunt vii în amintirea tuturor, creațiile din „Actrița" și „Femeia îndrăcită", reprezentate pe scena Studio-ului Teatrului Național.

Maria Voluntaru

...Un chip de cadână, doi ochi mari, luminoşi, — o vioiciune spontană, o eleganţă rafinată: Maria Voluntaru... Şi toate aceste daruri Dumnezeieşti dispar în clipa în care Maria Voluntaru interpretează pe scenă, rolul unei vrăjitoare, a unei „gaiţe" sau alt soiu de urăţenie — gen în care s'a specializat în semn, desigur, de suprem omagiu pentru arta care-i este atât de dragă: teatrul...

Maria Voluntaru e născută la Murfatlar, satul tătar din Dobrogea. Acolo trăieşte primii ani ai copilăriei. Pleacă apoi la Constanţa, unde cunoaşte întâia mare bucurie a vieţii: Marea.

— Anii copilăriei au trecut însă repede — îmi spune d-na Maria Voluntaru. „Intr'o zi, tata n'a mai fost... Problema vieţii se punea în plin. Săracă şi singură la Constanţa, îmi dam seama că nu voiu ştie ce să încep.

...Bucureşti-ul o atrage. Iat-o la prima gazdă, undeva într'o mahala a Capitalei. Incă nu este fixată asupra ceeace avea să facă în marele oraş. Cere unui cunoscut al gazdei o recomandaţie... şi acesta i-o dă către maestrul Nottara.

— Probabil că nu cunoştea pe altcineva... sau ca să râdă de mine — adaugă d-na Maria Voluntaru. „M'am dus totuşi să-l văd pe maestrul. La Conservator am dat peste d. Nonna Otescu. Acesta m'a privit lung, a zâmbit, având aerul să mă întrebe: „Cum, d-ta vrei să faci teatru? cu mutra asta?" Il găsesc apoi pe maestrul, căruia îi predau scrisoarea. A fost pentru mine o clipă a cărei emoţie o retrăiesc şi azi.

...Maestrul avea tocmai ora de curs. Am aşteptat în clasă până la terminarea cursului. Ascultam cu ochii măriţi de admiraţie la tot ce vedeam şi auzeam. Aşa dar, aci se învaţă pentru „teatru". La finele

de an, sau la alte serbări şcolăreşti, profesoarele îmi dădeau şi mie câte un rol. Apoi mă ascultau ca la lecţie. Jucam teatru fiindcă eram probabil mai vioaie şi cu voce mai clară decât a altor colege. Uitasem însă de mult diletantismul şcolăresc. De data aceasta, mă aflam în faţa celui mai mare actor român. Invăţa pe fiecare dintre elevii săi, în parte, silabă cu silabă, cum se vorbeşte, cum se intonează. La sfârşitul lecţiei mi-a cerut să spun şi eu ceva. Ştiam două poezii dramatice, pe care bine înţeles, le-am dramatizat şi mai mult. Maestrul zâmbi — ca şi directorul — sau poate că mi s'a părut mie de frică. Cu iuţeala unui fulger, gândul mă purtă aiurea, să renunţ la visul mângâiat de câteva zile, să mă apuc de altceva. Un post de dactilografă sau conţopistă. Când deodată, maestrul îmi spune: „Bun, acum spune şi una comică".

Nu-mi amintesc nici ce-am spus, nici cât de comică am fost; ştiu doar că maestrul m'a primit să audiez cursurile până la Ianuarie, data selecţionării. După examen, iată-mă elevă la Conservator.

...In al doilea an din şcoală, maestrul m'a luat cu el în turneul său triumfal, atunci când şi-a sărbătorit 50 ani de teatru. Maestrul Nottara nu mi-a fost numai profesor: mi-a fost ca un părinte. Intotdeauna găsia o vorbă bună şi un cuvânt de încurajare. Mai ales când îmi privia pantofii scâlciaţi şi simţea câtă amibţie am, îm spunea: „Voluntaru Maria!... să şti dela mine : tu ai să faci teatru". Accentua pe ultima frază — asta-mi era suficient...

După absolvirea conservatorului, d-na Maria Voluntaru a fost angajată la Teatrul Naţional din Chişinău, sub direcţia lui Gioni Peretz. In loc de roluri de comedie — Caragiale — pentru care o pregătise maestrul în cei trei ani, joacă roluri de ingenuă.

Debutează în rolul Marianei din „Bolnavul închipuit" Apoi joacă rolul Ancăi din „Vlaicu-Vodă". Insfârşit, sub direcţia d-lui Ion Livescu, este distribuită în roluri care-i convin. A jucat în : „O căsnicie", „Chitara şi jazbandul", după aceia Anicuţa din „Comedia fericirii", Zita din „Noaptea furtunoasă", Lolo din „Nodul Gordian", „Ce ştie satul", etc.

Vine la Bucureşti. Debutează la Teatrul Intim, sub direcţia d-lui Costică Toneanu, în „Moritz boxer". Trece la grădina Oteteleşanu, în compania de sub conducerea d-lui V. Maximilian.

După aceste începuturi, este angajată la Teatrul Naţional, sub directoratul d-lui Victor Eftimiu. In loc să joace însă, ia meşteşugul dela capăt: face figuraţie.

— Dacă mi-ar cere cineva umila mea părere — îmi spune d-na

Maria Voluntaru — l-aş sfătui să facă figuraţie multă. E mai necesară chiar decât conservatorul. Nu cred ca ascensorul să fie util vreunei cariere. Treptele trebuiesc urcate una câte una, găfăind. Numai astfel ştii să te mişti pe scenă, să dai întrebuinţare mâinilor... Figuraţie!...

Rolul „mamei" din „Ion", îi aduce un premiu de creaţie. Mai crează: a treia gaiţă din „Gaiţele", antipatica Mme Lepic din „Morcovel", peţitoarea din „Ruy-Blas", Fira din „Omul cu mărţoaga", Vrăjitoarea din „Maria din Mangop" etc... In unele roluri e nevoită să-şi facă măşti care s'o sluţească..

Cunoscându-i desăvârşita eleganţă de dincolo de scenă, o întreb:

— Aceste roluri nu diformează gustul eleganţei?

— Din contră — îmi răspunde cu un gest de cochetărie d-na Maria Voluntaru — ele obligă să imprimi eleganţei un alt caracter decât acela pe care-l dau creatorii de modele şi jurnalele de modă.

Eugenia Zaharia

Intrunind o frumusețe și o eleganță desăvârșită, chemată, la prima vedere, să interpreteze numai roluri de cochetă, roluri de seducție, Eugenia Zaharia, fără a răsturna aceste credințe, s'a dovedit a fi în acelaș timp, o talentată realizatoare de roluri de caracter. In preocuparea Teatrului Național de a crea noui interpreți repertoriului caragielesc, surpriza cea mare a constituit-o Eugenia Zaharia, care a apărut, nu de mult, în „Coana Zoițica" din „Scrisoarea pierdută". După Maria Ciucurescu, după d-na Maria Filotti,—Eugenia Zaharia!... O temerară încercare a fost încununată de succes, consacrând-o în rândul marelor interprete ale teatrului românesc. Dar atât în „Coana Zoe", cât și în toate celelalte roluri pe care le joacă, Eugenia Zaharia aduce în lumina rampei o conturare precisă a persoanagiilor, le redă într'o continuă vie mișcare, însuflețindu-le și dându-le relieful virtuozității sale.

Eugenia Zaharia a văzut lumina zilei la Constanța... Aci a făcut clasele primare. Pentru clasele superioare, părinții au trimis-o la București internă în pensionul călugărițelor Sf. Josef. De aci a trecut la Școala Centrală. In timpul războiului — avea 12 ani — pleacă la Iași. Cercetașă fiind, e martoră a celei mai mari mizerii umane. Pentru devotamentul depus în îngrijirea răniților, e decorată cu „Regina Maria" clasa II-a și „Crucea de război".

...Se termină războiul și revine în București. O prietenă are ideia... să devină artiste. S'au prezentat maestrului Soreanu — și după ce s'au preparat două luni cu d. Barbelian, (fost actor, azi pensionar al Teatrului Național) Eugenia Zaharia reușește la examenul de admitere,

cu „Hero și Leandru". Anul întâi îl face cu maestrul Livescu, anul al doilea cu maestrul Romald Bulfinsky. In acelaş an, intră bursieră la Teatrul Național. Apare pentru prima oară pe scenă făcând figurație în „Noaptea regilor". După un timp de figurație, are un rol de câteva cuvinte în „Fedra", jucată de d-na Agatha Bârsescu la Teatrul Eforia. Trei vorbe a avut de spus... și pe acestea le-a spus bâlbâit... De rușine, a plâns...

Insfârșit, debutează la Teatrul Național în „Făt-Frumos" de Horia Furtună, în rolul mamei.

Acest rol îi ocazionează un frumos succes. De atunci a rămas cu porecla „mamă, mamă"...

D-rei Eugenia Zaharia îi se mai spune și „Gicu" (N. A.)

D. Al. Valjan, care era director al Teatrului Național, a intervenit pe lângă d. Bulfinsky ca să îngăduie d-rei Eugenia Zaharia să dea la mijloc de an, examenul de-a II-a și a III-a, la Conservator... Le trece pe amândouă.

Sub directoratul d-lui Corneliu Moldovanu joacă, la deschiderea stagiunii, pe Oana din „Viforul"—apoi pe Doamna Clara din „Vlaicu-Vodă", în „Femeile vesele din Windsor", „Regele Lear", „Pavilionul cu umbre", „Omul de zăpadă", „Thebaida" și o dublează pe Agatha Bârsescu în „Prometeu"...

Sub directoratul d-lui Liviu Rebreanu a jucat, la deschiderea stagiunii în „Letopiseții", — apoi la Studio-ul Teatrului Național, fost pe atunci în sala Cinema Forum de azi, în „Mary Dugan" și în „Amorul veghează"...

...Şi tot mai mult, Eugenia Zaharia s'a impus cucerind azi un loc pe care, pe vremuri, când era abia o copiliță și a fost dusă odată la un matineu la Teatrul Național, oricât a plecat fermecată de mirajul scenii, n'ar fi visat să-l cucerească...

Recent, d-na Eugenia Zaharia a apărut „ în reprezentație", pe scena Teatrului Regina Maria, în cadrul spectacolului de excepțională realizare artistică „Azilul de Noapte", interpretând rolul Vasilissei.

Şi tot recent a obținut un frumos succes în „Blockhaus", a d-lor Tudor Mușatescu și Sică Alexandrescu, pe scena Teatrului Național.

SPICUIRI DIN ANSAMBLUL

OPERII ROMÂNE

Dinu Bădescu

Pe când era în liceu, unul din profesori i-a descoperit talentul vocal, îndrumându-i gândurile și primii pași spre cariera artistică. Dar elevul de pe atunci al liceului „Dr. Mușotă" din Brașov, se pregătia pentru cariera de avocat.

Și desigur că Dinu Bădescu ar fi fost azi avocat, dacă prietenii lui — camarazii de școală — nu l'ar fi înscris la Conservator, unde s'a pomenit fără voia lui.

A urmat clasa de bariton a d-lui G. Folescu. Tenorul de azi, avea pe atunci o adevărată fobie pentru tenori. Intr'o zi chiar, pe când era în anul III de conservator, primește o scrisoare dela colegul său, tenorul Tomel Spătarul, ca să vină la Cluj să facă audiție pentru „Bărbierul din Sevilla", — căci vedea in el... un bun Figaro...

Dar deși fusese audiat în „Figaro" — debutul și l-a făcut intr'un rolișor din „Casa cu trei fete"... Pe urmă a cântat rolul lui Germont (tot rol de bariton) din „Traviata". La sfârșitul spectacolului însă, d. Pavel, pe atunci directorul Operei din Cluj (azi regisor la Opera Română din București) i-a spus:

— „Află că nu ești Germont! Ești Alfredo"...

...Avea voce de tenor, el care nu putea să sufere tot ce era tenor...

Şi într'o zi, când la Opera din Cluj a dat audiție un mare tenor german cu Radames din „Aida", dând chix, d. Dinu Bădescu a fost chemat să-l înlocuiască imediat...

Ca recunoștință, d. Pavel s'a ocupat de studiile lui vocale, — iar după câteva luni, a debutat ca tenor în „Stradella" de Flotow.

A cântat apoi în „Ernani", — iar în anul următor, maestrul Egizio Massini auzind de dânsul, l-a chemat la Opera din București să cânte rolul lui Mario Cavaradossi din „Tosca".

Doi ani de zile a cântat când la București când la Cluj, — până când a fost fixat în cadrele soliștilor Operii din București.

Viorel Chicideanu

Viorel Chicideanu e un tenor cunoscut publicului și dincolo de scena Operii Române: a cântat în câteva reviste la „Cărăbuș" și tot aci în marele succes „Calul bălan" precum și în revista „Două inimi într'un pat", pe scena teatrului fost Majestic, unde a lansat faimosul șlagăr „Pourquoi"?...

Azi însă, îl găsim la matcă, în cadrul Operii Române, de pe scena căreia farmecă publicul cu vocea-i melodioasă de tenor liric...

E născut la Blaj, la 26 Iunie 1904. In copilărie a învățat vioara și ar fi vrut să devină un mare violonist, — deși avea voce frumoasă încă de pe atunci. Intr'adevăr, când profesorul său de muzică îi sfătuește să se înscrie la Conservatorul din Cluj ca să urmeze canto, Viorel Chicideanu îl ascultă numai în parte: se înscrie la conservator,— dar la clasa de vioară... Nici prin gând nu-i trecea să îmbrățișeze arta vocală.

In acel an, Opera Română din Cluj — care avea abia un an de activitate — căuta elemente selecționate din studenți și elevi de conservator, pentru cor. Viorel Chicideanu s'a prezentat și el. In corul Operii din Cluj, cânta pe atunci și acel care avea să devină mai târziu azi regretatul tenor Grozăvescu.

După doi ani de atare activitate, îmbolnăvindu-se un solist, Viorel Chicideanu îl înlocuiește în rolișorul lui Remendando din „Carmen". Peste puțin timp, cântă și rolul Mesagerului din „Aida". A fost remarcat de Popovici-Bayreuth — pe atunci directorul Operii din Cluj — care l-a înălțat la rangul de comprimar.

Tot Popovici-Bayreuth l-a scos din cor și l-a avansat solist, încredințându-i rolul lui Turidu din „Cavaleria rusticană"...

D. Ionel Perlea l-a angajat apoi la Opera din București. Aci — pe scena Teatrului Eforia, unde Opera se mutase temporar — Viorel Chicideanu a debutat în „Rigoletto".

Valentina Crețoiu Tassian

Una din cântărețele noastre de operă, care aduce pe scenă, pe lângă un glas de toată perfecțiunea muzicală, o frumusețe tinerească, o drăgălășenie neîntrecută, o prospețime inedită în roluri...

...E o cântăreață disputată, sărbătorită, aplaudată—la noi și peste hotare — și una din vedetele favorite ale microfonului...

Valentina Crețoiu e ardeleancă. dar născută în București. Data: 12 Martie 1909. Copilăria și-a petrecut-o la Fălticeni, unde tatăl d-sale era directorul Băncii Naționale de acolo.

La 15 ani, s'a înscris la Conservatorul din Cernăuți, la clasele de solfegii și pian. Constatând că are voce, a urmat și cursurile de canto. După un an, a venit la București. Aci, a continuat studiile de canto la Conservator cu d-na Anghel.

Inceputurile carierii au fost spinoase. O audiție la Opera Română din București, pe vremea când era încă în conservator, se soldează cu o respingere. Nu s'a descurajat însă...

La producția Conservatorului — la care Valentina Crețoiu s'a prezentat cu întreg actul doi din Traviata — asistând și d. Ionel Perlea — pe atunci directorul Operii din București — acesta a felicitat-o, oferindu-i tot odată un angajament la Opera Română.

A debutat in rolul unuia din cei patru paji din „Tanhäuser", — după care au urmat rolurile mari: Laureta din „Giani Schichi" și după o lună, Margareta din „Faust". De atunci și până azi activează în cadrele Operii Române, cântând în variatul repertoriu clasic adequat vocei d-sale. A cântat și în străinătate: la Opera de Stat din Berlin, angajată fiind de Klemens Krauss, și în Polonia.

D-na Valentina Crețoiu este căsătorită cu baritonul Şerban Tassian.

Gh. Folescu

D. Gh. Folescu este deținătorul unei voci de bas, care face cinste scenii muzicale a cărei temelii a cimentat-o cu prețioasa-i colaborare sufletească și cu nu mai puțin prețioasa-i contribuție artistică.

Născut la Roșeți-Volnaș, Jud. Ialomița, face studiile la seminarul Nifon din Bucureşti.

„Debutul" în fața publicului, și-l face la vârsta de 14 ani: cu prilejul unei serbări jubiliare la care asista și Regele Carol I, cântă „Cavatina" din „Ebrea"...

In școală se pasionează pentru muzica religioasă... și gimnastică, — deși era premiant la toate materiile.

După absolvirea seminarului, sfătuit de Brătianu — tatăl și de d. C. Banu (fost ministru), se înscrie la Conservator, la clasa de muzică a lui Popovici-Bayreuth — spre marele regret al unui unchi al său care voia să-l facă... preot.

In anul 1911, termină conservatorul. Debutează în 1913, la Brașov (sub stăpânirea ungurilor) — invitat de asociația corală a maestrului Dima, să cânte pe Alfio din „Cavaleria Rusticană".

— In Ardeal — îmi spune d. Folescu — am cântat de multe ori cu societatea maestrului Dima. Concertele se transformau în adevărate serbări naționale. Venea lumea din toată țara Bârsei și poposea la Brașov câte două-trei zile, fiindcă după concert se petrecea ca la nuntă. Era un entusiasm de nedescris.

Până în 1914, n'a cântat în țară. In acel an însă, se produc două încercări de operă: una pornită din inițiativă studențească, alta cu ajutorul bănesc al lui Leon Popescu.

In prima stagiune românească, d. Gh. Folescu cântă în „Aida", „Faust" și „Tosca".

...In 1916, intervine războiul... Cântă în spitale, și în concertele organizate pentru mărirea fondurilor Crucei-Roșii.

Știind că d. Folescu a fost unul din întemeietorii Operii Române, îl rog să-mi povestească împrejurările în care a luat ființă această primă instituție muzicală românească :

— In 1919—îmi spune d-sa —a luat ființă societatea lirică „Opera". Pentrucă n'aveam bani, făceam sacrificii imense. Cu ce strângeam, plăteam corul și orchestra. La „Transilvania' (sala din str. Schitu Măgureanu azi dispărută N. A.) — unde aveau loc repetițiile, mă duceam dimineața să fac focul, ca atunci când vor veni oamenii la repetiții, să găsească soba încinsă, — fiindcă soba, când se făcea focul, scotea un fum îngrozitor.

Intre timp, s'a format un comitet sub patronajul defunctei Regine Maria — și grație acestui comitet de doamne patronat de Regina, ni s'au dat subvenții dela ministere. In felul acesta, am putut da spectacole frumoase. Totuși, a mers greu... până când Opera a trecut la Stat.

D. Gh. Folescu este între primii care a popularizat frumoasa muzică românească, transplantând-o împreună cu maestrul Kiriac, dela țară la oraș. A executat-o — și continuă încă a o executa ca nimeni altul — cu prilejul diferitelor concerte și la radio. Este cântărețul și interpretul tuturor oratoriilor religioase, — iar în calitate de bas al Operii Române, are la activul său următorul repertoriu: „Faust", „Regele Ysului", „Samson și Dalila", „Bărbierul din Sevilla", „Mefistofele", „Ebrea", „Boris Godunov", „Răpirea din Serai", „Don Juan", „Nunta lui Figaro", etc., precum și întreg repertoriul wagnerian.

Dar, d. Gh. Folescu, are meritul de a fi interpretul și cântărețul favorit al operelor originale din care rețin creațiile din „Năpasta", „Nunta tragică", „Pasărea măiastră" și „Constantin Brâncoveanu".

Prins din tinerețe în angrenajul Operii Române, d. Gh. Folescu a abandonat teologia pentru a se putea consacra pasiunii sale. Tot din pasiune pentru Opera Română, d. Gh. Folescu a refuzat orice oferte de angajamente din străinătate, preferând să rămână pioner credincios primei noastre instituții muzicale.

D. Gh. Folescu este profesor la Academia de muzică religioasă.

Am fost odată martorul unei scene caracteristice, petrecută la ghișeul de bilete al Operii Române: un spectator, cumpărându-și locul, a ținut să se asigure mai întâi întrebând casierița în mod insistent, dacă „Emilia Guțianu cântă diseară"... Sunt convins că la un răspuns negativ, ar fi refuzat biletul. Şi pe drept cuvânt: cu greu te poți lipsi de plăcerea de a o auzi pe Emilia Guțianu. A o asculta, e un prilej de rară desfătare muzicală... Şi melomanii sunt o categorie de oameni care apreciază acest har Dumnezeesc al cântului, — mai ales când îi apare sub întruchiparea unei arte desăvârșite și al unei frumuseți excepționale cum este cazul d-nei Emilia Guițianu.

Este originară din Bârlad. Studiile muzicale le-a făcut la Conservatorul din București: clasa de canto cu Maria Assan și clasa de operă cu d. Egizio Massini. Pe când era elevă în conservator, a debutat în rolul Sofiei din opera „Werther".

— Un debut fără emoții, datorită inconștienții tinereții, îmi mărturisește d-na Emilia Guțianu.

In ultimul an de conservator a apărut în „Traviata", după care a fost imediat angajată la Opera Română. Primul rol mare il cântă în „Rigoletto".

Cântă apoi, timp de doi ani, roluri mici și numai din când în când, câte unul mai mare.

— In contrast cu începătorii de azi — îmi spune d-na Emilia Guțianu — cari după un rol mai răsărit de debut, devin direct pretențioși.

Trecând obstacolele primelor trepte ale carierii, d-na Emilia Guțianu a cunoscut o ascensiune vertiginoasă, înregistrând o frumoasă izbândă într'un întreg repertoriu de opere servite de minunata-i voce. Relev: Musetta din „Bohema", „Lakmé", Răpirea din Serai", Filina din „Mignon", „Traviata", „Bărbierul din Sevila", (rolul Rosinei din această operă, considerându-l ca un rol de mare răspundere, n'a îndrăznit să-l cânte decât abia după șase ani) „Don Juan", Nunta lui Figa-

ro", Micaela din „Carmen", Sofia din „Cavalerul rozelor", „Căsătoria secretă", „Serva Padrona"(în care a avut primul rol de subretă), „Balul mascat", „Cei 4 bădărani", „Fidelio" (alături de Viorica Ursuleac — în cadrul unui spectacol dirijat de Klemens Kraus şi din nou, de dată recentă, în cadrul unui spectacol dirijat de Nettstretter), „Falstaff", „Ebreea", „Giani Schichi", una din Walkirii din „Walkiria", „Parsifal", „Manon", Olimpia din „Povestirile lui Hofmann", „Lohengrin" (în care a cântat pe vremea începuturilor, neavând decât o replică muzicală, spre sfârşitul spectacolului: „Daţi loc, daţi loc, pentru Elsa de Brabant") „Boris Godunov" cu Saliapin, Muri din „Tiefland" şi în opera originală „Noaptea Sf. Gheorghe". Apoi în operetele „Liliacul", „Casa cu 3 fete", „Frederika", De-aş fi rege", „Frasquita", etc.

In calitate de favorită a postului de radio românesc, a cântat la microfon în operetele: „Eva", „Văduva veselă", „Vânzătorul de păsări", „Curse grătare", Geisha", „Farmecul unui vals", „Floarea din Stambul" etc.

A cântat şi la postul de radio Paris. Recent, în cadrul unui concert al ţărilor balcanice, a cântat la Viena muzică românească şi muzică de Mozart.

D-na Emilia Guţianu este căsătorită cu dirijorul Alfred Alessandrescu: un menaj fericit în lumea notelor şi a portativelor.

Marg. Metacsa

In teatru, soții sunt considerați oameni ingrați... Nu tot așa este cazul cu soțul d-nei Margareta Metacsa, căruia arta vocală îi datorează apariția, pe firmamentul ei, a unui talent altminteri pierdut... Da!.. soțul d-nei Margareta Metacsa, lăsând deoparte egoismul specific altora, a îndemnat-o să se dedice teatrului liric. Indemnul a prins rădăcini: d-na Margareta Metacsa a luat lecții de canto cu d-na Drăgulinescu-Stinghe, — apoi s'a înscris la Conservator, la clasa d-nei Leria.. Pe când era în anul doi de Conservator, Opera Română își deschide întâia stagiune... Tânăra elevă face parte dintre primele angajate. D-na Metacsa este astfel o pioneră a Operii Române, pe scena căreia, după un debut fericit în rolul pajului din „Vally", după o minunată realizare a rolului titular din Lakmé și după o muncă perseverentă, provenită numai din ambiția de a servi arta cântului, a reușit să ocupe un loc de frunte.

Venind în București celebra Elena Teodorini, Margareta Metacsa ia lecții cu ea, vreme de un an de zile. Elena Teodorini este aceia care, socotind-o pe Margareta Metacsa capabilă să înfrunte roluri mai mari, stăruie pe lângă direcțiunea Operii ca să-i se încredințeze rolul Gildei din „Rigoletto".

... Și iată succesul ! Presa o acoperă de laude... De peste tot, aprecieri elogioase... Cântă apoi în „Traviata" și în „Bărbierul din Sevilla".

După acest frumos început, d-na Margareta Metacsa a plecat în

Italia, unde şi-a complectat studiile muzicale. Acolo, timp de un an şi opt luni, a luat lecţii cu fosta mare cântăreaţă Linda Branbilla şi cu maestrul Paolo Antonio, substitutul lui Toscanini la Scala di Milano.

Tot atunci — suntem în luna Decembrie a anului 1927 — cântă cinci spectacole la Pisa, cu opera „Rigoletto", bucurându-se de o primire excepţională din partea publicului italian, — din partea acelui pretenţios public italian...

Când s'a înapoiat în ţară, o surpriză: Opera Română o anunţă că întrucât n'a venit la deschiderea stagiunii — căci deplasarea în Italia fusese un concediu plătit — renunţă la serviciile d-sale, fiind liberă de orice obligaţie...

... Surpriză mai mare nici că se putea !

Din fericire — din fericire pentru publicul nostru meloman — lucrurile s'au aranjat în bine. O dovedeşte prezenţa şi azi a d-nei Metacsa în rândurile fruntaşe ale primei noastre instituţii muzicale.

Iată şi operele care au fost servite de frumoasa voce a d-nei Margareta Metacsa: „Vally" (Walter), „Bal mascat" „Bohema" (Musetta), „Carmen" (Micaela), „Fedora (Olga) „Mignon" (Filina), „Rigoletto", „Bărbierul din Sevilla" (în care l'a avut partener şi pe Tita Ruffo), „Lakmé, „Liliacul" (Rosalinda), „Răpirea din Serai" (Blonda). „Don Pasquale", „Traviata", „Lucia" şi „Hänsel şi Gretel".

...Dar, succesul carierii artistice nu pare a o mulţumi pe d-na Margareta Metacsa.

— Mi-ar fi plăcut să urmez medicina... îmi spune d-sa.

...Aviz pentru d-nii soţi.

D-na Margareta Metacsa este născută la Galaţi.

După cum îl indică porecla: bas. E unul din fondatorii Operii Române, — eveniment care a avut loc la Iași, în timpul războiului — în colaborare cu d-na Elena Drăgulinescu Stinghe și d-nii: Romulus Vrăbiescu, Costescu-Duca, Edgar Istrati, Vasile Rabega și regretatul Jean Athanasiu.

Și-a serbat, de curând, jubileul de 30 ani de carieră. Cred că este singurul artist al țării noastre care a abordat cu succes toate genurile teatrale: dramă, comedie, concert, operetă, operă comică și operă serioasă.

Născut la Brăila.

A debutat la Focșani, în sala „Ciurea", în trupa de operete a lui Nicu Poenaru, cântând pentru prima oară rolul lui Kador din opera comică „De-aș fi rege".

Neexistând pe atunci debușeuri muzicale, a jucat în formațiuni de dramă și comedie. A putut fi văzut în „Zozo", „Doctorul damelor", „Maria Stuart", etc.

A făcut parte și din ansamblurile de operă franceză și italiană care dădeau reprezentații la Teatrul Național din București, cântând, timp de două stagiuni, în operele: „Puritanii", „Bal mascat", „Carmen", „Othello", Romeo și Julieta", „Faust", etc.

După război, d. Niculescu-Basu pleacă în Italia, unde studiază cântul cu maestrul Giuseppe Danza.

Maestrul Niculescu-Basu a cântat și creat roluri în nenumărate opere și operete.

E și regisor. A pus în scenă operele „Liliacul", „Căsătoria secretă"" și „De-aș fi rege" (enumăr cele mai principale).

... Un nume care ocupă un loc de frunte în analele cântului românesc, — demnă reprezentantă a artei vocale în țară și în străinătate.

Școala a făcut-o la pensionul „Pompilian", pe care l'a părăsit, pe când era în clasa. VI, în urma unei certe cu o colegă, plecând la Paris, la o cunoștință a familiei. Acolo a fost auzită de un profesor de canto, care i-a sugerat ideia de a se înscrie în conservator, — ideie pe care n'a ezitat s'o pună în aplicare. La Paris a stat doi ani, până când părinții venind acolo și văzând-o prea îndrăgostită de cercurile artistice, au adus-o acasă, în țară...

Fără știrea părinților, s'a prezentat la conservator, lui Popovici-Bayreuth, ca să se înscrie. Cum n'avea bani de taxă, s'a dat drept fată săracă... și a obținut o bursă. Bucuroasă de succes, a comunicat acasă isprava. Rezultatul: un scandal întreg... A fost nevoită să renunțe la Conservator. A început să studieze acasă, pe un pian hodorogit, găsit în subsolul casei, — spre imensa disperare a părinților și mai ales a vecinilor... Soluția: a fost măritată.

Soțul, el însuși un muzicant și meloman de forță, a sprijinit-o în idealul ei: a dus-o la o profesoară de canto, unde d-na Fea Pomponiu a studiat trei ani, — după care a trecut la d-na Rodrigo Atanasiu.

Venind în țară marea cântăreață Elena Teodorini a profitat de acest prilej și a luat cu ea câteva lecții. Elena Teodorini a inițiat-o cu răbdare, în toată arta cântului...

A debutat la Opera Română, sub direcțiunea d-lui Ionel Perlea, în „Manon".

In acelaș an— în 1929 — după ce a mai cântat între altele, în „Traviata", „Boema" și „Faust", a plecat în Italia.

In Februarie 1929 a debutat la Teatrul D'al Verme, apoi a fost angajată la Teatrul Puccini, — a cântat șase spectacole la Carcano, a cântat în „Rigoletto" la Genova — și a fost angajată la Opera din Parma, unde a înscris cea mai glorioasă pagină din carieră, obținând un succes extraordinar. Ziarele au scris că a cântat „cum cântau celebritățile de altădată"... Cu prilejul celorlalte spectacole în alte orașe ale Italiei, era anunțată „aclamatissima di Parma"... Cântând la Viacenta, la unul din spectacole, a asistat și Prințul de Piemont.

A cântat și la Atena și a mai cântat între timp la București, la Opera Română, sub directoratul d-lui Buzescu. Actualmente contează definitiv în cadrele soliste ale primei noastre scene lirice.

Marie Snejina

... Una din puținele cântărețe care posedă un glas de o excepțională calitate și o înaltă școală a cântului. In plus, un simț scenic care-i permite să interpreteze, în condițiuni variate, fiecare rol...

E născută în Podolia — un colț pierdut al Poloniei, unde tatăl d-sale avea moșie. Mama: poloneză, iar tatăl: ucrainean.

La vârsta de opt ani, învață pianul. Urmează apoi, după liceu, (pe care l'a terminat in chip strălucit, premiată cu medalia de aur) la Universitatea din Petersburg. (Universitatea „Bestujev", rezervată exclusiv femeilor). Drept specialitate își alesese... matematicile și astronomia. Ca să devină cântăreață nu s'a gândit, deși avea voce încă din copilărie, făcând chiar parte, în liceu, din cor.

— După primul semestru — îmi spune d-na Marie Snejina — intervine un fapt hotărîtor pentru mine; în acel an murind Tolstoi, isbucnesc mișcări revoluționare la care studențimea ia parte activă. Drept pedeapsă, guvernul închide toate universitățile pe timp de patru ani.

Părinții o trimit la Geneva, unde urmează cursurile de filologie modernă. După șase luni, capătă diploma de profesoară de limba franceză.

La Geneva, urmează cursurile de canto ale profesorului Ketten, care o pregătește pentru examenul de admitere la Conservatorul Național din Paris, — îndemnându-o tot odată să nu renunțe la o carieră

pe care i-o prezice strălucită. Pretextează față de părinți că vrea să urmeze cursurile dela Sorbona... și pleacă la Paris, prezentându-se la concursul de admitere.

... Profesorul Hettiche o alege pentru clasa lui.

In anul 1914 părăsește Conservatorul cu trei premii: cânt, operă și operă comică.

... Și înainte de a pleca acasă, la Podolia, în vacanță, îi se oferă un angajament la Grand-Opera, urmând a cânta pe Amneris din „Aida" și Gertrude din „Hamlet".

Dar, Gabriel Fauré, directorul conservatorului, sub motiv că efortul pe care l'ar depune la Grand-Opera ar putea fi dăunător glasului, îi preschimbă angajamentul pentru „Opera Comique".

Cu acest angajament și cu două partituri — „Werther" și „Carmen", pe care trebuia să le pregătească pentru viitoarea stagiune — pleacă spre Rusia. Abia trece însă de Germania... și isbucnește războiul.

Incep nenumărate peregrinări ale vieții... Visul de a deveni actriță. se spulberă. In loc de un debut pe scenă, în lumina reflectoarelor, debutează pe făgașul vieții, măritându-se cu un inginer naval, directorul șantierului baltic. Urmează revoluția bolșevică, fuga la Constantinopol, lecții de canto pentru a putea trăi. — o situație tristă, insuportabilă...

— Intr'o zi — îmi spune d-na Marie Snejina, evocând aceste amintiri — vin la Constantinopol doi impresari italieni, abili negustori cari, exploatând mizeria refugiaților ruși, înființează un ansamblu de operă cu elemente recrutate dintre refugiați. In acest ansamblu am debutat mai întâi în rolul Magdalenei din „Rigoletto" și am cântat apoi în „Carmen", „Demonul" și „Eugen Oneghin" Câte odată dădeam și concerte.

— La Constantinopol am rămas doi ani și jumătate. Intre timp mă despărțisem de soțul meu și m'am hotărât să plec în Polonia, unde nădăjduiam condițiuni mai bune de trai.. In drum, poposesc la București și regăsesc câteva cunoștințe pe care le făcusem la Paris, unde își urmaseră ei cursurile. Aceste cunoștințe au stăruit să rămân la București și tot ele au stăruit pe lângă d-nii George Georgescu și Buzescu, cari aveau atunci conducerea Operei, pentru a mi se oferi un debut.

... Era în Decembrie 1922... La 2 Ianuarie 1923, am debutat în „Carmen", alături de regretatul tenor Grozăvescu, iar în toamna anului 1923. am semnat contractul cu Opera Română.

Intre nenumăratele roluri create de d-na Snejina la noi, citez: titulare: „Carmen“, „Mignon“, Dalila din „Samson și Dalila“, „Cavalerul Rozelor“ (Octavian) și rolul principal — al contesei — din „Dama de pică“. Deasemenea, următoarele roluri principale: Amneris din „Aida“, Charlotte din „Werther“, Brangaeve din „Tristan și Isolda“, Ortrude din „Lohengrin“, Fidalma din „Căsătoria secretă“, Margared din „Regele Ysului“, Principesa de Bouillon din „Adrienne Lecouvreur“, Julietta și Niklaus din „Povestirile lui Hoffmann“, Mariva și Cârciumăreasa din „Boris Godunov“, Azucena din „Trubadurul“, Concicovna din „Prințul Igor“, Conception din „Ora spaniolă“, Impărăteasa Verde din „Aleodor“, prima maică din „Brâncoveanu“, Magdalena din „Maeștrii cântăreți“, Frica din „Walkiria“, Impărăteasa din „Pasărea măiastră“, Vrăjitoarea din „Hänsel și Gretel“, Carmela din „Giuvaerurile madonei“, d-na Reich din „Nevestele vesele din Windsor“, Magdalena din „Rigoletto“, Margareta din „Cei 4 bădărani“ și Lola din „Cavaleria rusticană“.

Din toate aceste roluri, cele mai multe cântate au fost: „Carmen“ (96 spectacole), „Aida“ (78), „Căsătoria secretă“ (50).

In total d-na Snejina a cântat — dau cifra ca titlu de curiositate — în 611 spectacole. Desigur că până la apariția acestor rânduri, cifra de mai sus a fost cu mult depășită...

D-na. Marie Snejina este laureată a Conservatorului Național din Paris și Profesoară la Conservatorul „Pro-Arte“ din București.

... Un produs al tinerei generații de cântăreți, cunoscut deopotrivă la noi și peste hotare... Dealtfel, Petre Ştefănescu-Goangă, înainte de a fi consacrat la noi, a fost consacrat în străinătate...

... Și a te impune în străinătate, nu e tocmai uşor în arta cântului...

Intrebându-l în ce împrejurări a devenit cântăreț, d. Ştefănescu-Goangă îmi spune:

— După ce mi-am luat bacalaureatul, îl aud întâmplător pe Edgar Istraty cântând aria „La ronde du Van d'Or"", din „Faust" — melodie care mi-a rămas în cap : o cântam de dimineața până seara. Maestrul Enescu, care de câte ori concerta la Brăila era musafirul nostru, a fost trezit și el într'o dimineață de cântecul meu. Auzindu-mă, l'a luat pe tatăl meu deoparte și l-a sfătuit să mă trimeată în străinătate să învăț canto. Cu un an în urmă, o tentativă similară din partea mea pe lângă tatăl meu eşuase — căci tatăl meu nu voia „lăutari" în familie. De astădată, intransigența lui fu biruită. A cedat însă în sensul ca la Paris să studiez, ca element principal, dreptul — și dacă-mi face plăcere... și canto.

... In toamna anului 1922 eram la Paris. Aci, tot în urma sfatului maestrului Enescu, m'am inscris la cursul de canto al sopranei Felia Litvinn, — având colegi pe Yvonne Gall, Germaine Lubin, Jeanne Bourdon, Madeleine Mathieu și pe tenorii Rogatcevsky și Alcevsky.

Am urmat cursurile timp de 5 ani, terminând în acelaş timp întreg repertoriul wagnerian.

In anul 1927 semnez primul contract, angajat fiind, pe o durată de şase luni, la „Theatre Royal" — opera din Liège. Debutez în rolul lui Valentin din „Faust". După aria „Invocation" am un succes formidabil, fiind nevoit s'o cânt de trei ori...

A doua zi, presa elogioasă îmi dă speranțele unui viitor de mare vedetă.

Al doilea spectacol a fost rolul „Athanal“ din opera „Thais“, — iar al treilea, rolul lui „Irod“ din „Herodiada“. Sunt chemat apoi la Bruxelles să-l înlocuiesc în „Traviata“ pe baritonul John Charles Thomas care pleca la Londra.

In anul 1928, d. Ştefănescu-Goangă vine la Bucureşti şi cântă patru reprezentaţii, sub direcţiunea lui Cocorăscu. La noi debutează în „Tosca“, după care urmează „Pagliacci“ şi „Faust“. Are ca parteneri pe tenorul Onofrei şi pe soprana Bianca Saroia.

După acest ciclu de patru spectacole, d. Ştefănescu Goangă s-a înapoiat la Bruxelles, unde timp de doi ani a cântat tot repertoriul wagnerian. Cu prilejul festivităţilor „Wagner“ din Bruxelles, a cântat de două ori ciclul „Nibelungilor“ — apoi a cântat în „Tosca“, „Pagliacci“, „Cavaleria rusticană“, „Thais“, „Herodiada“, „Manon“, „Faust“, „Carmen“, „Deborah şi Jaél“, etc.

Cântă şi într'un concert la Viena, după care cântă „în reprezentaţie“, pe aproape toate scenele din Franţa.

In anul 1931 mai cântă la Bucureşti sub direcţiunea d-lui George Georgescu.

Din anul 1932 s'a stabilit definitiv în ţară. A cântat un an la Opera din Cluj, — după care a trecut la Opera din Bucureşti. A cântat în toate operele din repertoriul curent, realizând, pe scena Operii Române, cea mai mare creaţie în rolul lui „Hans Sachs“ din „Maeştrii cântăreţi din Nurnberg“

Recent a apărut cu mare succes în rolul titular din opera „Falstaff“.

Şerban Tassian

...E un descendent direct al faimosului erou legendar Iancu Jianu.. Şi când îl priveşti pe Şerban Tassian când îi priveşti statura puternică, muschiuloasă — şi când îi auzi vocea de bariton menită parcă să facă să răsune cântece haiduceşti prin văile munţilor şi prin desişul pădurilor, — atunci ţi-l închipui uşor ca pe un strănepot al vestitului stră-

...Spre deosebire însă de Iancu Jianu, Şerban Tassian e haiduc numai pe scenă, de unde răpeşte inimi, vrăjite de glasul său...

E născut la 12 Noembrie 1909. Pe vremuri, a fost un pasionat jucător de rugby. In această calitate a făcut parte din reprezentativa României cu prilejul unui match internaţional în Italia.

Precocitatea muzicală şi-a afirmat-o pe când era copil de cinci ani: cu fratele său gemen de mână, pe terasa unui hotel din Govora, a cântat, ascultat de visitatorii entusiaşti, „La donna e mobile".

In clasa opta de liceu, s'a înscris în Conservator, unde a avut profesori pe d-nii Gh. Folescu şi Romului Vrăbiescu. In toamna anului 1931, a debutat la Opera Română, în rolul Contelui de Luna din „Trubadurul".

D. Şerban Tassian este căsătorit cu apreciata cântăreaţă, Valentina Creţoiu.

CELELALTE TEATRE

Renée-Anny

Sub acest pseudonim este cunoscută în teatru drept o desăvârșită actriță de comedie. Creațiilor ei pline de haz și de pitoresc, îi s'ar fi alăturat de minune oricare din eroinele teatrului lui Caragiale, — repertoriu însă pe care niciun teatru nu i-a prilejuit să-l interpreteze.

Pe numele ei adevărat o cheamă: Renée Anny-Athanassiady.

S'a născut la Tecuci.

In anul 1913 se înscrie la Conservator, în clasa maestrului Livescu. In acelaș an, la 2 Noembrie 1913, debutează în „Şarlatanu", pe scena Teatrului Modern. Cariera artistică a d-nei Renée Anny se succedă apoi în următoarele etape: „Mărgeluș", „Potache și Perlmutter", „Bumburry", „Răposata mama coniței", „Domnul dela ora 5", „Revizorul". (Compania Bulandra).

„Fracul", „Conița are doi conași", (Compania Mișu Fotino).

„M. B. & Co., „Trenul fantomă", „Omul care a văzut moartea", (Compania Ionel Țăranu).

„Bietul Leopold", „Spune-mi că sunt urât", „Secția III a divorțuri", (Compania Marioara Ventura).

„Valsul dimineții", „Simaia la domiciliu" (Compania Sică Alexandrescu), etc. etc.

A jucat și în revistele: „Marafet bucluc", „Plici cacialmaua" și în opereta „Barca pe valuri".

A „spus" și cuplete în „Fetițele din Popa Nan", jucată de compania Cigalia, la Blanduzia.

Desigur că aceasta este numai o schițare din prodigioasa activitate teatrală a d-nei Renée Anny.

— Fac parte — îmi spune d-sa — dintr'o familie de artiști, compusă din Costică și Mitică Radovici. Inscrisă în Conservator, d. Ion Livescu mi-a dat un sfat: să mă dedic genului de „duenă", sfat pe care l'am urmat și pe care nu-l regret. După terminarea conservatorului, am fost angajată la Teatrul Național, unde am jucat roluri în travesti și roluri de fetițe: pe Țugulea din „Apus de soare", pe Spiridon din „Noaptea furtunoasă", Flueră vânt din „Inșir'te mărgărite..."

... Neavând nicio protecție, după doi ani, am fost dată afară.

— Trei ani am jucat la Cernăuți, în decursul cărora am apărut numai în circa 40 de spectacole. In schimb, jucam rummy și pocker... Acestea constitue de altfel pasiunile mele. In ultimul timp, mă îndeletnicesc și cu deslegarea cuvintelor încrucișate.

D-na Renée Anny a jucat și în film, având o hilariantă apariție în „Trenul fantomă".

V. Brezeanu

Teatrul Ligii Culturale își are în acest volum, cel mai autentic reprezentant artistic în persoana d-lui V. Brezeanu. D-sa a asistat la punerea temeliei acestei instituții — opera d-lui profesor Nicolae Iorga — și a fost între primii actori cari au jucat pe scândurile scenii ei. Cu devotament, cu râvnă, cu pasiune, cu dragoste pentru frumos și pentru artă — și mai ales din deosebită considerație pentru inițiatorul și realizatorul Teatrului Ligii Culturale — acest teatru de înălțătoare menire în mișcarea noastră artistică — d. V. Brezeanu, după o scurtă perioadă de absență, este azi din nou prezent la datorie, aducând scenii Teatrului Ligii Culturale, aportul unui nume de frumoasă aducere aminte și a unui talent în care experiența scenică a brăzdat urme adânci.

Teatrul este o artă care înlănțuie... Vasile Brezeanu, ca cei mai mulți dintre actorii cari au îmbrățișat acest meșteșug, s'a lăsat și el înlănțuit de mirajul scenii. Inlănțuirea n'a fost poate întâmplătoare: e născut la Pitești, în luna August a anului 1892, — adică exact în anul și în luna în care a murit marele actor Grigore Manolescu. Tatăl lui Vasile Brezeanu, ținea la Pitești teatrul-local „Uckler", unde dădeau reprezentații, în turneele lor, Iulian, Gr. Manolescu, Aristizza Romanescu, Nottara și alții. Desigur că toți acești iluștrii actori au avut darul de a impresiona prin jocul lor, pe mama lui Vasile Brezeanu, — transmițându-i vocația și dragostea pe care Vasile Brezeanu a avut-o din frageda copilărie pentru teatru. Intr'adevăr, mai târziu, când alte turnee dau reprezentații la Pitești, V. Brezeanu face parte din ansamblurile lor. Este drept că joacă roluri fără importanță, — dar joacă !.. și aceasta este

esențialul, — este satisfacerea pasiunii. Şi când în anul 1910 — avea 18 ani — o echipă de turneu a Teatrului Național din Craiova joacă la Pitești, V. Brezeanu e remontat de ea...

După un an vine la București și se înscrie în Conservator la clasa maestrului Livescu. Dar, din cauza firii independente pe care o avea, după două luni numai, părăsește Conservatorul și pleacă prin diferite turnee cu trupe ambulante. In toamna anului 1912 este angajat stagiar la Teatrul Național din Craiova, sub directoratul lui Emil Gârleanu — și debutează în rolul lui Nicu din „Curcanii" de Ventura, — după care joacă rolul prințului Belidor din „Sir Beatrice". După o stagiune, împrejurări neprevăzute îl silesc să părăsească Teatrul Național din orașul Banilor, plecând în trupa lui Achile Popescu.

Războiul îl găsește în echipa No. 1, care dădea spectacole prin spitale pentru răniți. Au făcut parte din această echipă: maestrul George Enescu — care conducea echipa — pentru partea muzicală, regretatul Jean Athanasiu pentru partea vocală — iar dânsul — V. Brezeanu — era unul din conducători la partea patriotică.

Este repartizat apoi la Iași, în cadrul Teatrelor Naționale, ca stagiar al Teatrului Naționl din București, sub directoratul lui Alexandru Mavrodi. Aci a jucat în diverse piese alături de marea noastră compatriotă d-na Maria Ventura. A făcut parte apoi din trupa care a sărbătorit la Chișinău, în anul 1917, Unirea Basarabiei...

Refuzând să vină la București în timpul nemților, renunță la privilegiul de stagiar și devine iar pasăre călătoare, așa cum se obișnuise.

Revine la Teatrul Național din Craiova sub direcția lui Sandulian, unde joacă cu succes rolul principal — al avocatului — din „Necunoscuta". După o stagiune, independent de voința sa, părăsește din nou Teatrul Național din Craiova și se angajează la Teatrul Popular din București, sub directoratul maestrului Ion Livescu. In primul an — suntem în 1920 — joacă — trecând dela dramă la comedie — neuitatul succes „Extemporalul", — în al doilea an nu mai puțin neuitatul succes „Băiat de viață" — în al treilea an „Musca spaniolă", — în al patrulea an „Sarmală amicul poporului", — an în care comitetul teatrului, condus de d. profesor Nicolae Iorga, îl numește directorul Teatrului Popular... Curând însă, Vasile Brezeanu demisionează...

..Din nou drumul pribegiei, cu o scurtă pauză în care timp joacă la București, la Teatrul Nostru, în „Cinematograful" și „Moritz al II-lea".

In anul 1934 e chemat de Soc. Liga Culturală, care-i încredințează conducerea trupei permanente de propagandă a Ligii Culturale, — iar după un an îi se încredințează direcția acestui teatru — întâi grădina de vară, apoi sala clădită pe acelaș loc — în care calitate activează timp de doi ani....

Aci, a jucat în „Prostul", „Avarul", „Punctul negru", etc. Un timp, s'a ținut departe de scenă. Recent însă, a reapărut pe scena pe care o îndrăgostește atât de mult, interpretând cu un real succes, rolul titular din „Burghezul gentilom".

...Şi dacă aruncăm o privire retrospectivă asupra celor de mai sus, constatăm că Vasile Brezeanu are 29 de ani de carieră, în care timp, fără să fi făcut conservatorul, prin mijloace proprii, mânat numai de focul pasiunii pentru artă, a realizat o frumoasă carieră artistică...

29 de ani de carieră! Privindu-i fotografia, chipul matur, părul albit, îl văd departe de acel faimos „Băiat de viață" sau de eroul din „Extemporalul". Dar ochii, avântul, dragostea pentru teatru, sunt la fel de tinerești, ca acum câțiva ani, ca în urmă cu ani, ca în 1910 când era în pragul carierii, — ca în 1908, când elev fiind, a asistat, ca figurant, la premiera piesii „Apus de soare" a lui Delavrancea.

Lucia Sturdza Bulandra

Aş vrea să redau în rândurile ce urmează, simţămintele de omagiu şi de respect de care sunt covârşit în clipa în care încerc să fixez aci, personalitatea aristocratică şi artistică a d-nei Lucia Sturdza-Bulandra. Cuvintele mele sunt însă depăşite de faptele aceleia care a însufleţit sumedenie de eroine ale teatrului, — eroine pe care le-a realizat cu o caracteristică inteligenţă scenică, pătrunzând adânc în sufletul personagiilor şi aducându-le în lumina rampei, într'o măiastră cizelare...

Recentul succes obţinut în „Stăpâna din La Paz", ilustrează afirmaţia de mai sus...

...Şi „Stăpâna din La Paz" este abia una din numeroasele creaţii ale d-nei Lucia Sturdza-Bulandra.

Imbrăţişând cariera teatrală, d-na Lucia Sturdza-Bulandra a avut de înfruntat prejudecăţile timpurilor de odinioară când „teatrul" era considerat o carieră „ruşinoasă" pentru fetele de familie bună.

O fată de familie bună nu avea voie să-şi aleagă nici un fel de carieră. A câştigat deci primul punct atunci când, terminând literele la Universitate, a devenit profesoară, căpătând astfel o independenţă care nu putea fi pe placul unei familii boereşti ca acea din care descindea.

Când cineva, într'o zi, a întrebat-o „dece nu face teatru — pentrucă ceeace lipseşte teatrului este tocmai o „cucoană" — fără a sta mult pe gânduri, a intrat la Teatrul Naţional.

In seara debutului, a primit de acasă o telegramă: „Iţi interzic să porţi numele tatălui tău pe scenă", glăsuia conţinutul imperativ. Tele-

grama era semnată de bunica d-sale, care lua astfel atitudine față de gestul considerat ca necugetat, al tinerei fete...

D-na Lucia Sturdza-Bulandra a debutat în teatru înainte de a intra în conservator. Nu știa să calce pe scenă, nu știa să frazeze, nu avea dicțiune, nu se înțelegea nimic din ceeace spunea, — tocmai dânsa, — actrița care azi pășește pe scenă atât de majestos, cu atâta distincție și care frazează ca nimeni alta.

Cu salariile insuficiente de pe atunci ale Teatrului Național, nu se putea trăi. Din această cauză, dar mai ales din dorința de a lucra din proprie inițiativă și din mai largă posibilitate de afirmare artistică, d-na Lucia Sturdza-Bulandra și d. Tony Bulandra, părăsesc Teatrul Național și fac parte dintre primii artiști cari au alcătuit compania Davila. Aci, d-na Lucia Studza-Bulandra debutează în „Refugiul". Urmează o serie de roluri de succes, creații definitive în analele teatrului românesc, din care menționez: rolul titular din „Maman Colibri" (unul din rolurile preferate ale d-nei Lucia Sturdza-Bulandra) — „Vijelia", „Duelul", „Rubiconul", etc.

Sub directoratul lui Bacalbașa, d-na Lucia Sturdza-Bulandra și d. Tony Bulandra, revin la Teatrul Național, unde rămân până la directoratul lui Diamandi. Acesta neaprobându-le un turneu pe care voiau să-l întreprindă — măsură care-i lovia foarte geu, — îi pune din nou pe soții Bulandra în situația de a părăsi Teatrul Național. De astădată definitiv.

Suntem în anul 1914. Gestul hotărîtor al soților Bulandra marchează primul pas întru realizarea companiei de teatru care este azi în fruntea tuturor fomațiilor teatrale particulare. In asociație cu d-na Marioara Voiculescu, întemeiază compania dela Teatrul Modern (fostă pe strada Karagheorghevici și distrusă apoi de un incendiu. Azi se află acolo o anexă a Băncii Naționale N. A.) Aci au reprezentat, între altele „Berg-op-Zoom", „Frumoasa aventură", „Les Flambeaux", „Sapho", „Instinctul", etc. etc. d-na Lucia Sturdza-Bulandra continuând seria de succese începută la Teatrul Național și compania Davila.

Fie-mi îngăduit să fac o paranteză și să însemnez aci frumoasa izbândă a soților Bulandra, cari timp de peste două decenii au luptat pentru propășirea teatrului, isvorît din inițiativa lor, în dorința de a ridica nivelul artistic la noi, consolidând, printr'o muncă neobosită, stagiune cu

stagiune, teatrul care se află azi pe primul plan al mișcării noastre artistice particulare, Teatrul Regina Maria, opera a două vieți unite întru realizarea unui singur ideal...

După un an de activitate la Teatrul Modern, compania trece la Comedia, de astădată sub conducerea numai a soților Bulandra. Compania Bulandra s'a transformat apoi în „Teatrul Regina Maria". In anul 1925 s'au asociat acestui teatru d-nii: Ion Manolescu, V. Maximilian și G. Storin. Unindu-și puterea de muncă și dorința de realizare, au ridicat o sală frumoasă, elegantă, spațioasă, situată pe Podul Senatului, în fața Căii Victoriei. Un ansamblu de primul rang și un repertoriu eclectic, au fost de totdeauna și este și azi, chezășia de succes a Teatrului Regina Maria. Azi, asociația se compune din soții Bulandra-Maximilian-Storin.

Din succesele teatrale ale d-nei Lucia Sturdza-Bulandra mai rețin: D-na Alvink din „Strigoii", „Profesiunea d-nei Waren", „Nunta de Argint", D-na Clara din „Vlaicu-Vodă", „Maria Stuart", „Sapho", „Necunoscuta"' „Gioconda" de d'Annunzio, „Etienne", „Amfisa", „Ecaterina Ivanovna", „Labirintul", etc. etc.

D-na Lucia Sturdza-Bulandra a fost până acum un an, profesoară la Conservator, unde a ocupat cu cinste, catedra de artă dramatică. In această calitate, are mulțumirea sufletească de a fi format câteva elemente pentru teatru din care citez : d-nele Aura Buzescu, Tantzi Cutava-Barozzi, Nelly Sterian, Elvira Petreanu, Kity Gheorghiu, Ninetta Gusty, — d-nii I. Anastasiad, I. Finteșteanu, H. Polizu, Haig Acterian, Niky Atanasiu. G. Demetru, V. Ronea, Mihail Popescu, Cr. Etterlé, J. Constantinescu și atâția alții pe cari d-na Lucia Sturdza-Bulandra îi roagă s'o ierte dacă i-a omis.

De toți acești elevi, d-na Lucia Sturdza-Bulandra este mândră că nu i-au desmințit încrederea pe care și-a pus-o întrânșii.

Frumoasa carieră à d-nei Lucia Sturdza-Bulandra, anii puși în slujba teatrului, ca actriță, ca directoare a Teatrului Regina Maria, ca profesoară, ca animatoare a scenii, ca regisor și traducătoare de piese (căci a activat și în aceste două din urmă domenii) a fost încununată de următoarele medalii : „Bene Merenti" cl. I „Meritul Cultural în ordinul de cavaler" cl. I și II și „Vulturul Alb" (Jugoslav).

Tony Bulandra

...Inchid ochii și caut să-mi evoc personalitatea acestui actor de linie, de stil, de inepuizabile resurse artistice. Viziunea se transformă... și în locul aceluia pe care am încercat să-l evoc, apare o galerie întreagă de personagii ale scenii: Ruy Blas, Cyrano, Ducele de Reichstag, Hamlet, Othello, Marchizul de Priola, Karl Heinz din Heidelbergul de altădată, Don Carlos, Kean, Cidul, Romeo, atâția și atâția eroi din repertoriul clasic și modern, — toți în realizarea d-lui Tony Bulandra.

Fracul și costumul de epocă, atitudinea clasică și gestul sobru, fraza impetuos rostită, versul spus cu rezonanță de violoncel și șoapta de iubire rostită la urechea înfiorată, — toate acestea și-au găsit, în Tony Bulandra, interpretul ideal...

Debutul în teatru și l-a făcut în... franțuzește: venise, în anul 1900, Mounnet Soully, care a dat o serie de spectacole la Teatrul Liric. Dornic de a-l vedea — și cum nu-și putea permite pe atunci nici măcar costul unui bilet la galerie (costa vreo 5 lei), tânărul Tony Bulandra, având de pe atunci înclinații pentru teatru, s'a angajat figurant în trupa lui Mounnet Soully. Nu mică i-a fost bucuria când s'a pomenit și cu un rolișor: al unui lacheu, care avea de spus câteva cuvinte....

Vocația pentru teatru și-a descoperit'o încă din copilărie, pe când avea abia vârsta de 12 ani. Atunci a văzut primul spectacol, la Grădina Dacia, unde tatăl își dusese băiețașul la faimoasa piesă „Doi sergenți". Rolul principal îl juca Grigore Manolescu.

A doua zi, băiețașul a declarat tatălui său... că vrea să se facă actor. La auzul acestei dorinți, exprimată de un copilandru, tatăl a râs... La rândul lui, văzând că nu e luat în serios, băiețașul a început să plângă, vărsând lacrimi amare... Pasiunea și-o satisface abia în primele clase de liceu, improvizând, cu camarazii, spectacole de teatru ocazionale.

...Primii pași spre cariera glorioasă de azi...

Pe când era în clasa șeasea de liceu, se înscrie la Conservator dând examen în fața unei comisiuni compusă din Ștefan Velescu, Nottara și Aristizza Romanescu. S'a prezentat cu „Tăierea boierilor la Târgoviște" de Bolintineanu, fiind admis în clasa lui Nottara.

In anul doi de conservator cade la examenul de bacalaureat... Fiindu-i rușine să dea ochii cu familia, pleacă în turneul maestrului Nottara cu „Hamlet", în care maestrul juca rolul titular, — iar d. Tony Bulandra pe Laert.

Ia bacalaureatul în anul următor, termină conservatorul, pleacă la Paris și ia lecții cu Silvain cu Le Loir și cu Le Bargy. Elevă a lui Silvain, pe atunci, era și d-na Maria Ventura...

Reîntors în țară, — după ce a refuzat o propunere de turneu pe care i-o făcuse De Max — debutează la Teatrul Național într'un rol principal din „Pygmalion'. Dar debutul nu-l mulțumește, — căci tânărul candidat al viitoarei cariere, visa un debut cu „Onoarea" sau cu „Don Carlos".

... Dar în teatru, mai mult ca oriunde, începuturile sunt adesea decepționante...

Timp de trei ani, joacă la Național, numai rolurile de câte două vorbe. Era la vârsta când avea dreptul să se afirme: 23 de ani. De disperare, se înscrie la drept...

In anul 1905, în fruntea Teatrului Național, e Al. Davila, care-i încredințează rolul lui Gallus din „Fântâna Blanduziei". In primăvara anului 1905, e distribuit în rolul Doctorului din „Papa Lebonard". In toamna aceluiaș an, joacă în „Stingerea", cu d-na Marioara Voiculescu și Ion Petrescu.

... In „Stingerea" obține primul succes categoric și-l consideră adevăratul debut în teatru.

Joacă în tot repertoriul lui Davila — pe toți eroii și amorezii din teatrul lui Molière, Musset, Hauptmann, Schiller, Bernstein și Bataille.

In anul 1908, sub direcția lui Pompiliu Eliade, joacă în „Heidelbergul de altădată“ și în „Don Carlos“. La chemarea lui Davila, părăsește Naționalul și pune bazele companiei „Davila“ la Modern...

De aci, începe epoca de glorie... Joacă în „Vijelia“, „Refugiul“, „Măgarul lui Buridan“, „Stane de piatră“, „Maman Colibri“, „Cidul“, „Fecioara rătăcită“, etc. fiind distribuit în întreg repertoriul reprezentat de Al. Davila.

In anul 1912, desființându-se compania Davila, revine la Teatrul Național, sub direcția lui Bacalbașa — și joacă pe Hamlet.

In anul 1914, părăsește din nou Teatrul Național și realizează un grandios turneu cu „Sapho“ și „Magda“... Succesul material a fost atât de mare încât, împreună cu d-na Bulandra și d-na Marioara Voiculescu, formează la „Modern“, compania „Bulandra-Voiculescu“.

In 1915, trece la Teatrul Comedia, cu d-na Marioara Voiculescu drept angajată. In acelaș an, pe scena Teatrului Comedia de sub direcția soților Bulandra joacă pentru prima oară în România, d-na Maria Ventura în: „Indrăgostita“ și în „Marșul Nupțial“... Partener: d. Tony Bulandra.

De atunci și până azi, a jucat într'o cifră impresionantă de piese,— fiecare rol constituind o verigă în plus la lanțul de succes. L'am aplaudat și prețuit în „Kean“, în „Cyrano“, în „Ruy Blas“, aceste două din urmă roluri fiind chemat să le joace „în reprezentație“ la Teatrul Național, apoi în „Marchizul de Priola“, în Karl Heinz din „Heidelbergul de altădată“, „De ziua neveste-mi“ și recent în „Frații Karamazoff“, — „Ediție specială“, „Intr'un mare magazin“, „Azilul de Noapte“, „Ratații“, „Flagrant delict“ etc.

Strălucita-i activitate artistică a fost răsplătită cu următoarele distincțiuni: ‚Steaua României“ în gradul de Comandor, „Bene Merenti“ cl. I, „Meritul Cultural“ și „Legiunea de onoare franceză“.

Romald Bulfinsky

... „Holofern"... Sir Toby din „Noaptea regilor", „Petruccio din „Femeia îndărătnică", „Falstaff"... iată numai câteva din rolurile pe care acest mare actor le-a interpretat la Teatrul Național...

— „Decât actor, mai bine te împușc" !...

Astfel a exclamat tatăl lui Romald când fiul său, elev de liceu la Craiova, după un mare succes obținut cu recitarea unor versuri la un festival școlar, a mărturisit tatălui său dorința de deveni actor...

Exclamația tatălui a avut darul de a infrâna elanul tânărului elev. Liceul l'a continuat la Brăila. Acolo, spre imensa lui bucurie, liceul avea o societate literară care juca și piese de teatru. Astfel, d. Bulfinsky a jucat pe Jupân Dumitrache din „Noaptea furtunoasă", și pe Sobiesky din „Cetatea Neamțului".

In anul 1900 a isprăvit liceul...

A debutat la Teatrul Național din Craiova cu prilejul deschiderii stagiunii în rolul Banului Miked din „Vlaicu-Vodă" a lui Davila, în seara de 26 Octombrie 1902.

Au urmat diverse peregrinări... Cântă în operete: „Clereta în concentrare", „Fata mamei Angot" „Mascotta", „Boccacio", „Ali Baba" ș. a.

In anul 1906 trece la Teatrul Național din Iași. Obținând succes în rolul lui Remonin din „L'Etrangère" de Dumas, a fost făcut societar clasa II-a — iar după un an, când a jucat pe Ion Verera din „Câinii" de Lecca, a fost ridicat la rangul de societar clasa întâia...

După trei stagiuni la Iaşi, primeşte o telegramă dela Pompiliu Eliade — pe atunci directorul Teatrului Naţional din Bucureşti, care-l chema pentru un angajament, — dar în acelaş timp, primeşte o propunere din partea lui Davila...

... A răspuns apelului lui Davila, — aşa încât a fost printre primii întemeietori ai companiei Davila, alături de d-nii G. Storin, Ion Manolescu, Tony Bulandra — şi d-nele Lucia Sturdza Bulandra, Maria Giurgea şi Marioara Voiculescu.

In compania Davila — era în anul 1909 — a cunoscut cele mai frumoase succese. A început cu „Eichholz" şi a continuat cu „Puhoiul", „Mugurul", etc.

Sub directoratul lui Davila, la 1 Aprilie 1913, a fost primit direct societar al Teatrului Naţional din Bucureşti, unde a rămas până în 1927. In acest an, îşi dă demisia şi formează o companie dramatică în tovărăşie cu d. Mişu Fotino, la Teatrul Mic. Dar vai !... această direcţiune a fost de scurtă durată, reîntorcându-se din nou la Teatrul Naţional, sub directoratul d-lui Corneliu Moldovanu, unde a creat diverse roluri din piese originale şi străine. Citez: „Mefisto" din „Faust", „Don Cezar de Bazan din „Ruy-Blas", Ilariu din „Pavilionul cu umbre" a lui Gib. Mihăescu, Ion Vodă Armanu din „Letopiseţii" de Mihail Sorbul, Jack Tauner din „Om şi supraom" de Bernard Shaw, Andrew Underschaft din „Maior Barbara" tot de Bernard Shaw, etc., etc.

A trecut apoi la Teatrul Ventura unde a jucat în „Şoarece de biserică".

Rămâne la Teatrul Ventura până în 1931 şi se reîntoarce din nou, sub direcţiunea lui Al. Mavrodi, la Teatrul Naţional, unde are iarăş un număr însemnat de creaţii din repertoriul clasic, modern şi mai ales din repertoriul original.

In acest timp, d-lui Bulfinsky îi s'a acordat, ca distincţiune, medaliile „Bene Merenti" şi „Meritul Cultural"....

Deşi încărcat cu atâtea succese, deşi situaţia în Teatrul Naţional îi era privilegiată, — totuşi, în dorinţă de a fi mereu nou pe scenă, d. Bulfinsky şi-a cerut regularea drepturilor la pensie şi a trecut ca artist în plină vigoare şi activitate pe scenele teatrelor particulare de sub direcţiunea d-lui Sică Alexandrescu, pe care le ilustrează cu numele şi prestigiul său artistic, aşa cum a ilustrat ani dearândul prima scenă a teatrului românesc.

Leny Caler

Publicul care o vede pe Leny Caler în atâtea roluri de mare succes, nu bănuește desigur ce muncă îndârjită și ce intens control de sine îi trebuie acestei interprete pentru a duce un rol la forma lui definitivă. In genere, publicul nu cunoaște din arta actorului, decât un singur aspect: cel pe care i-l oferă reprezentația de teatru, în momentul în care munca obscură de pregătire a spectacolului, a luat sfârșit. Poate însă că tocmai în această muncă necunoscută se află tot ce este mai revelator în personalitatea unui actor.

Observația aceasta e justă în mod general, dar este deosebit de justă în cazul lui Leny Caler. Cine a avut norocul să o poată urmări la repetiții, nu se poate să nu fi fost surprins de maniera ei de a studia un rol. Este o mare, o neașteptată deosebire între jocul ei de scenă, care pare atât de liber și de degajat — și între munca sa de repetiții, care este neînchipuit de severă.

Leny Caler este o actriță spontană și desigur ce este mai uimitor în arta ei, este tocmai această spontaneitate tânără, plină de elan, plină de expansiune. Am fi tentați să credem că tot ce face Leny Caler pe scenă, a fost nepregătit, neprevăzut și că ea însăși este surprinsă de un gest sau de un cuvânt, — ca și cum l-ar găsi în chiar clipa aceia, — că ar isbucni în mod firesc din căldura, din tensiunea momentului pe care-l trăiește.

Jocul lui Leny Caler pare de aceia nu numai liber, — dar fantezist, ba chiar, uneori, puțin desordonat — cu acea inimitabilă desordine care dă naturalețǎ întregului ei stil.

Ei bine, sub această „libertate", sub această „dezordine", se află de fapt un extraordinar simț de disciplină artistică. Nimic nu e lăsat la voia întâmplării, nimic nu e trecut cu vederea, nimic nu e improvizat în arta lui Leny Caler. Legenda — și poate că nu e totdeauna o legendă mincinoasă — pretinde că actorii și mai ales actrițele sunt

niște ființe curioase, iritabile, pline de capricii și de ciudățenii. Leny Caler, nu are „capricii" în artă. E o actriță care-și ia în serios meseria și muncește cu tenacitate, cu aplicație cu îndârjire. Fiecare detaliu este studiat, fiecare nuanță e clasificată. Nu e gest, nu este inflexiune de voce, nu este tăcere, care să nu aibe un sens pentru ea.

Intr'un surprinzător contrast cu rolurile pe care le joacă — de cele mai multe ori roluri de ingenuă — Leny Caler aduce în meseria de actor, o anumită gravitate, pe care imaginea ei blondă, puțin agitată, puțin fantezistă, nu o trădează. Dacă ați vedea-o la o repetiție, ați fi surprinși de aerul ei atent, încordat, neliniștit. De zeci de ori, e gata să reia o situație, până ce simte că a găsit tonul just, gestul adecvat. Ezitările și îndoelile acestei actrițe, care pare atât de sigură de ea, publicul nu le va ști niciodată. Când Leny Caler intră în scenă, este în apariția ei ceva afirmativ, precis, aproape poruncitor. Dar dincolo de acest aer de completă stăpânire de sine, se ascund o mie de reticențe, care au fost cu greu învinse, — o mie de întrebări care au fost răbdător deslegate.

După atâtea răsunătoare succese, după atâtea memorabile triumfuri, Leny Caler joacă și astăzi teatrul cu teamă. Un artist adevărat — oricare ar fi el : actor, scriitor, pictor — se teme totdeauna de ce face. Numai cabotinii și ratații sunt infatuați. Artistul autentic este orgolios și timid.

Ar fi fost poate normal, ca Leny Caler să fi căpătat cu vremea, în victorioasa ei carieră de teatru, o anumită blazare și în orice caz să fi atenuat extrema sensibilitate nervoasă, cu care primește și astăzi fiecare nou rol, fiecare nouă premieră.

E ciudat că o actriță care se cunoaște atât de bine pe sine și își cunoaște atât de bine publicul — și care deci ar putea fi dinainte liniștită asupra succesului, are totuși ametitorul „trac" al lui Leny Caler. Deobicei, tracul în teatru este un fel de spaimă superstițioasă care merge uneori până la pierderea oricărui control de sine. Actorul nu mai știe pur și simplu ce face, — atât e de violentă neliniștea cu care intră în scenă. Leny Caler are o toană specială de trac: e un amestec de emoție intensă, dar în acelaș timp de luciditate perfectă. Intreg jocul ei este antrenat, mai ales în serile de premieră, într'un ritm nervos, copleșitor și totuși, o secundă ea nu-și pierde propriul ei simț critic. La lăsarea cortinei, Leny Caler va putea face cu preciziune observații despre jocul ei, mult mai exacte și mai sigure decât ale oricărui spectator. In fond, cred că „tracul" este pentru ea mai mult o neliniște critică, decât o simplă superstiție. O carieră plină de triumfuri n'a reușit să facă din Leny Caler o artistă „ suficientă". Cu fiecare rol, ea regăsește tulburătoarea neliniște a debutului.

Biografia ei ?

Când un artist se dăruește cu atâta pasiune teatrului, viața și

meseria lui se confundă. Leny Caler este în toate eroinele pe care le-a jucat. Poate că ceva din propria ei copilărie sdruncinată se răsfrânge în acele roluri de fată săracă, din care a făcut o imagine de neuitat în „Şoarecele de biserică“, — imagine luminoasă şi melancolică totuşi, — căci sclipitoarea ei vervă nu putea să ascundă cu totul lacrimile neplânse. Tot crâmpeie din viaţa ei trebuie să fi evocat desigur şi în „Micul Lord“, în „Miky şi Niky“, în „Florăreasa“, în „Cum vă place“, în „Absenţe nemotivate,“ în „Tessa“ — cea mai delicată şi mai fragilă dintre nimfe — pe care Leny Caler a redat-o cu acea infinită gingăşie şi fineţe, candoare şi maturitate, suavă într'un rol de grea încercare, dar biruitoare prin arta cu care l-a realizat, — apoi în „Ionescu G. Maria“ şi în Doruleţ din „Visul unei nopţi de iarnă“, — creaţii de neuitată apariţie. Şi cât contrast dela rolurile de mai sus la Lysistrata interpretată recent în „Greva femeilor“...

Eroinele lui Leny Caler au totdeauna un amestec de veselie generoasă şi graţie tristă, în care ne e permis să ghicim propria sensibilitate a actriţei. Cine o vede jucând pe Leny Caler, are sentimentul că a cunoscut-o de aproape, că a stat de vorbă cu ea, — căci teatrul şi viaţa sunt atât de strâns legate pentru această artistă, încât a juca un rol, este în anumit fel, a se destăinui pe sine însăşi.

Viaţa de miraj a scenii, Leny Caler o continuă şi dincolo de scenă, — iar bucuriile şi necazurile vieţii cotidiane— sentimente şi simţăminte — Leny Caler le spune, în gesturi şi în replici, cu ciuful blond în creştetul capului, aşa, de parcă ar continua o scenă începută aevea şi trnaspusă în lumina rampei. Este o asimilare, o contopire totală, — acel „tot“ care face să nu şti când începe şi când sfârşeşte „teatrul“...

Unul din elementele de valoare ale tinerei generații de actori. Joacă deopotrivă în dramă și comedie și, nu de mult, s'a dovedit actor bun și pentru comedie muzicală. Apare, de fiecare dată, in roluri de mari contraste.

E originar din Fălticeni, unde s'a născut în anul 1903.

— Primele îndrumări și noțiuni de teatru — îmi spune d. Jules Cazaban — le-am primit dela unchiul meu, Alexandru Marinescu, — tatăl Norei Marinescu, acea care și-a început cariera la vârsta de 5 ani și s'a retras la vârsta de 25 ani după 20 ani de teatru. Pentru tineret, numele lui Alexandru Marinescu nu spune poate nimic. Pentru cei ce l'au cunoscut însă, rămâne marele actor, marele director, marele animator și creatorul operetei la noi. In trupa lui au jucat actori cari au făcut cinste teatrului românesc: NOTTARA, ACHILE POPESCU (nepotul lui), LEONARD și NORA (fiica lui).

După terminarea liceului, Jules Cazaban pleacă la Iași. Se înscrie în Conservator, dă examen cu Balada mării din „Trandafirii roșii", fiind admis la clasa maestrului Codreanu, unde l'a avut suplinitor pe d. Sandu Teleajen. In acelaș timp se înscrie la drept și dă examen la Conservator și pentru violoncel, reușind primul.

— Eram singurul candidat, adaugă d. Jules Cazaban.

Tot la Iași a fost primul său an de teatru. Prima oară pe scenă apare in „Cafeneaua cea mică" unde are de spus câteva cuvinte în rolul unui invitat.

La Iași nu rămâne decât un singur an. In 1925 se înființează Teatrul Național din Cernăuți, unde e angajat probist, continuând acolo Conservatorul cu regretatul Petre Sturdza ca profesor.

— La deschiderea stagiunii — îmi spune d. Jules Cazaban — am un rol mic, dar bun în „Chemarea Codrului": interpretam rolul unui călugăr nenorocit și de fiecare dată luam aplauze la scenă deschisă. După câtva timp scriu lui Vasiliu-Birlic să vină la Cernăuți. Venind, a intrat imediat în teatru. Mă pot deci lăuda că mie îmi datorează cariera pe care a făcut-o apoi.

In anul 1929, Jules Cazaban vine la București, cu prilejul înființărei Teatrului Ventura. Debutează în „Periferie".

— Joc apoi — îmi spune d. Cazaban — în „Șoarece de biserică". Ca să par un neamț spălăcit, cum mă cerea rolul, mi-am oxigenat părul. Efort zadarnic, căci am fost prost în rol.

Trece la Teatrul Regina Maria unde joacă în nenumărate piese din care rețin: „Conflict", „Tessa", „Doar un sărut", „Rișca", „Sărutul în fața oglinzii", „Spionaj" etc.

La S. C. I. T. A. — unde este angajat actualmente — a jucat în „Crai de tobă", „Atenție la vopsea", „Ionescu G. Maria", „Coloniale", „Apă vie", „Dece nu mă săruți", „Liliecii din clopotniță"; „Azilul de noapte", „Ratații" și recent în „Kiki", — și „Greva femeilor", piese care au fost reprezentate pe scenele teatrelor Vesel, Comedia, Liber și Regina Maria.

D. Jules Cazaban are nenumărate pasiuni: pescuitul, vânătoarea, să repare ceasornice, să cânte la violoncel și să urmărească matchurile de football. A jucat, de altfel, pe vremuri, „extrema dreapta" în gruparea „Avântul".

Dina Cocea

Un nume de o tinerească biruință, — un nume care s'a impus cu repeziciune în atențiunea publicului, — chiar din clipa în care a apărut pe scenă. Cauza?... Dina Cocea a adus pe scenă, pe lângă frumusețe și eleganță, — pe lângă o notă de distinctă personalitate care se degajează din fiecare atitudine, — un joc în care talentul primează. O intuiție scenică îi călăuzește pașii în lumina rampei, — reușind să redea eroinele pe care le interpretează, într'o manieră de fină și discretă realizare.

... Și totuși, oricât ar fi de necrezut, Dina Cocea nu este un „produs al Conservatorului"... N'a trecut prin această filieră care pare inerentă actorului... A urcat treptele scenii răspunzând parcă unei chemări irezistibile, adequată teatrului din primii pași....

La temeiul carierii Dinei Cocea, sunt studiile artistice urmate la Paris, cu Edouard Bourdet. Atât!... Și odată cu revenirea în țară, debutul!..

... A debutat la Teatrul Comedia, în „Iacob", unde a jucat alături de d. G. Timică. A trecut apoi la Teatrul Excelsior (azi Alhambra), într'o formație a lui Ion Iancovescu, unde a jucat în „Lohengrin". Revine la Teatrul Comedia. de astădată sub direcțiunea d-lui Mișu Fotino, alături de care joacă în „Fracul".

Intre timp, Ion Iancovescu își transferă faimosul său succes „Afacerea Kubinsky" pe scena Teatrului Excelsior: Dina Cocea îi este parteneră. Și tot pe scena acestui teatru, Dina Cocea mai joacă în „Picioroange", alături de Mișu Fotino.

·

Toate acestea sunt scurte etape, — s'ar putea numi dibuirile începutului carierii. Intr'adevăr, când este apoi angajată la Teatrul Regina Maria, Dina Cocea își găsește aci adevărata chemare. Debutează sub

direcțiunea Bulandra-Maximilian-Storin — în comedia „Pardon Mme". Un debut care marchează începutul adevăratei cariere. Autorul acestor rânduri îi ia cu acest prilej primul interview. Dina Cocea trece prin întâile emoții... E în pragul frumoasei cariere care avea să se desfășoare de atunci încoace.

Pe scena Teatrului Regina Maria, alături de marii actori ai acestei scene, când parteneră a d-nei Lucia Sturdza Bulandra, când parteneră a d-lui Tony Bulandra, când parteneră a maestrului Storin, când parteneră a maestrului Maximilian, Dina Cocea joacă în „Amurg", „Cloșca". „De ziua nevesti-mi", „Kean"...

Deodată, senzație !... Mai întâi o șoaptă de culise, — apoi un svon care prinde tot mai multă consistență : „Dina Cocea se retrage din teatru" !... Şi ceeace pare de necrezut, devine curând o tristă realitate.

Cum a putut rămâne Dina Cocea departe de scenă, este un mister. Din fericire însă, a fost o dispariție temporară, — căci aceste rânduri coincid cu reapariția d-sale în teatru: o regăsim actualmente din nou pe scena Teatrului Regina Maria, unde a obținut un frumos succes în „Flagrant delict".

Tantzi Cocea

Tantzi Cocea este o frumuseţe brună, un temperament scenic greu reţinut, — care totuşi se modelează după rol, interpretându-l cu vibrantă sensibilitate şi suplă feminitate.

Deşi tânără — cariera abia la început — Tantzi Cocea are la activul ei câteva roluri de interesantă cizelare artistică, în care a pus mult suflet, multă înţelegere, pătrunzând psihologia eroinelor, desăvârşindu-le cu un joc adequat, cu un zâmbet de cochetărie şi cu lumina ochilor ei mari, deschişi parcă întrebători asupra vieţii...

Să tot fi avut vreo cinci anişori când într'o zi, într'o cameră de debaras, fermecată de mirajul scenii văzută aevea, s'a urcat pe un coş de haine şi a dat un spectacol de „teatru"... A fost o improvizaţie copilărească, de care îşi aminteşte cu drag : erau doar primii paşi în cariera de azi... Inceputului copilăresc, îi s'a alăturat apoi altul, de astădată mai serios : în liceu, pe când era în clasa VII-a, în cadrul unui festival şcolar, a jucat rolul principal din „Crinul vieţii", feeria defunctei Regine Maria. Piesa era compusă din coruri, dansuri şi tablouri vivante. Coşului din debaras, i-a luat locul o scenă adevărată... şi în faţa ochilor mari — întrebători şi atunci ca şi azi — se afla un public nu mai puţin adevărat, care a răsplătit cu aplauze frumoasa realizare...

A urmat apoi intensa bucurie a înscrierii în Conservator, la clasa d-lui Ion Manolescu.

— A fost — îmi spune d-ra Tamtzi Cocea — o clipă nefericită pentru maestrul care în tot timpul cât am frecventat cursurile, a avut de luptat cu lenea şi svăpăiala mea de copil răsfăţat.

In anul întâi de Conservator, debutează în regia d-nei Marietta Sadova, în piesa „Maya" la Teatrul Poștei, în rolul Fifinei.

— Rol care — îmi spune d-ra Tantzi Cocea — îl consider cel mai reușit interpretat.

Conservatorul l-a absolvit cu o minunată realizare în piesa „Intimități".

A trecut la Teatrul Ventura și a jucat în „Pasărea de foc", în regia d-lui Haig Acterian, — în „David Golder", „Jacob", „Fracul", „Testamentul" și rolul Soniei din „Crimă și pedeapsă".

Intre „Pasărea de foc" și „David Golder", a apărut într'un ciclu de spectacole în sala Sindicatului Ziariștilor, unde în cadrul unor reprezentații de avantgardă realizate de d-nii George Mihail Zamfirescu și Sandu Eliad, a jucat în „Molima tinereții" și „Vreți să vă jucați cu eu?".

A fost angajată apoi la Teatrul Regina Maria unde a jucat în „Fiumeu d. ministru". A urmat „De ziua nevesti-mi", „Lupul și sania, „Cloșca", „Topaze" și „Boubouroche".

In stagiunea următoare a trecut la teatrele de sub direcțiunea d-lui Sică Alexandrescu și a jucat în: „Frații Karamazoff", „Oameni în alb" și „Ferestrele albastre".

In stagiunea curentă a jucat în „Ediție specială", „Intr'un mare magazin", „Azilul de noapte" și „Ratații", — toate acestea pe scena Teatrului Regina Maria — și recent în „Scandal la Monte Carlo" pe scena Teatrului Comedia.

Sylvia Dumitrescu

... Actriță frumoasă, — de o frumusețe indiscutabilă, care însă nu se mulțumește să facă „frumos" pe scenă, ci realizează adevărate creații în roluri de caracter. De dragul scenii, frumusețea se lasă eclipsată de talent.

... A cunoscut mari succese pe scena Teatrului Comedia în „Prima zi de primăvară", în „Ora H", în rolul titular din „Kontușovka" (din care a făcut o creație) — precum și în „Noaptea furtunoasă", în care a jucat, cunoscând o presă elogioasă, rolul Ziței.

— Sunt născută la Craiova — îmi spune d-na Sylvia Dumitrescu povestindu-mi cariera — în orașul „BANILOR" și cu toate acestea m'am născut săracă, din părinți săraci, dar oameni cumsecade.

Mama vedea în mine o viitoare gospodină, măritată, la casa mea, cu un soț care să contribue la realizarea tuturor dorințelor ei... Faptul că aveam aplicații pentru teatru, că jucam pe câte o masă improvizată în scenă, nu era de natură s'o determine să-și facă iluzii prea mari despre mine — după cum și eu, la vârsta aceia, nu mi le-aș fi putut face.

Ne-am mutat la București. Teatrul mă atrăgea tot mai mult... Aveam 18 ani când am „debutat" în compania de operete de sub conducerea lui Leonard. In acelaș timp, am intrat în Conservator, la clasa maestrului Livescu.

Au urmat apoi o serie de peregrinări : Teatrul Popular și Teatrul Mic. Aci, Mișu Fotino mi-a oferit prilejul să joc câteva roluri cari m'au făcut remarcată de presă — și însfârșit !... realizarea visului de a juca în compania Bulandra.

... Restul, e de dată mai recentă, cunoscut publicului.

D-na Sylvia Dumitrescu este soția actorului G. Timică.

M. Enescu (signature)

Nu voiu încerca o definiție a jocului lui Marcel Enescu. L-am văzut în roluri de dramă; l-am văzut și în roluri de comedie. A dat dovadă de însușiri remarcabile în ambele cazuri. A avut o frumoasă activitate artistică pe scena Teatrului Regina Maria; o continuă azi în cadrul ansamblului Teatrului „Muncă și Voe bună"....

...Un element de valoare al tinerei generații, care vădește cu prisosință școala a doi mari maeștrii cu cari a studiat.

In anul 1917, sfătuit de unchiul său regisorul Vasile Enescu dela Teatrul Național, Marcel Enescu s'a înscris la Conservator, unde a studiat întâi cu Ar. Demetriad apoi cu Nottara.

La producția anului întâi de Conservator, a fost remarcat de d. Al. Buzescu. Acesta l'a recomandat soților Bulandra, cari l-au angajat.

A debutat în „Două pamflete", jucând alături de Iancovescu și Mihalescu.

Iată și câteva din piesele în care a jucat: „Incurcă-lume", „Maria Stuart", „Femeia zilei", „Lume de hotel", „De ziua nevesti-mi", „In amurg", „Călătoria cea din urmă", „Simunul", „Femeia în flăcări", etc.

In orele libere, Marcel Enescu este un talentat mânuitor al penelului.

M. Fotino

Pentru biograful grăbit, obligat să spună totul în cuprinsul a câtorva pagini numai, este greu de a fixa personalitatea marilor actori. Este şi mai greu de a o fixa pe acea a d-lui Mişu Fotino, a cărui carieră s'a desfăşurat într'un ritm bogat în evenimente artistice. Actor de talent, comedian de rasă, d. Mişu Fotino dă o interpretare specifică rolurilor pe care le joacă.

Paralel cu activitatea-i scenică, Mişu Fotino este dintre puţinii actori care se poate mândri cu o nu mai puţin bogată activitate directorială. Chemat în diferite rânduri să-şi asume această dificilă sarcină a dat dovadă de o deosebită pricepere, de un deosebit bun simţ în ale conducerii, achitându-se în chip fericit, de fiecare dată, de misiunile ce-i s'au încredinţat.

Intreaga lui carieră se încadrează în angrenajul mişcării noastre artistice, între efortul depus pe tărîmul directorial şi între efortul depus ca actor. O viaţă de muncă şi de conştiinciositate pe care Mişu Fotino o poate privi cu satisfacţie şi cu mulţumire sufletească. Prezentele rânduri îl surprind actor, — dar ţinând seama de trecutul său, am toată credinţa că viitorul ne rezervă multe surprize. Desigur că „fost şi viitor director" este o zicală care se aplică lui Mişu Fotino mai mult ca oricui...

... E născut în Bucureşti. Teatru a început să facă din frageda tinereţe. La 16 ani îl găsim la Târgovişte, în trupa Eliza Popescu-Tomulescu şi Cuzinsky. Aci joacă pentru prima oară în „Telefonul" — de Feydeau — interpretând rolul unui bătrân de vreo 60 de ani, — în timp ce Tomulescu — care avea pe atunci vreo 40 de ani — juca rolul unui tinerel de 20 de ani.

— Cam aşa cum fac şi eu azi — adaugă d. Mişu Fotino. „După cum vezi, moravurile în teatru nu s'au prea schimbat.

La 17 ani, Mişu Fotino se înscrie în Conservator, la clasa maestrului Nottara. La 20 de ani — imediat după absolvirea Conservatorului — este angajat la Teatrul Național din Craiova. Aci, se perindă o serie de directori : Gabrielescu, Broscărescu, Gârleanu, Olteanu, Sandulian și Boțoiu. Mișu Fotino, care încă de pe atunci vedea mișcarea teatrală print'o prismă mai largă de concepții, nu s'a putut acomoda cu niciunul din acești directori. Tot soiul de neînțelegeri s'au ivit. Și când unul din ei — Olteanu — s'a plâns regretatului Duca — pe atunci tânăr ministru al instrucțiunilor publice — Duca, bucuros de a vedea în Mișu Fotino un tânăr element de valoare, l'a numit, în loc de o așteptată sancțiune, societar clasa doua, — la scurt interval societar clasa întâia și în acelaș timp membru în comitetul de lectură. Iată însă că vine la direcție, Boțoiu. Neînțelegerile continuă, devin culminante. Intr'un gest nechibzuit, Boțoiu, de teama rezultatului care l'ar putea avea conflictul cu Mișu Fotino, cere pensionarea acestuia pe motiv „de incapacitate și scădere vădită de talent". Cazul a stârnit scandal. Drept consecință, d. Constantin Banu, pe atunci ministrul Artelor, îl destituie din postul directorial pe Boțoiu,—iar Mișu Fotino este sărbătorit în cadrul unui spectacol festiv cu „Punctul negru".

Intre timp, pe când se afla la Teatrul Național din Craiova(sub directoratul lui Gârleanu), Al. Davila, pe atunci directorul Teatrului Național din București, îl cheamă pe Mișu Fotino să interpreteze rolul principal din „Pont Biquet", în care a jucat alături de Ion Morțun, Niculescu-Buzău și Florica Alexandrescu. Mai joacă apoi în „Văpaia", alături de d-na Marioara Voiculescu și de d. G. Storin.

După 7 ani de frumoasă activitate, d. Mișu Fotino părăsește Teatrul Național din Craiova și intreprinde primul turneu în Ardeal, cu care prilej joacă „Prostul", „Fracul", „Heidelbergul de altădată, „Punctul negru", „Manasse", etc. Pornit pentru o lună, turneul ține un an și jumătate. La Brașov îi se face o primire entusiastă. Oficialitatea îi pune la dispoziție sala teatrului de acolo. Mișu Fotino, inițiator și realizator neobosit, pune aci bazele „Teatrului Național din Brașov". Joacă un an de zile. Nefiind îndeajuns încurajat de Stat, pleacă la Sibiu și înființează acolo „Teatrul Orășănesc". După această realizare, pleacă într'un turneu prin întreaga țară. Ajuns la Brăila, face o stagiune de o lună. Primarul de atunci al orașului Brăila, d. Radu Portocală, îi oferă o subvenție de lei 2.000.000 anual din partea comunei, pentru a înființa și prelua direcția „Teatrului Comunal" din Brăila. Este cea mai formidabilă înjghebare a

d-lui Mişu Fotino, pe care a realizat-o cu aceiaş muncă neobosită de care a dat dovadă în împrejurări similare.

Dar certurile politice dintre d-nii Leonte Moldovanu şi Radu Portocală, îl plictisesc pe acesta din urmă. Demisionează din primariat. Şi d. Leonte Moldovanu, venind în locul lui, omoară cel mai drag copil al lui Radu Portocală: Teatrul Comunal din Brăila.

Mişu Fotino, la rândul său, are de ales între a-i se face mizerii... sau o despăgubire de 200.000 lei ca să plece. A preferat să ia banii... şi să vină la Bucureşti.

In asociaţia Iancovescu, Elvira Popescu şi Al. Mihalescu, ia parte la înfiinţarea „Teatrului Mic". Mihalescu plecând apoi la Paris şi Iancovescu terminând contractul, Mişu Fotino preia singur direcţia Teatrului Mic, punând în firmă un an pe d-na Tantzi Cutava-Barozzi şi un an pe d. R. Bulfinsky.

La Teatrul Mic, Mişu Fotino a jucat în „Prostul", „S'a găsit o femeie goală", „Coniţa are doi conaşi", „Grădina lui Dumnezeu", „Antonia", „D-ra doctor" şi de peste două sute de ori marele succes „Fracul", Cu prilejul jubileului de 200 de spectacole ale acestei comedii, d. Mişu Fotino a fost sărbătorit, — sărbătorire la care oficialitatea noastră a fost reprezentată prin regretaţii: mareşal Averescu în calitate de preşedinte al Consiliului de miniştri — şi Octavian Goga în calitate de ministru al artelor.

Cunoscută fiind priceperea-i directorială, prodigioasa-i activitate şi desfăşurare de forţe în această direcţie, îi se încredinţează conducerea Teatrului Naţional din Cernăuţi. Găseşte teatrul într'o situaţie disperată, ocolit de public, pe cale de a fi închis. Cu puteri noui, dornic de a da strălucirea cuvenită acestui teatru, dornic mai ales de a corespunde misiunii pe care fusese chemat s'o îndeplinească — după ce atâţia alţii o refuzaseră — începe uriaşa muncă a unei chibzuite gospodării. Dintr'odată, faţa Teatrului Naţional din Cernăuţi — a acestui teatru pe cale de a se nărui — se schimbă. Il reface, îi dă un suflu nou, tânăr... Improspătează trupa şi chiar în prima stagiune, ajutat şi de bunul gospodar d. prof. Al. Bădărău, Mişu Fotino scoate un excedent de 300.000 lei. Dar performanţa se dovedeşte a fi nefericită pentru Mişu Fotino, — căci ea are darul de a redeştepta altora — acelora cari la început se feriseră de răspundere — poftele şi veleităţile directoriale. Cu un gest de nobilă măreţie, caracteristică personalităţii sale, Mişu Fotino îşi înaintează demisia. Dar această demisie ca şi cele următoare, îi sunt res-

pinse de Al. Mavrodi — pe atunci directorul general al teatrelor care, dimpotrivă,îl investește cu puteri nelimitate pentru a putea continua și duce la bun sfârșit, opera începută.

Totuși, Mișu Fotino, plictisit de cancanurile și intrigile răuvoitorilor își înaintează o ultimă demisie și pleacă fără să mai aștepte rezultatul. Demisia ii este ținută în suspensie vreme de două luni, în speranță că va reveni asupra ei. De astădată însă, hotărîrea lui este irevocabilă...

...Și Mișu Fotino a venit în București, a intrat în tratative cu d. Sică Alexandrescu și s'a angajat la Teatrul Vesel, — teatru care, împreună cu Teatrele Comedia, Liber și în urmă Regina Maria, au format concernul SCITA. Compania SCITA s'a transformat de curând în Soc. Anon. „Teatrul", sub președinția d-lui Al. Valjan, având ca director pe d. Sică Alexandrescu — și pe d. Mișu Fotino ca cenzor.

Beate Fredanov

Este greu de precizat dacă Beate Fredanov este artistă de dramă sau artistă de comedie. Nu are un gen bine definit, — nu poate fi situată pe un plan hotărîtor, irevocabil. Jocul ei evadează din noțiuni fixe. Se contopește, în egală măsură, ambelor genuri, realizându-le cu un minimum de efort. Fiindcă Beate Fredanov posedă gama complectă, dela grotescul de marionetă și „diable à resort", la sentimentalismul sub-lunar. Ea reușește să apară tot mai nouă, mai variată, în fiecare rol. Fără a fi o „ingenuă", — este totuși de o ingenuitate savuroasă atunci când o cere rolul. Ne-a dat, recent, o atare probă în „Zile senine", în rolul unei tinere fete, — aducând în scenă o prospețime inedită, plină de farmec. Este în acelaș timp actriță de dramă intensă, așa cum am văzut-o în „Iubire stranie"... Şi, pentru a reveni la cele spuse mai sus, trebuie să reamintesc jocul și masca de un haz buf din „Absențe nemotivate". Trei roluri, — trei genuri diferite, — trei creații definitive.

Ca un leit-motiv, întrebarea se pune: este artistă de dramă?.. Este artistă de comedie?... Cred că nu este nici una nici alta. Este „artistă"! Linia ei de sensibilitate o veți regăsi în toată timiditatea ei, în toate ezitările ei de gest. Un amestec de reverie și luciditate, un romantism și ironie, de candoare și gravitate, face din Beate Fredanov o apariție scenică tulburată de presentimente, — străbătută de un fior de melancolie, — un joc care-și caută răbufnirea dintr'un drum interior, de sub un voal de poezie... Bogăția ei de sentimente și de preciziune a nuanțelor, amintește, într'un anumit sens, o artă tip „mozartian", — clară în formele ei de expresie, dar profundă în resorturile ei de simțire.

Beate Fredanov a studiat teatru la Viena, — unde a urmat cursurile la Staads-Akademie, clasa d-rului Rudolf Beer, fostul director al lui Deutsches Volkstheater. In timpul cât era încă în Academie, a căpătat primul angajament la Renaissance-Bühne, unde a jucat un rol de caracter în piesa „Oameni necăjiţi" — interpretând rolul unei fetiţe tuberculoase.

A jucat apoi la Kainz-Bühne, unde a interpretat rolul titular din „Procesul Mary Dugan" — precum şi într'o piesă de Arthur Schnitzler, în care a apărut alături de artista de cinematograf Maria Orska.

...Intre timp, a absolvit Academia de artă dramatică, după care a fost angajată în ansamblul de teatru permanent al postului de radiodifuziune din Viena. Acolo, a jucat până în anul 1933, când a venit în Bucureşti, debutând la Teatrul Regina Maria în „Lume de hotel".

Dela debut şi până azi, Beate Fredanov a interpretat o serie de roluri — de inegală valoare, de inegală structură, fie că erau, da sau nu, pe măsura talentului ei. Recapitulez: „Inima", „Spionaj", „Tessa"; „Simunul", „Frumoasa aventură" (la Teatrul Regina Maria) — „Prima zi de primăvară", „Absenţe nemotivate", „Poveste de iubire", „Ora H", „Ionescu G. Maria", „Greva femeilor" (apariţie trecătoare, de scurtă durată) la Teatrul Comedia, — „Stăpâna din La Paz", „Azilul de noapte", „Iubire stranie" (la Teatrul Regina Maria sub direcţiunea d-lui Sică Alexandrescu) — şi „Zile senine" la Teatrul Liber.

Sylvia Fulda

In tot teatrul nostru nu există o actriță mai „charmantă". — o actriță mai dotată cu acel „vino încoace" românesc, pe care americanii îl numesc „sex-appeal" — ca Sylvia Fulda. Este actrița care „trece rampa" — cum se spune în termeni teatrali — care farmecă din primele replici... Pe scenă, dincolo de scenă și în orice împrejurare, Sylvia Fulda are un haz personal o „pointă" în întreg felul ei de a fi.

In anul 1916 — când frenezia războiului a cuprins omenirea — o precară stare materială i-a îndreptat pașii spre teatru...

— Spre acel teatru — îmi spune d-sa—pe care îl bruftuiesc, pe care nu pot să-l sufăr până în ziua de azi — pe scândurile căruia nimeni din neamul meu n'a pus piciorul, — spre acel teatru în mijlocul căruia nici nu visam vreodată să mă aflu... A fost dacă vrei, un „accident" al vieții mele...

A urmat Conservatorul cu maestrul Livescu. In Conservator fiind, a jucat la Teatrul Național, diverse rolișoare. Având o creație frumoasă în „Strigoii" — în care a jucat alături de Demetriad — conducătorii companiei „Excelsior", o invită în mijlocul ansamblului lor. Ia parte apoi, cu acelaș ansamblu al companiei Excelsior, la triumfalul turneu de trei luni prin toată țara.

...Cele de mai sus, se petreceau în preajma anului 1921...

După terminarea conservatorului, trece la Teatrul Popular... Și, într'o seară — în seara repetiției generale a comediei „O căsnicie" de Ursache — din motive de ordin... sentimental, dând urmare unei che-

mări irezistibile, fără să țină seama de emoțiile, chinurile și suferințele autorului lăsat în pană, pleacă la Paris...

Cinci ani și jumătate trăiește farmecul Parisului... Intre timp studiază cu Suzanne Désprès... Apoi, renunță definitiv — pe moment hotărîrea este irevocabilă — de a mai face teatru...

Iată însă, că o telegramă a familiei o cheamă acasă. Se înapoiază în țară... Maestrul Ion Livescu și regisorul Aurel I. Maican, o conving să revină asupra hotărîrii luate... Sylvia Fulda reapare astfel în teatru...E din nou în lumina reflectoarelor... Replicile diverselor comedii în care joacă, sunt din nou spuse cu haz și cu vervă... Parisul — deși de neuitat pentru frumoasele clipe oferite — e departe...

Joacă trei ani la Teatrul Național din Cernăuți, sub direcțiunea d-lui Victor Ion Popa.

— Am avut acolo roluri și succese de neuitat — îmi spune d-na Sylvia Fulda — după cum de neuitat este pentru mine marele om de teatru și de înaltă valoare artistică, d. Victor Ion Popa... Continui să fac teatru cu singura speranță că odată și odată, voiu avea din nou prilejul de a juca sub conducerea d-sale...

Inființându-se Teatrul Ventura, unde a activat și d. Victor Ion Popa, — Sylvia Fulda trece la acest teatru...

— Şi am continuat să fac teatru — îmi spune d-na Sylvia Fulda— până azi când trebuie să recunosc că nu am dece să fiu nemulțumită, — mai ales că m'am întâlnit cu harnica, priceputa și neobosita direcție a d-lui Sică Alexandrescu. Sper totuși — cu toate bucuriile care le oferă scena — la marea zi când nu voiu mai fi nevoită să fac teatru...

Actorul de haz, care rostește replica sau poanta cu o particularitate specifică, împrumutând rolului pe care-l interpretează ceva din pitorescul personalității sale, s'a născut la Huși în anul 1897.

...Când într'o bună zi a mărturisit tatălui său vocația pentru teatru, s'a lovit de rezistența lui și s'a mai ales în plus cu o bătaie. A fugit de acasă, refugiindu-se la niște neamuri din Galați. Cum ele nu erau dornice de o belea pe cap, a fost nevoit s'o ia din loc... și să revină acasă... Refuzând să continue școala, tatăl său — de profesie ceferist — l-a trimis intern la o școală de meserii din București. In loc să-și vadă însă de învățătură, fugia noaptea și căsca gura la spectacolele de revistă ale lui Iorgu Tomescu, care juca la cinematografele Jupiter și Nord. Intr'o bună zi, Giugaru mărturisește lui Tomescu atracția sa pentru teatru... dar aceasta nu-l incurajează. Il lasă însă să mișune prin culise, să tragă cortina, să ajute la decoruri, să ducă bagajele actorilor, etc... La școală, găsindu-i-se în cufăraș resturi de peruci, de grime și de mustăți — un întreg arsenal actoricesc — aflându-i-se astfel adevăratele gânduri și chemări, a fost eliminat... Ca să aibe ce mânca, l-a rugat pe un cunoscut al său — Virgil Costescu, șef de serviciu la Ministerul Lucrărilor Publice, — să-i scrie un cuplet. Imbrăcat și într'o redingotă a prietenului, Al. Giugaru a apărut pe scena unei spelunci din Calea Griviței... Era „debutul"...

După război, a făcut parte din turneele de operete ale lui Stănescu Cerna, colindând țara în lung și în lat... Intre timp, tatăl său cerceta toate circurile care treceau prin Huși, întrebând dacă printre cei cari săr pe frânghii și înghit săbii, nu se află și fiul său, „actiorul", fugit dela meserie...

In anul 1920 face parte din trupa lui Fotache, care dă spectacole de revistă la cinematograful Marconi. E supranumit „Leonardul Griviței". Mai târziu, e asociat la direcția artistică, cu Iorgu Tomescu... Până când, într'o bună zi, bătrânul pensionar al Teatrului Național, Constantin Orendi, îl sfătuește să se înscrie la Conservator.

A urmat clasa d-nei Lucia Sturdza-Bulandra, fiind apoi angajat la Teatrul Regina Maria. Aci, are prilejul să joace primul rol important din carieră: Zemlianic din „Revizorul".

Pleacă dela Teatrul Regina Maria și trece la Teatrul Mic. Părăsește însă Teatrul Mic... pentru a reveni la Teatrul Regina Maria. Pleacă din nou dela Teatrul Regina Maria pentru a juca la „Marna" într'o formație „Groff-Giugaru". (E vorba de Ladislav Groff).

— De aci — îmi spune d. Giugaru — mă scoate d. Victor Ion Popa, care ținea să-i joc, la Teatrul Ventura, rolul lui Take din „Ianke", Take și Kadâr", alături de d-nii Ion Sârbul și G. Timică. Dar am plecat apoi și de aci, pentru a-mi forma singur o trupă de revistă, cu care dădeam spectacole la cinematografe, în pauză. A urmat apoi frumoasa etapă dela Cărăbuș, unde am jucat alături de neegalatul Tănase, — de unde am plecat, atras fiind din nou de marele om de teatru care este d. Victor Ion Popa, sub direcțiunea căruia am nețărmuita bucurie de a juca la Teatrul „Muncă și Voe bună"...

Fifi Harand

...Un chip micuț, un năsuc obraznic, isvorît parcă din capriciul unui sculptor distrat şi ochii în formă de migdală cu privirea dornică de a reține totul, — iată schița d-rei Fifi Harand, așa cum ar fixa-o, din câteva linii, oricare din caricaturiștii noștri. Capul de conformație mongolică, amintește o figurină japoneză evadată dintr'o vitrină situată într'un colț de salon...

...E una din puținele artiste care in interpretarea unui rol de tânără fată, nu are nevoie de niciun efort: e deajuns apariția pe scenă. Căci ceeace isbește în mod plăcut la Fifi Harand, e tocmai tinerețea, — tinerețea naturală, — o tinerețe limpede întipărită pe chipul cu trăsături delicate, fragile...

...E mult prea tânără Fifi Harand. Spovedania care urmează, e o confirmare...

— Sunt născută în București — îmi spune d-sa. „Copilăria mi-am petrecut-o la Viena. In timpul războiului, mama venind în țară să-şi vadă neamurile, am rămas în București. Aci, în șease săptămâni, am uitat cu totul limba germană — și m'am pomenit vorbind românește.

...Au urmat anii copilăriei, în epoca cea mai crudă — ignorând însă, din cauza vârstei fragede, grovăziile care se petreceau în jurul meu. Nu auziam bubuiturile tunurilor, țipetele de moarte ale celor căzuți, — nu simțiam valurile de sânge care cotropiseră omenirea... Eram fetița cu scufița roșie, venită din pădurile vieneze, unde valsuri melodioase îmi legănaseră copilăria...

...Anii copilăriei s'au scurs repede... Am fost dată internă la Şcoala Centrală, unde mi-am petrecut alți opt ani din viață...

Mi-am luat bacalaureatul și m'am înscris la litere. Intr'o zi, am fost invitată de d. profesor universitar Vlădescu, într'un cerc în care se aflau: d-nii Ion Iancovescu, Sică Alexandrescu și Tudor Mușatescu. Nu mică a fost surpriza mea, când mi s'a propus să fac teatru. Am invocat licența pe care tocmai mi-o luasem, — argument de care „cei trei" nu s'au lăsat convinși. Trebuie să mărturisesc că nu m-am gândit niciodată să fac teatru, — deși scena constituia pentru mine, de totdeauna, un miraj. Dela pasiunea mea pentru teatru și până la a face teatru, era un salt pe care nu mi-am închipuit vreodată că am să-l fac... In aceste condițiuni am debutat la Grădina Marconi în „Valsul dimineții".

...Mi-am dat seama chiar din primele repetiții că teatrul e o meserie mult mai grea decât se pare... In seara debutului, tremuram toată de emoție...

Rețin, din cele jucate de d-ra Fifi Harand, succesul din „Crai de tobă", — frăgezimea cu care a interpretat rolul adolescentei din „Barza", — dramatismul și masca impresionantă a Anei din „Azilul de noapte" — și rolul uneia din tinerele fete din „Zile senine", — roluri în care a adus un stil de autentică ingenuitate.

C. Hociung

Iată un actor „călit" — un actor care a debutat in tragedia haotică a războiului mondial, — ofițer meritos, decorat pentru isprăvi vitejești...

...Un actor care cultivă vorba romantică și gestul grandilocvent, influențat desigur, de școala franceză. In nota de modernism a camarazilor cari îl înconjoară, d. C. Hociung — „Cotty" pe numele său de răsfăț — aduce o notă caracteristică din alte vremuri, o notă de cumsecădenie,—răscruce între două drumuri care până la urmă se întâlnesc...

A făcut liceul la Bacău.

Pe când era elev de liceu, a văzut opereta „Perichola", cu prilejul unui turneu al Companiei Poenaru. Acest spectacol i-a lăsat o impresie atât de puternică, încât preocuparea lui de căpetenie devine teatrul.

Mai târziu, pleacă de acasă, vine la București, trage la o rudă, se împrietenește cu câțiva coriști dela „Parcul Oteteleșanu" și ca să poată intra la spectacole, devine corist fără voie.

Părinții află, vin la București și-l iau înapoi la Bacău; apoi iar pleacă, vine din nou la București și găsindu-și mijlocul de trai printr'un post de desenator, se înscrie la Academia de Muzică și Artă Dramatică Stoenescu, la clasa de canto, iar după 2 ani și la clasa de declamație.

In 1916 vine războiul; intră în școala militară, în 1917 iese ofițer, face întreg războiul, iar în 1920 când pleacă din armată, intră în teatru, debutează la Orăștie cu prilejul unui turneu, în rolul lui Lucențio din „Femeea Indărătnică", apoi joacă, tot în acest turneu, rolul lui Cassio din „Othello".

In toamna anului 1920 intră stagiar clasa III-a la Teatrul Național

din Craiova, iar mai târziu dă examen de absolvire la Conservatorul din București.

La Teatrul Național din Craiova debutează în „Odinioară" într'un rol de dramă, rămâne 3 ani în acest teatru, în care timp este avansat stagiar clasa I-a.

In 1923 vine la București. D-l Valjan, director pe atunci al Teatrului Național, îl trimite la Teatrul Național din Sibiu, unde activează ca actor și ca director de scenă.

In Martie 1924 vine din nou la București și joacă la Teatrul Național în câteva piese.

In toamna lui 1924, intră în „Compania Bulandra" dela Teatrul Regina Maria, unde rămâne 3 ani.

In toamna anului 1927, intră la Teatrul Nostru de sub direcțiunea d-lui Sică Alexandrescu, unde joacă timp de 2 ani, diverse roluri.

In toamna lui 1929 intră din nou stagiar la Teatrul Național, joacă o stagiune, apoi în stagiunea 1930/1931, intră în formația d-lui Ionel Țăranu dela Teatrul Alhambra.

In 1931—1933 joacă la Teatrul Ventura și la Teatrul Regina Maria.

In 1934/935 intră în compania „Buzescu-Iancovescu-Timică" dela Teatrul Comedia unde activează un an.

In 1935/936 joacă un an la Teatrul Ligii Culturale, iar din vara anului 1936 până astăzi se află în activitate și joacă în teatrele de sub direcțiunea d-lui Sică Alexandrescu. După cum se poate vedea d. Cotty Hociung, s'a plimbat aproape pe toate scenele din Capitală.

Iancovescu

Imi dau seama cât este de temerară încercarea de a fixa, în cuprinsul a câtorva pagini numai, magnifica personalitate artistică a lui Ion Iancovescu, — a nestatornicului vieții teatrale românești — a acestui Cyrano, care între două replici și un cancan de culisă, mânuind cu istețime o spadă inveninată de spirite tăioase, a fondat și a spart companii, a descoperit și a dăruit scenii talente, le-a îndrumat primii pași și i-a consacrat — pe ei alături de el — răsfrângând asupra lor, puțin din aoreola care-l încunună în permanență. Nesecat isvor de vervă și fantezie, trăiește intens fiecare rol creat — personagiu real în lumina rampei, actor, în viața cea de toate zilele.

Alții, în urma mea, îl vor fixa desigur, în trăsături de condei mai viguroase, pe Ion Iancovescu, — alții — căci rândurile de față nu sunt decât palida schițare a unui temperament care nu-și are egal în teatrul nostru.

„Trebue să fac și eu ceva în lumea asta ca să mă aplaude ca pe tata".

Hotărirea aceasta a luat-o băiețașul de 9 ani, instalat într'o loje, la Cameră, auzind ropotul de aplauze care răsplăteau conferința tatălui său, pe atunci deputat. Băiețașul fusese adus la București pentru a fi supus unei operații — și întrucât o suportase cuminte, drept răsplată, părintele lui l-a luat să-i arate locul unde se adunau mai marii dregători ai țării. A ridicat capul cu mândrie și i-a privit — pe fiecare în parte — pe toți acei oameni îmbrăcați în haine sobre sau în haine cu fireturi aurite, mai toți decorați, cari nu bănuiau nici pe departe, procesul sufletesc al copilului... Mult trebuie să-i fi plăcut lui această scenă, ca și complexul momentului dacă, furat de visare și-a zis:

— „Trebue să fac și eu ceva în lumea asta ca să mă aplaude ca pe tata".

Mai târziu — cu mulți ani mai târziu — când neuitata scenă a cărei martor fusese îi s'a lămurit deabinelea, și-a dat seama că politica n'ar putea să-i ofere atâtea aplauze câte ar fi meritat talentul de care se simția pătruns...

Atunci, a ales cariera de actor.

Ion Iancovescu e născut la Cozia. Şcoala a urmat-o la gimnaziul din R. Vâlcea, înființat de tatăl său și de Alex. Lahovary.

— Imi plăcea școala — îmi spune Ion Iancovescu evocând anii copilăriei — nu pentrucă aşi fi îndrăgit cartea, — ci pentrucă aveam prilejul să străbat, într'o trăsură boerească la care erau înhămați patru cai înaintași, cu clopoței și coroană pe hamuri, moșiile noastre.

Intr'o zi, când tatăl său i-a oferit în dar „L'individu contre l'état" de Spencer și când a citit în această carte fraza „minimum de muncă și maximum de câștig", imediat a închis-o și a exclamat:

— Asta o știam de mult!...

Şi când Caragiale, care era prietenul casei, auzindu-l, i-a spus: „Bravo, ești un băiat deștept", Ion Iancovescu i-a răspuns :

— Și asta o știam de mult.

Fiind luat de tatăl său la Cula, Ion Iancovescu îl întâlnește acolo, pentru prima oară, pe Alexandru Davila.

— Purta — îmi spune Iancovescu — barbă în genul lui Enric al IV-a, cânta cuvinte oltenești și scria „Vlaicu-Vodă"....

La vârsta de 15 ani, Ion Iancovescu s'a văzut nevoit să părăsească moșiile copilăriei sale, pe care le înghițise politica tatălui său. Averea lor a fost vândută la licitație.

— Am plecat — îmi spune Ion Iancovescu cu duioșie — furând doar câteva cărți, un volum de Anton Pann — și un buchet de flori, culese în grabă de pe fostele noastre domenii...

Studiile și le-a continuat la București, la liceul Sf. Sava.

...Prinde pasiunea teatrului și se înscrie la Conservator. Intrarea i-o înlesnește Aristizza Romanescu pe care o cunoștea dinainte, de când venise la Cozia cu Haralamb Lecca, luând parte împreună la pescuitul racilor.

Examenul de admitere îl dă cu „Țigara" de Rosetti și este primit în clasa maestrului Nottara. In timp ce urma Conservatorul, era probist la Teatrul Național și vara copist de roluri.

Termină Conservatorul cu mare succes jucând: „Ca 'n biblie", iar la producție se prezintă cu „Trei crai dela răsărit".

Fiind invitat de Pompiliu Eliade să reciteze versuri la o serbare pe care acesta o dăduse acasă — și obținând succes, Ion Iancovescu își exprimă dorința de a pleca în Italia. Se improvizează o chetă la repezeală... și Ion Iancovescu își vede dorința realizată.

Când revine în țară, e angajat stagiar cl. III-a la Teatrul Național. Debutează în „Nepoftitul".

— Aveam un rol mut, — îmi spune Ion Iancovescu — „intram furam niște țigări... și ieșeam cu aplauze...

Joacă apoi cu mare succes în „Banii" — și obține un adevărat triumf în „Cometa". In seara premierii acestei piese, regretatul Liciu i-a spus:

— „Acum o oră nu erai nimic... și acum ești celebru!"...

La care Iancovescu răspunde:

— Vă înșelați asupra persoanelor: acum o oră, Anghel și Iosif nu erau nimic... Eu i-am făcut celebri!...

...Anghel și Iosif erau autorii piesii „Cometa".

A doua zi, Bacalbașa, care era, director, îi dă o gratificație de 50 de lei... Dar fracul pe care și-l făcuse în vederea acestui spectacol, îl costase pe Iancovescu 150 lei...

Venind director ministrul Arion, acesta îl avansează stagiar cl. II-a, și-l trimite la Paris.

— Acolo — îmi spune Ion Iancovescu — am învățat să mă spăl, să mă îmbrac și să fac dragoste...

Când revine, joacă la Național sub direcția lui Davila — iar în 1913 — după campania din Bulgaria — joacă sub directoratul lui Alex. Mavrodi.

...Alex. Mavrodi l'a apreciat foarte mult. El, s'a luptat contra tuturor ca să-l distribue în ‚Patima Roșie", — iar după premieră — la orele 12 noaptea — l'a făcut societar.

In timpul războiului mondial, a luptat în regimentul 40 inf. la Bazargic. Fiind rănit, Alex. Mavrodi intervine pentru a fi rechemat de pe front. Este destinat să facă parte din echipa de actori în frunte cu Demetriad și Storin, rămasă la București să păzească averea Teatrului Național.

Atunci, pe scena Teatrului Comedia, unde pecum se știe a jucat această echipă, Ion Iancovescu obține marele succes în „Fata din Dafin" a d-lor Adrian Maniu și Scarlat Froda, — în care a interpretat rolul lui Michidută. In seara premierii acestei piese, Ion Iancovescu este consacrat. Atât el cât și autorii au fost purtați pe brațe. Un adevărat triumf...

După armistițiu, Ion Iancovescu, s'a angajat în compania Bulandra. Din acest moment a început nesfârșitul vagabondaj teatral al lui. E când angajat, când director. Inființează și desființează companii... Embleme de resonanță — Teatrul Mic, Fantasio, etc. — iau naștere peste noapte și tot astfel dispar, — lăsând însă în urma lor succese neîntrecute: „Triunghiul", „Un om în frac", „Maimuța care vorbește", ‚Ofițerul de gardă", „Azais", „Un altul", „Iluzionistul". A jucat pe toate scenele posibile și imposibile... A jucat „Impăratul", „Afacerea Kubinsky", „Om de încredere". L'a jucat pe Rică Venturiano din „O noapte furtunoasă", cu prilejul comemorării lui Caragiale, în cadrul unor spectacole festive, la Teatrul Comedia.

In ultimul timp a jucat la „Modern" în „Două duzini de trandafiri" și a pus în scenă, la acelaș teatru, „M. T." cu G. Timică.

E propriul lui regisor. După Tristan Bernard, după Louis Verneuille, azi autorul favorit ale cărui comedii le joacă, este italianul Aldo de Benedetti... L'a introdus, l'a lansat și l'a consacrat la noi...

Ion Iancovescu este dintre primii noștri actori cari au făcut și cinematograf: a filmat în „Țigăncușa dela iatac", în care au avut-o parteneră pe Dorina Heller. Mai târziu, alături de Pola Ileri, a apărut în „Parada Paramount".

Și acum, ca încheiere, se pune o întrebare: unde îl vor surprinde, prezentele rânduri, pe Ion Iancovescu?... Pe scena cărui teatru își va plimba nostalgia de trubadur liric?...Il vor surprinde ele — aceste rânduri — în lumina rampei, sau într'un „dolce farniente" la un cafeu unde Ion Iancuvescu este un imbatabil șuetist?...

Ion Iancovescu este căsătorit cu actrița Țoța Yann.

E un actor de comedie, cu un joc de o naturaleţe uimitoare, cu replica savuroasă, care cade ca o poantă, cu un haz personal... Toate acestea contribue, la Iordănescu-Bruno, întru realizarea unor personagii de copios amuzament.

...Născut la Ploeşti. Atras de mirajul scenii, la 13 ani vine la Bucureşti. Face figuraţie la Teatrul Naţional, în „Visul lui Ali". In acelaş timp e încasator la o revistă literară.

Pentru a-şi asigura existenţa e obligat să încerce diferite alte meserii: e factor de telegrame, vânzător de ziare, marinar pe vapoarele care fac curse pe Marea Neagră, în care calitate colindă mări şi ţări. La 17 ani, e timonier...

Revine la Ploeşti, abandonând toate visurile de carieră... Cunoaşte pe artistul Haralambie Ionescu, a cărui trupă dă o serie de spectacole la Grădina Moldavia din Ploeşti. Şi cum pe atunci mereu lipsea — mai ales în provincie — câte un băiat tânăr care să facă pe amorezul, să fie îmbrăcat — şi mai ales fără pretenţii precuniare, ci cu mare dragoste de teatru — îi se oferă prilejul să joace diferite rolişoare, — făcându-şi debutul, adevăratul debut, în „Vlăduţul mamii". Joacă o stagiune, — după care începe să dea reprezentaţii în regiunile petrolifere, pe cont propriu, adică: e director, regisor, actor, maşinist şi plasator de bilete.

Vine apoi din nou la Bucureşti şi joacă revistă la cinematograf, în pauze.

In anul 1934, debutează la Grădina Marconi în „Valsul dimineţii", obţinând un succes extraordinar într'un rol de ardelean. De atunci, d. Iordănescu-Bruno a cunoscut o frumoasă ascensiune artistică.

V. Maximilian.

Căruia din actorii dificilului gen îi se potriveşte mai bine indicaţia de actor de comedie?... Cine-l întrece în haz şi în savoare?... Apariţiile maestrului în diverse roluri, sunt momente de delicii, de copios amuzament, cari nu-şi au egal...

A păstrat ceva din efectele comice din operetele de altădată — căci ştiut este că d. Maximilian a fost unul din promotorii operetei la noi — dar atât de puţin a păstrat, încât îmi îngădui să-l consider un inedit al meşteşugului de actor comic.

Maestrul V. Maximilian e născut la Buzău. E momentul să amintesc că din acest oraş a pornit un alt mare răsfăţat: Leonard, prinţul operetei. Un amănunt pentru cei cari nu ştiu: părinţii lui Leonard erau chiriaşii părinţilor d-lui Maximilian. Cei doi actori de mai târziu, au copilărit împreună, au făurit aceleaşi visuri, şi le-au realizat apoi laolaltă, legându-se între ei o prietenie pe care numai moartea timpurie a regretatului tenor a desfăcut-o... Mă întreb însă dacă a desfăcut-o, — căci marile prietenii, — adevăratele prietenii, ţin şi dincolo de mormânt...

Vorbindu-mi de începuturile carierii, d. Maximilian îmi spune:

— Licean fiind, am aranjat intr'un pod de grajd, o reprezentaţie cu „Noaptea furtunoasă". Pe Jupân Dumitrache îl juca regretatul meu prieten Georgică Orleanu, fost primar de Verde, iar pe Rică Venturiano îl juca bunul meu prieten Georgică Botez, chestor la Prefectura Poliţiei. Eu interpretam rolul lui Ipingescu. Pentru acest rol, a trebuit să pun uniforma comandirului oraşului, să dau cu vopsea roşie pe nas şi să-mi lipesc mustăţi. Erau primele mele mustăţi de teatru, — confecţionate din lâna furată din salteaua de acasă. Mi-au fost atât de dragi aceste mustăţi, că multă vreme le-am purtat cu mine, ca pe nişte trofee.

Ele îmi aminteau debutul în teatru.

Acest spectocol îl hotărăşte pentru cariera de actor.

— Mama — îmi mărturiseşte d. Maximilian — m'ar fi vrut... şef de gară.

Pe vremea aceea, Caragiale ţinea restaurantul gării Buzău. El — şi B. Petriceicu Haşdeu, care arăta mult interes elevilor liceului din Buzău pentrucă-i purta numele — îl sfătuiesc pe tânărul Maximilian să plece la Bucureşti şi să se înscrie în conservator.

In ziua de 11 Septembrie a anului 1900, dă examenul de admitere cu „Sultănica" de Th. Speranţia.

— Pe atunci — îmi spune d. Maximilian — examenele de fine de an la Conservator trebuiau date... în frac. In toată clasa, nu era decât un singur candidat cu frac — împrumutat probabil — frac care circula apoi dela unul la altul. Acest frac avea în spate o pată mare galbenă După fiecare două-trei producţii, pata trebuia acoperită cu creion negru. Din cauza transpiraţiei însă, vopseaua străbătea haina şi ajungea la cămaşe...

In Conservator, Maximilian e botezat „băiat simpatic", — pentru felul în care spunea, în anul întâi, diversele bucăţi de comedie. Cu prilejul unui spectacol de beneficiu la Teatrul Naţional, e distribuit în rolul unui luntraş din „Cei trei muşchetari".

...Pentru prima oară, numele îi este tipărit pe un afiş. Vorbindu-mi de acest „eveniment" d. Maximilian îmi spune:

— Sburdam de bucurie! Citeam de câte 10—15 ori afişele pe ziduri. Le citeam deaproape, dela distanţă, lateral... ca să mă conving dacă cineva, trecând repede, îmi poate zări numele între sumedenia nesfârşită de actori cuprinşi în distribuţie.

In piesă nu aveam de spus decât o singură replică: „Pe aici, domnilor"... In seara spectacolului am spus-o atât de încet, încât sunt convins că ea n'a trecut rampa: abia dacă s'a oprit în urechile sufleurului. Dându-mi seama... că replica trece neobservată, — am vrut s'o repet... dar maşiniştii s'au grăbit să tragă luntrea afară, lăsându-mă cu gura căscată...

In anul II de conservator, e angajat la Teatrul Naţional. In anul III, pleacă angajat în calitate de bas comic, într'o companie de operă şi operetă. Aci îi se încredinţează un rol de tenor în opereta „Inima şi mâna".

— Şi nu mică mi-a fost mirarea — îmi spune d. Maximilian — când într'o bună zi m'am pomenit distribuit în rolul Marchizului din

opera „Traviata". Incorijibil însă — nu uita că eram actor de comedie — in seara spectacolului, în actul al doilea, înloc să cânt:

„V'aduc o noutate: Violeta a venit cu Baronul", am cântat:

„V'aduc o noutate: Violeta a venit cu... balonul".

Râsetele partenerilor l'au determinat pe conducătorul trupei să mă scoată din distribuție.

In vara anului când termină conservatorul, se formează la „Blanduzia" o trupă de comedii și operete sub direcția Andronescu-Mihalovici. Incepând să fie cunoscut ca un bun element de comedie, este angajat în stagiunea de iarnă a acestei formații la Teatrul Liric.

Cunoaște primul succes în opereta „Fetița dulce". Intră apoi în trupa de operete a lui Poenaru, unde se întâlnește cu Leonard, de care nu se mai desparte până la tristul sfârșit al răsfățatului tenor.

— Era un prieten admirabil, Leonard!... Un pătimaș al meseriei lui — îmi spune d. Maximilian evocând memoria celui mai bun prieten al său.

In anul 1905, d. V. Maximilian este angajat din nou la Teatrul Național, sub directoratul lui Alexandru Davila. Iși face debutul — de astădată adevăratul debut pe scândurile primei scene — în seara de 13 Februarie a aceluiași an, jucând rolul lui Lăcustă-Vodă din „Sânzeana și Pepelea".

Cu acest prilej, își auto-dedică următoarea epigramă:

„El joacă pe Lăcustă-Vodă
„Ca răposatul Julian
„E sigur dar că și rețeta
„Să fie Maxim-ilian.

(Ștefan Julian a fost creatorul rolului)

Avea un gaj de 180 lei lunar. Cum suma nu-i ajunge, părăsește Teatrul Național și intră din nou în operetă, pe care o părăsise cu un an înainte. Cunoaște un mare succes în opereta „Moștenitorii veseli".

Jucau, în această operetă: Niculescu-Buzău, Mihalescu, Leonard, Elena Mavrodi și Leontina Ioanid. Regia: maestrul Paul Gusty.

In anul 1906, Grigoriu intră în tratative cu Carussy, Ciucurette și V. Maximilian — și astfel se întemeiază faimoasa asociațe de operetă in care d. V. Maximilian a rămas până în anul 1923.

Prima operetă a stagiunii nouii formații, a fost „Stafia Dâmboviței". A doua, „Fire de artist", a cărei premieră s'a dat în seara de 4 Iulie 1907.

— Dată memorabilă pentru mine și poate pentru mișcarea opere-

tei la noi în țară. Rolul meu — Toralii — era un amestec de comic, dramatic, diseur și dansator, — rol cum nu se poate mai greu pentru un actor tânăr. De acest spectacol se leagă o pățanie nostimă: în ziua premierii, îmi cumpărasem o pălărie tare. Seara, pălărierul îmi trimite însă una mai mare decât măsura mea. Cu toate că pusesem hârtie, multă înăuntru, era gata să-mi cadă mereu peste ochi, în cele mai serioase momente ale acțiunii. De emoție, răgușisem.

După „Fire de artist", compania Grigoriu cunoaște o serie nesfârșită de succese. Se reia „Văduva veselă" (care cu un an înainte căzuse) dând prilej lui Leonard să ia locul de frunte al tenorilor. Urmează „Regele vânătorilor", „Liliacul", etc.

In toamna anului 1907, d. V. Maximilian pleacă pentru prima oară în străinătate, la Viena.

In anul 1913, devine directorul trupei, luând locul lui Grigoriu.

In anul 1923, d. V. Maximilian abandonează opereta, și debutează pe scena Teatrului Regina Maria, în „Magnificul încornorat".

Din formația acestui teatru — în care a cunoscut nenumărate succese — d. V. Maximilian face parte și azi, în calitate de coasociat.

In anul 1930 și-a serbat jubileul de 30 ani de carieră. Peste puțin timp deci, d. Maximilian va avea prilejul să-și sărbătorească 40 ani de carieră.

Frumoasa carieră a d-lui V. Maximilian a fost răsplătită cu următoarele decorații : „Steaua României" și „Coroana României" în gradul de comandor, „Bene Merenti" cl. I, ,Meritul cultural" cl. II și „Medalia Jubiliară".

D. V. Maximilian este profesor la Conservatorul „Pro-Arte".

Maria Mohor

Aşi vrea să vorbesc de calităţile artistice ale d-nei Maria Mohor, — dar îmi dau seama că n'aş face altceva decât să repet ceeace alţii au spus de atâtea ori la superlativ. E o actriţă consacrată, — o actriţă a marilor realizări şi a marelor succese... Şi acestea independent de frumuseţea ei... Căci Maria Mohor este frumoasă... Prea frumoasă!

Maria Mohor a urmat cursurile Academiei de muzică şi artă dramatică a regretatului Stoenescu. Profesor: maestrul Ion Manolescu. A urmat apoi Conservatorul, la clasa maestrului Soreanu.

— Eram în culmea fericirii — îmi spune d-na Mohor — de a fi fost aleasă în clasa maestrului Soreanu... Era realizarea uneia din dorinţele mele — pentrucă pe maestrul Soreanu îl vedeam jucând întotdeauna roluri simpatice, de oameni buni...

A debutat în „Sora Beatrice" alături de d-na Marietta Sadova şi de d. Al. Critico, — în cadrul unui spectacol organizat la Ateneu de d. Ion Marin Sadoveanu.

După terminarea Conservatorului, a fost angajată la Teatrul Naţional, sub direcţia d-lui Al. Valjan, stagiară cl. III-a. Primind invitaţia de a juca „în reprezentaţie" pe scena Teatrului Regina Maria un rol de frunte în piesa „Din dragoste", — invitaţia se transformă curând într'un angajament, ceeace o determină să demisioneze dela Teatrul Naţional.

Revine apoi la Teatrul Naţional, sub directoratul d-lui Corneliu Moldovanu, dar pleacă din nou, de astă dată la Teatrul „Ventura", pentru a juca sub direcţia de scenă a d-lui Victor Ion Popa.

Din piesele de succes în care a jucat d-na Maria Mohor pe diferite scene notez: Sora Beatrice, Mandragora, Apus de Soare, Făt-Frumos, Ciuta, Avarul, Scampolo, Un amic din tinereţe, Institutorii, Din

dragoste, Thebaida, Păcatul, Stăvilarul, Discipolul diavolului, Michel Perrin, Moara roșie, Foc de paie, Dodo și Lulu, Procesul altuia, Prizoniera, Negutătorii de glorie, Goana după bărbați, Bătălia, Livada cu vișini, Strigoii, Frumoasa aventură, Omul de zăpadă, Petronius, Lorenzaccio, Papagalii, Lupii de aramă, Karl și Ana, Periferie, L'Aiglon, Şoarece de biserică, Altul la rând, Secța III-a divorțuri, Când doi se ceartă, Grand Hotel, Comedia zorilor, Roxy, Profesorul de engleză, Sovietul copiilor, Sărutul în fața oglinzii, Furtul de bijuterii, Pierre sau Jaques, Apașul X, Bărbatul da, femeia nu !, 9000 franci recompensă, Nunta de argint, Napoleon unic, Gândul, Apă vie, — cele mai multe pe scena Teatrului Regina Maria în compania Bulandra-Maximilian-Storin și, recent a obținut succes în Jederman și Ignatul, pe scena teatrului Muncă și Voe Bună unde joacă actualmente.

In întreg repertoriul de mai sus, Maria Mohor — în roluri de tragedie, de dramă ca și în roluri de comedie, — a adus nota caracteristică a unui talent desăvârșit și, repet, a unei frumuseți nu mai puțin desăvârșite, — talent și frumusețe care se contopește întru realizarea rolurilor.

D-na Maria Mohor este căsătorită cu d. Victor Ion Popa, cunoscutul autor dramatic, romancier, regisor și director al Teatului „Muncă și Voe bună".

Ec. Nițulescu Sahighian

Piesa „Mama", reprezentată de curând pe scena Teatrului Liber, a readus pe planul actualității, numele actriței Ecaterina Nițulescu-Sahighian, interpreta rolului titular.

...E o actriță de dramă, cu un joc emoționant... Cunoscând-o deaproape, am putut constata că emoționantul ei joc nu este numai din domeniul meșteșugului actoricesc, — ci și în viața particulară Ecaterina Nițulescu-Sahighian este o fire sensibilă... Dovada o face spovedania ce urmează, pe care mi-a povestit-o cu ochii înlăcrămați, covârșită de povara amintirilor.

— Prin anul 1910 — îmi spune d-sa — câțiva tineri formează o societate muzicală sub președinția preotului Moșoaia. Din ea făcea parte și fratele meu, Ion Nițulescu, elev la Mihai, care-și dădea concursul spunând versuri. La o serbare la care a asistat și Petre Liciu, fratele meu m'a dus și pe mine — eram pe atunci elevă la școala primară „Clemența" — și m'a pus să spun și eu o poezie. Petre Liciu l'a felicitat pe tata,spunându-i că are doi copii talentați, sfătuindu-l tot odată ca să-l înscrie pe fratele meu în Conservator. Așa s'a făcut că Ion Nițulescu a intrat în Conservator, la clasa maestrului Nottara, unde s'a remarcat ca un talent. D-na Marioara Voiculescu făcând o companie la Modern cu Radovici. Tina Barbu, Ion Manolescu și alți mari artiști, a angajat și câteva elemente tinere, printre cari și el, încredințându-i în „Capcana", rolul principal. Alături de marea artistă, a avut cel mai frumos debut. Camarazii din liceu au dat drumul dela galerie porumbeilor albi, cronicarii i-au prezis, ca și toată lumea care l'a văzut jucând, o minunată carieră... Așa ar fi fost, dacă înainte de a împlini 21 de ani, nu s'ar fi stins din viață...

... Moartea fratelui meu, m'a îndemnat să fac teatru.. Jucând, voiam să fac să nu-i dispară prea repede amintirea.

— Am fost eleva maestrului Ion Livescu, în casa căruia am găsit o frumoasă îndrumare în carieră. Am dat examenul de absolvire cu „Modelul" și mi s'a recunoscut meritul de cea mai bună absolventă de dramă din anul acela.

Am debutat la Teatrul Național în „Slutul".

— Am jucat: la Teatrul Popular în „Brândușa", Leia din „Manasse", Luisa din „Două Orfeline", Anca din „Năpasta". La Teatrul Național: „Taifum" alături de Ion Petrescu, Aristide Demetriad, d. Ion Livescu și d-na Maria Filotti, — în „Fedra" alături de d-na Maria Ventura precum și în „Inșiră-te mărgărite", „Marele duhovnic", „Oameni feluriți", „Flacăra sfântă", „Vedenia", „Azilul de noapte" și altele, — până când, răutatea omenească mi-a tăiat nu numai dragostea de teatru, — dar și pâinea pe care mi-o câștigam... Insă mila Domnului mi-a dat un tovarăș de viață rar (d-na Ecaterina Nițulescu Șahighian este căsătorită cu regisorul Ion Șahighian dela Teatrul Național N. A.) — două fete minunate (într'adevăr sunt foarte frumoase N. A.) și prilejul de a constata că tot mai există prieteni adevărați: când credeam că nimeni nu-și mai amintește de mine, d. Soare Z. Soare (regisor la Teatrul Național N. A.) mi-a dat putința unei reabilitări, punându-mă să joc, la Teatrul Regina Maria în „Stăpâna din La Paz", iar d. Sică Alexandrescu cea mai deplină fericire sufletească atunci când mi-a încredințat să joc rolul titular din „Mama"...

Nora Piacentini

... Intruchiparea „în carne și oase" a celebrei vedete a desenului animat Bety Boop... In plus, un farmec personal, un haz copios, o actriță care posedă la superlativ arta de a amusa spectatorii. E o apariție de ghiduș svăpăiat, de ștrengăriță, de drac împelițat... Dela cocotele pe care le-a interpretat la Teatrul Vesel, — cocotele de hilariantă realizare — până la profesoara din „Ionescu G Maria" și dela aceasta la „Kiki" — recenta ei mare creație — Nora Piacentini a parcurs etape grele, pe care le-a învins cu succes... Și nici că se poate altfel dacă ținem seama de darurile scenice cu care a înzestrat-o natura, — daruri valorificate în lumina rampei și puse exclusiv în slujba genului comic pe care-l reprezintă chipul ei șăgalnic...

Nora Piacentini a ajuns în teatru printr'o fugă... Nu e vorba de o fugă... în „sol major" sau în „si minor", — ci de o fugă de acasă, act pe care l'a comis atunci când a văzut moartea !... Da !... moartea... dar era „Moartea civilă", în care juca maestrul Manolescu, cu prilejul unui turneu la Galați...

Fuga s'a soldat la București, cu înscrierea Norei Piacentini la Conservator. A urmat clasa maestului Nottara... și mult aș fi vrut să-l văd pe regretatul maestru predând cursul său de artă dramatică acestui „moț" de fată picat de pe malurile Dunării...

Nora Piacentini a debutat la Teatrul Popular in „Școala femeilor", de Molière... Dela acest debut și până azi, Nora Piacentini a trecut prin filiera diverselor scene particulare dela noi — Regina Maria, Vesel, Comedia și Liber — oferind pretutindeni, seri de voie bună.

Tina Radu

Numele actriței Tina Radu nu-l veți găsi nicicând tipărit cu litere mari pe afișe, — rareori îi veți vedea fotografia prin gazete, — nicicând un interview și nicicând etalându-și chipul pe prima pagină a diverselor reviste și magazine ilustrate... Cauza?... Tina Radu este modestă, — o modestie excesivă, — calitate rară în teatru... Şi totuși, Tina Radu ar avea toate motivele ca să evadeze din acest fel de a fi, pentru a-și impune un nume care și-a câștigat câteva merite frumoase în tinereasca-i carieră artistică. Are însușiri scenice care se vădesc tot mai mult, cu fiecare rol pe care-l joacă... Are o manieră de interpretare din care se ghicește munca, pasiunea, preocuparea în redarea disciplinată a personagiului din lumina rampei... Prin această prizmă am văzut-o în „Mansarda" — pe scena Teatrului Comedia, și în „Ediție specială" pe scena Teatrului Regina Maria... In aceste două piese, Tina Radu a schițat două roluri, — dar schițe in trăsături precise... Aș îndrăzni chiar să afirm că arta d-nei Tina Radu este tocmai genul de a schița, — gen care cere și el talent....

... Și dacă la aceste schițe — ca și la toate celelalte — veți adăuga farmecul unei frumuseți orientale și rafinamentul unui lux occidental — pe scenă și dincolo de scenă — veți avea nu o schiță, — ci un tablou fidel al d-nei Tina Radu...

A debutat în teatrul încă înainte de a face Conservatorul și anume: în „Fracul", la Teatrul Mic, sub direcția d-lui Mișu Fotino. Un rol de dublură, — un rol pregătit într'o jumătate de oră de repetiție... De altfel, felul acesta de a intra în roluri pe neașteptate, fără suficiente repe-

tiții, avea să se întâmple apoi mai des... Este lesne de înțeles prin câte emoții a trecut... Meritul de a se fi achitat cu brio de grelele misiuni, este cu atât mai mare...

După acest debut, se înscrie în Conservator.. Face parte dintre elevii clasei maestrului Manolescu... In cei trei ani de Conservator, Tina Radu abandonează teatrul... Să fi fost o renunțare ? Greu de precizat. Cert este că într'o seară, când este chemată s'o înlocuiască de urgență pe Nora Piacentini în „Birlic", Tina Radu nu ezită să reapară pe scenă și de astădată ca și altădată, tot în ultimul moment, tot fără repetiții, trecând prin inerentele emoții... După două săptămâni, o înlocuiește, tot în „Birlic", pe Annie Capustin. Astfel, creându-și parcă o specialitate în dubluri, Tina Radu rămâne în teatru.... In cinci ani, apare numai în trei premiere cu repetiții: în „Mansarda", în „Ediție specială" și în „Visul unei nopți de iarnă"... Şi de dată recentă, în „Greva femeilor"...

...Iar întreaga carieră a d-nei Tina Radu, se leagă tocmai de aceste izbânzi....

Maria Sandu

O fire sbuciumată, un complex sufletesc ciudat... Viața de dincolo de scenă a d-nei Maria Sandu, n'are nicio legătură cu actrița din lumina rampei. Nu știu dacă e actriță pe scenă... sau actriță în viața de toate zilele... Oricum ar fi însă, dă dovadă de talent in ambele cazuri...

A urmat la Academia de muzică și artă dramatică „Stoenescu". Având voce, a dat câteva concerte la Ateneu. A intrat apoi în compania de operete de sub conducerea lui Ig. Blum, unde a cântat în „Prezidentul haimanalelor" (rolul principal de primadonă), in „Om cu noroc", „Geisha", etc. De aci a trecut in compania „Avram Nicolau" unde a jucat în „Ciocârlia", „Domnișoara dela poștă" etc.

Pentru că în operetă nu se putea realiza, Maria Sandu o părăsește și se angajează la Teatrul Național din Chișinău. Joacă în „Păpușile", „La Chatelaine", „Patima roșie". Apoi la Teatrul Național din Cernăuți, sub direcțiunea Leonard-Maximilian — unde joacă „Scandalul", „Fântâna Blanduziei" și în „Ciuta" a d-lui Victor Ion Popa.

Timp de doi ani a jucat la teatrul de propagandă din Oradea, care tocmai se înființase.

Revine în București și debutează la Teatrul Regina Maria în „Salto mortale".

La Teatrul Regina Maria are prilejul unei frumoase cariere, consacrându-se în rândul meritoaselor noastre actrițe.

D-na Maria Sandu are imprimate pe plăci 23 de cântece populare. A jucat de peste o sută de ori rolul „Tofana" din „Patima roșie".

Actualmente d-na Maria Sandu este angajată la Teatrul „Muncă și Voe Bună" de sub conducerea d-lui Victor Ion Popa, unde a avut, recent, o minunată realizare în rolul Mamei din „Yedermann".

Sandina Stan

Prezența d-nei Sandina Stan în acest volum al artiștilor bucureșteni, constituie un intermezzo... Un intermezzo în sensul că este singura actriță din provincie cuprinsă în cadrul acestor pagini. Faptul este explicabil dacă ținem seamă că Sandina Stan, deși recentă apariție pe scenele Capitalei, s'a asimilat și s'a adaptat mediului, cu repeziciune și intuiție, cu acel dar de transpunere caracteristic ființelor cu adevărat pasionate pentru teatru... Teatrul— mi-a mărturisit d-na Sandina Stan— este marele ideal al vieții d-sale, este „viciul" pentru care trăiește și prin care trăiește. Mirajul scenii lumina reflectoarelor, sutele de perechi de ochi fixând-o din sală, — aplauzele, culisele cu trepidantul lor ritm, frământările compunerii rolului, grija de a egala încrederea ce-i se acordă, — toate acestea o înlănțuiesc pe Sandina Stan, o cuprind cu patimă, ca într'o vrajă.

Sandina Stan este ieșancă... Este născută și crescută acolo, dintr'o familie și în mijlocul unei familii de artiști: mama avea darul cântului și un frate, pe acel al mânuirii arcușului — un fost elev al maestrului Enescu, — daruri cari au influențat desigur aptitudinile Sandinei Stan.

Când a terminat liceul, — când a vrut să se înscrie în Conservator, lucrul acesta i-a fost admis cu condiția... să ia și o licență... Sandina Stan, călăuzită de idealul ei, s'a pus pe muncă și concomitent cu studiile din Conservator, a luat și licența în drept...

Conservatorul l'a făcut cu d-na Agatha Bârsescu. In preajma acestei mari artiste, Sandina Stan și-a petrecut, de altfel, anii tinereții... Agatha Bârsescu a fost meteorul în jurul căruia au gravitat toate năzuințele Sandinei Stan, — Agatha Bârsescu a fost acea care i-a călăuzit primii pași în arta teatrului.

Concomitent cu clasa de artă dramatică în conservator, Sandina

Stan a urmat temporar şi clasa de canto. Temporar, căci preocuparea ei de căpetenie, era teatrul...

Agatha Bârsescu o punea să declame din „Mesalina"... Şi Sandina Stan, care avea, ca vârstă, numai vreo 18 ani, în ziua când a fost să se producă în „Mesalina", nesimţind nicio afinitate cu această eroină, s'a pornit pe plâns.... Poate că însăşi Agatha Bârsescu i-a uscat lacrimile, — poate că însăşi Agatha Bârsescu a îmbunat-o... Poate ! Cert este însă că Agatha Bârsescu i-a descoperit şi i-a susţinut aptitudinile dramatice...

După terminarea Conservatorului, Sandina Stan a plecat la Paris, unde a continuat studiile de canto la „Ecole normale de musique" a lui Cortot-Thibaud şi Casals, — iar cele teatrale cu Charles Dullin, dând şi examenul de fine de an cu rolul Hildei din „Constructorul Solness" de Ibsen.

Revenită în ţară, a fost angajată la Teatrul Naţional din Iaşi, sub directoratul d-lui Ionel Teodoreanu. Şi pe scena Teatrului Naţional din Iaşi, unde în anii Conservatorului a făcut figuraţie, Sandina Stan debutează în „Banque Nemo", în regia d-lui Aurel I. Maican.

Urmează o serie de roluri mari, — un repertoriu bogat, variat.

Dar Sandina Stan, cu toate predispoziţiile ei scenice pentru dramă a jucat şi în operete. Citez: „Alteţa sa iubeşte", „Suzana" (în care a jucat rolul Julietei) „Geisha", „Luna de miere" şi „D-ra de ciocolată".

Intre timp, ansamblul Teatrului Naţional din Iaşi fiind invitat să deschidă stagiunea 1936—1937 a Teatrului Comunal din Chişinău, Sandina Stan joacă acolo în „Alteţa sa iubeşte", — după care acelaş ansamblu inaugurează noul teatru din Bălţi.

Visul cel mare al Sandinei Stan este însă Bucureşti-ul... Demisionează dela Teatrul Naţional din Iaşi — cu care prilej direcţia teatrului îi adresează o frumoasă scrisoare de mulţumire pentru activitatea depusă — şi vine în Capitală. Aci, Sandina Stana debutează pe scena Teatrului Regina Maria în „Nunta de argint" (în rolul jucat de d-na Marietta Deculescu) — aducând parfumul unei gingăşii şi a unei tinereţi presărată de farmecul moldovenesc, — după care joacă pe scena Teatrului Comedia în „Problemă de rezolvat" — cu G. Timică, Ion Iancovescu şi Leny Caler, — în „Jocul de-a vacanţa" cu George Vraca, Leny Caler şi Mişu Fotino, — apoi de dată mai recentă, în piesa „Intr'un mare magazin" alături de d. G. Storin, afirmându-şi talentul în câteva genuri variate: ingenuă, cochetă şi comedie.

După cum se vede, o viaţă tânără, — dar de bogată activitate artistică.

G. Storin.

Actorul de impozantă structură fizică, actorul de meticuloasă compunere a rolurilor, pe care le redă cu toată bogăția de amănunte, actorul care se realizează atât de complect în rolurile de dramă, d. G. Storin, este azi unul din foarte puț.nii noștri actori de tragedie posesor nu numai al stilului și al resurselor,—dar și a imponderabilei forțe de a impune publicului. L'am văzut în „Gândul", în „Amurg", în „Oameni în alb", în „Azilul de noapte", în formidabilul său Holofern, roluri atât de variate, atât de diferite și totuși de atâta covârșitoare creație, încât afirm că d. G. Storin a atins o perfecțiune scenică, datorită căreia stăpânește sala, cu arta-i desăvârșită...

— Actor — îmi spune d. Storin — sunt din întâmplare. Un văr al meu, Aurel Petrescu, după ce-mi murise tatăl, m'a sfătuit să urmez conservatorul. Eu însă m'am dus la Petre Liciu care, văzând că am aptitudini, a început să-mi dea lecții, înscriindu-mă apoi direct în anul doi de conservator. Era în anul 1902... In anul 1904, absolv conservatorul.

Primul rol pe care l'a jucat, a fost Panaiotache din „Franțuzitele". La Teatrul Național își face debutul în anul 1904 (imediat după absolviere conservatorului) în „Jeanne-Marie"...

Al doilea debut și-l face sub direcția lui Alexandru Davila în „Stingerea", în seara de 21 Noembrie 1905. Din distribuția acestei piese au mai făcut parte: Tony Bulandra, Ion Livescu, N. Soreanu, Achile Georgescu, Marioara Voiculescu, N. Ciucurette, Demetriad și Ion Petrescu.

In urma rolului din „Stingerea“, a fost angajat la Teatrul Național.

A avut creații mari în „Macbeth'', „Puterea întunericului", „Judith și Holofern", „Aimé", „Stăvilarul'', Contele de Brechard", „Dom Carlos din „Filip II“, „Şarlatanul“, „In amurg“, „Gândul“; „Oameni în alb“, „Fata dela garderobă“, „Ediție specială“, „Intr'un mare magazin“, „Azilul de noapte“, etc. Recent a fost invitat să joace pe scena Teatrului Național în „Ingerul a vestit pe Maria“.

D. G. Storin a jucat și în două filme : „Trenul fantomă" și „Televiziune“.

Un sport favorit al d-sale, este carambolajul.

— E un joc potrivit pentru actor — îmi spune dânsul — pentrucă și aci e vorba de talent...

Din anul 1924, d. G. Storin este coasociatul companiei Bulandra.

Adevăratul nume al d-lui Storin, este Hagi Stoica.

Ion Talianu

Jovialul actor—cum altfel l-aş putea califica? — s'a născut la Tg. Ocna la 31 Martie 1898. In tinereţe — în prima tinereţe ca să zic aşa — dornic de a se impune cu ceva în ochii tatălui său care, politician fiind, era primar al urbei, — împreună cu doi veri din care unul aviator mort în războiu iar celălalt azi avocat la Bucureşti — şi-a deschis un circ... Da, un circ!... şi Ion Talianu, „vedeta" lui: era clown, gimnastic de trapez, călăreţ de înaltă şcoală şi dresor de animale.

— Circul — îmi spune d-sa — avea ca personal patrupedic, o corcitură de lup şi un ponney pe care mi-l dăruise tata... După cum se vede, „bugetul" seral era foarte redus, — aşa încât, reţetele care le realizam, ne ajungeau ca să ne satisfacă toate gusturile.

Tatăl său fiind mereu pe la Slănic-Moldova după diverse treburi, îl lua şi pe dânsul... Acolo a cunoscut pe câţiva din marii noştri actori: Nottara, Manolescu, Tănase, Pella, Morţun, Petre Liciu, etc. Era mândru de prietenia lor... Petre Liciu, văzându-i dragostea pentru teatru, l'a învăţat un monolog: „Mă recomand Cioflan, fost sergent de stradă", — pe care Ion Talianu l'a recitat la serbarea de sfârşit de an şcolar pe când era în clasa IV-a primară.

Liceul l'a făcut la Bacău. Aci era din nou în compania artiştilor, cărora le făcea tot felul de mici servicii, pentru a fi mereu în preajma lor. Din cauza aceasta, profesorii îl luaseră la ochi, — iar unul din ei — Stupeanu, profesor de limba română — descoperindu-i pasiunea, l'a sfătuit să facă teatru.

Terminând școala militară cu gradul de plutonier termen redus, a fost repartizat la reg. 27 Bacău, unde a întâlnit echipa de teatru a armatei II, cu care a jucat câteva spectacole la Bacău și în câteva orașe principale din Moldova.

In anul 1918 vine la București... și se înscrie la conservator, clasa maestrului Ion Livescu.

Debutul în teatru — în teatru „adevărat" de astădată — și l'a făcut într'un rol de trei cuvinte din comedia „Imbogățiții de război", jucată la Teatrul Modern, unde activa compania „Excelsior" din care făceau parte, între alții, Elvira Popescu și Mihalescu.

Succesul cel mare l'a înregistrat în piesa „Desfrânata" (La „Glu", după romanul lui Jean Richepin) în care având de servit o replică Elvirei Popescu, a spus-o atât de comic, încât a luat aplauze la scenă deschisă...

Urmează inerentele dibuiri ale începutului de carieră. Joacă în diferite formații: într'un spectacol festiv la Național, la Central cu Valeria Salater și C. Mărculescu, — la „Blanduzia" în compania lui Ionel Cigallia, în care mai jucau Niculescu-Buzău, Timică și Elena Zamora, — la „Popular" pe când era în anul II de conservator, angajat de maestrul Livescu. Aci a jucat în „Brândușa"" cu Iancu Petrescu și Ecaterina Nițulescu-Sahighian, în „Manasse" cu Cărje și Toneanu, în „Tudorache Sucitu" cu Ion Brezeanu și V. Toneanu.

In anul III de conservator îl găsim tot la Popular, unde începuse să-i se dea roluri de caracter.

După terminarea conservatorului, a jucat o stagiune la Cernăuți, în compania Leonard, — interpretând cu acest prilej, între altele, rolul lui Cațavencu din „Scrisoarea pierdută" a lui Caragiale.

In anul 1923 a revenit în București și a fost angajat în compania Bulandra (Teatrul Regina Maria), unde a activat în ultimii ani.

Aci a debutat în „Patria" — iar un succes mare a înregistrat în „Negustorii de glorie"...

Intre timp, a făcut incursiuni de scurtă durată în domeniul revuistic a jucat la Alhambra și la Cărăbuș.

Rândurile noastre îl suprind la matcă. Recent a jucat un rol de dramă în „Mama" de Karl Czapek la Teatrul Liber, rol în care a înregistrat o frumoasă biruință.

UN ACTOR „CU GREUTATE"

E născut în București, la 23 Iulie 1897. Primul spectacol de teatru pe care l'a văzut a fost o reprezentație dată de Montaureanu în Sala Dacia cu „Moartea lui Mihai Viteazul".

— Vedeam — îmi spune d. Ionel Țăranu — pentru prima oară teatru. Nu înțelegeam nimic din acțiunea piesii. Pe Mihai Viteazul îl cunoșteam numai din joaca de ani dearândul din jurul statuii lui... A fost o mare decepție faptul că-l vedeam pe Mihai Viteazul umblând... pe jos, când eu îl știam călare.

...Ionel Țăranu era atunci elev la școala primară „General Adrian".

In școală, a jucat în diferite producții de fine de an. Pe când avea numai vreo 9 ani fiind la Slănic-Prahova în vacanță de vară, n'are de lucru și organizează o reprezentație în aer liber, cu bilete vândute...

Publicul a venit... dar reprezentația n'a avut loc, din următoarele motive: programul era întocmit dintr'o piesă și o complectare cinematografică... Piesa era „Ofițerul și ordonanța" în interpretarea lui Ionel Țăranu și a surorii sale care trebuia să joace în travesti. Cum însă amândoi voiau să dețină rolul ofițerului și nici unul al ordonanței, neînțelegerea s'a transformat în ceartă și bătaie... Cât privește cinematograful, — el nu s'a putut desfășura în condițiuni normale din cauza că era o noapte cu lună plină — deci prea luminoasă — estompând pe zidul alb al unui perete care ținea loc de ecran, proecțiile lanternei magice de care se folosia Ionel Țăranu.

Astfel fiind situația, publicul când a venit la „teatru" a constatat că a fost tras pe sfoară... Regretatul Cincinat Pavelescu, judecătorul din

Slănic, aflându-se din fericire printre invitați, l'a scăpat de bătaie, potolind spiritele prin următoarea improvizație spusă de pe scenă:

„Bilet fiindcă ați plătit
Aveți dreptul negreșit
Pe actor să-l fluerați
Nu însă să-l „scărmănați"

A doua zi, drept mulțumire, copilandrul i-a trimis flori și următorul răspuns:

Eri, maestrul Cincinat
De bătaie m'a scăpat
Motivul să fie, oare
C'avea bilet... de favoare ?".

In liceu, în orele libere și în orele trase la fit, în loc să-și vadă de lecții, își petrecea timpul prin culisele diverselor teatre.

Războiul îl face ca voluntar în Divizia XII-a și mai târziu la reg. 22 artilerie. Pe front scrie mici reviste ocazionale pe care le autointerpreta. Regretatul general Averescu îl trimitea să culeagă poezii populare din folklorul românesc — dar Ionel Țăranu le compunea singur și le prezenta generalului, drept culese...

Debutul în teatru — ca profesionist — și-l face după războiu, cu prilejul unui turneu organizat de Soreanu-Toneanu-Mărculescu — când a apărut în rolul unui servitor din „Băiețașul tatii". După terminarea acestui turneu a intrat în Conservator, la clasa maestrului Livescu.

Trecură însă abia trei zile de când urma cursurile... și maestrul Livescu îl dă afară, gata să-l ia la bătaie... pentru totală lipsă de talent.

Fără un ban în buzunar, Ionel Țăranu fuge la Paris... Acolo a fost de toate: comisionar, portar de noapte, interpret, agent de publicitate, comis-voiajor în branșa... măcelărie, — vânzător de scurtă durată la „Galeries Lafayette" — apoi controlor de bilete la Teatrul Antoine. Aci, într'un an, face carieră: din controlor ajunge inspector, din inspector, regisor, din regisor secretar, din secretar administrator și din administrator director interimar, — în timp ce Gèmier, — adevăratul director, se recrea la țară...

— Dela Gèmier — îmi spune d. Ionel Țăranu — am învățat meșteșugul și conștiinciozitatea... Tot ce sunt azi în teatru, îi datorez lui...

Prin Gèmier l'a cunoscut pe Tristan Bernard, căruia i-a fost câteva luni colaborator la un film al său pus în scenă de Raymond Tristan Bernard.

Revenit în țară, e angajat regisor-director de scenă la Teatrul Național, — de unde pleacă după câteva luni, dornic să joace teatru.

Debutează la „Central" într'o revistă de C. Bacalbașa, N. Vlădoianu și N. Kirițescu. Joacă apoi o stagiune la Iancovescu, a doua la soții Bulandra, a treia la Mișu Fotino, — apoi părăsește teatrul și se apucă serios de gazetărie...

Concomitent cu gazetăria, face și politică... In urma unui ordin al regretatului I. G. Duca, după întrunirea dela Alba Iulia, e arestat și depus la Jilava. Câteva luni mai târziu, e ales deputat de Dorohoi.

Faptul că s'a ales deputat la Dorohoi, se leagă de o amintire amuzantă: fiind într'un turneu cu compania Bulandra, în fiecare oraș unde poposeau, Ionel Țăranu era o figură cunoscută... La fiecare pas era oprit de câte o cunoștință... Intrigați, soții Bulandra i-au spus că-i oferă un premiu dacă într'unul din orașe va fi necunoscut... Premiul l'a câștigat... la Dorohoi, unde într'adevăr, Ionel Țăranu nu cunoștea pe nimeni...

... Poate că tocmai aceasta l'a ambiționat să candideze apoi la Dorohoi... Curios este însă că a reușit...

Iată-l deci, actor, gazetar și deputat... Ia această din urmă calitate, când însoțea vreun ministru în propagandă, la întruniri... cânta cuplete.

Dar toate au un sfârșit, chiar și deputăția. La expirarea mandatului, nu mai candidează. Renunță și la gazetărie, consacrându-se definitiv teatrului. După trei stagiuni de colaborare cu soții Bulandra și apoi cu d. Sică Alexandrescu, se stabilește pe „cont propriu" transformând complect Teatrul Alhambra din str. Sărindar și astfel, conduce de trei ani noul și elegantul Teatru Modern.

— Ce diferență este, între a fi administratorul altuia și între a avea teatrul tău ? l'am întrebat dornic să-i cunosc părerea.

— Foarte mică ! Inainte administram „paguba" altora. Acum administrez „dezastrul" meu.

D. Ionel Țăranu este căsătorit cu Cella Marion — actriță și dânsa în teatrul de sub conducerea sa — pe care, drept răzbunare, o pedepsește crunt, nedându-i să joace...

„REGELE CĂRLIGELOR":

Hazul și savoarea lui G. Timică nu este numai pe scenă, în diversele sale creații... E savuros și plin de haz și dincolo de scenă... Și hazul și savoarea lui se desprind și din biografia pe care mi-a povestit-o:

— „M'am născut în București, în anul 1886. Copilăria și școala mi-am făcut-o la Brăila, unde am văzut și primele piese de teatru: „Păunașul codrilor", jucată de trupa Bobescu și „Meșterul Manole", jucată de trupa Al. P. Marinescu.

După ce am văzut aceste două spectacole, mi-a venit pofta să joc și eu. Am incercat, cu alți colegi, să fac teatru în fundul curții, pe o scenă improvizată din niște butoaie goale de ciment, între patru pomi de salcâmi, ce erau așezați parcă anume pentru o scenă. Costumele mi le procuram din garderobul cu rochiile mamei și din hainele tatei. Spectatorii teatrului nostru erau o droaie de copii, care plăteau intrarea cu... nasturi.

Azi așa, mâine așa, până când într'o bună zi, pe neașteptate apare mama, tocmai când eram în toiul spectacolului. Bine înțeles că spectacolul imediat a fost oprit, iar curtea evacuată ca prin farmec.

Din cauza firii mele neastâmpărate, părinții s'au hotărît să mă facă militar, și m'au dat la școala copiilor de trupă la Mânăstirea Dealului din Târgoviște. Dar și aci, neputând să-mi înfrânez neastâmpărul, am făcut o „gafă" și m'a dat afară, mutându-mă în batalionul 7 Vânători.

Acolo am intâlnit o disciplină severă, care mă aducea la disperare. Mi-am cerut permutarea în Regimentul 6 Mihai Viteazul, unde am intrat la muzica regimentului, trecând prin toate instrumentele, dela clarinet până la toba mică. Șeful de orchestră, căpitanul Damian, văzând că am aptitudini pentru muzică, m'a sfătuit să intru la Conservator ceeace am și făcut.

Intre timp, la regiment, la diferite ocazii se juca și teatru, compus

din piese sugestive pentru soldați ca: „Locotenentul și ordonanța", „Mireasa și iapa", „Don Vagmistru", etc., etc. Astfel mi s'a deșteptat din nou gustul pentru teatru. Teatrul ca teatrul, — dar ce te faci cu milităria? Am făcut ce-am făcut și m'au reformat.

M'am înscris la Conservatorul de muzică și artă dramatică, unde am dat examen cu „Despot Vodă", chiar cu monologul dramatic al lui Despot. Maestrul Nottara, dela primele versuri, m'a oprit și m'a pus să spun ceva de comedie. Deși nu prea eram pregătit pentru versuri comice, totuși maestrului Nottara i-a plăcut foarte mult ce-am spus și m'a sfătuit să fac numai comedie, că drama nu mă prinde.

Deoarece elevii din anul I nu făceau decât fabule, ca: „Vulpea și bursucul", „Boul și vițelul", etc., m'am plictisit repede și am fugit și dela Conservator, isbutind să intru corist în compania de operetă de sub conducerea lui Grigoriu. Cum voce n'aveam, căscam gura mare, gesticulam dând din mâini, ca să fac impresia că nimeni nu cântă ca mine. Grigoriu văzându-mă desghețat și îndrăgostit de teatru, îmi dă un rolișor în „Vagabonzii", rolul unui bătrân de 80 de ani, deși pe atunci nu aveam decât 20.

Niculescu-Buzău, care și el pe atunci era angajat la Grigoriu, pleacă din trupă și își face o companie de comedii la grădina „Ambasadori", — socotită cea mai bună înjghebare de pe atunci, din care făcea parte: Nottara, Catopol, Penel, Demetrescu-Dan, Belcot, Nicolau, Cigalia, Peppy Moor, Olga Culitza, Fotino și... Timică.

Toată stagiunea m'a ținut numai în roluri mici, de servitori. Degeaba ceream un alt rol, orișicare ar fi fost, un invitat, chiar să nu spun o vorbă, dar numai să scap de calamitatea servitorilor. In sfârșit ! minunea s'a întâmplat. Mi se dă într'o piesă — „Militarii veseli" — ultimul rol din distribuție. Eram fericit că nu era un servitor... Cu siguranță că mi-l dăduse din greșală, socotindu-l fără importanță, însă rolul mi-am dat seama că e foarte frumos și avea situații comice. Au început repetițiile. De frică să nu se observe că e un rol bun și să nu mi-l ia, la toate repetițiile mai mult mormăiam, adică îl spuneam ca să spun că l'am spus.

In ziua premierii, plimbându-mă pe Calea Victoriei, mi-am adus aminte că într'o vitrină a unei librărioare de pe Lipscani, am văzut cu câteva zile în urmă o foarte reușită cartă poștală, reprezentând în culori, caricatura unui militar francez. In buzunar n'aveam decât 15 bani. Am dat 5 bani pe cartea poștală, gândindu-mă să mă machiez exact după ea. Am intrat într'o farmacie, am cumpărat de 10 bani o bucată de talion ca să-mi fac nasul în sus, cum îl avea militarul din c. p.

Seara, în cabină, m'am deghizat întocmai cum am vrut și, ca să-mi fac urechile blegi, le-am presat cu niște ace de cap, ce le vârâsem în perucă. Pe când îmi admiram opera în oglindă și ședeam cu creionul vișiniu în mână, cotul îmi scapă de pe masă, creionul îmi intră în gură... și-mi pătează dinții din față. Mă uit în oglindă și nu știu de ce, îmi face impresia că sunt stirb. Atunci, mi-a venit o ideie : „Ce-ar fi să joc rolul peltic?" Zis și făcut. Am luat hotărîrea decisivă: „Ori mă las de teatru, ori fac un succes mare".

Eu intram în actul II. Când s'a ridicat cortina actului II, mi-am luat inima în dinți și am dat drumul textului așa cum mi l'am închipuit eu, nu așa cum îl repetasem și, într'un cuvânt! obțin un succes nebun, cu nenumărate aplauze la scenă deschisă. Era primul meu succes. Cortina cade... aplauze... ridicări de cortină... camarazii mă caută să ies la aplauze, dar eu... nicăiri. Dispărusem!... De frica lui Niculescu-Buzău, m'am ascuns după un butoi cu apă din dosul scenii.

A doua zi, Niculescu-Buzău dând cu ochii de mine, mi-a spus: „Puștiule (nu mi-a spus așa, dar nu se poate scri cuvântul adevărat), altădată, când ai să mai joci vre'un rol, dacă vrei să ai succes cum ai avut aseară, să mă întrebi și pe mine, ca să-ți dea nen-tu indicații cum se joacă".

Şi așa, am rămas timp de 8 ani în trupa lui Niculescu-Buzău.

Apoi m'am angajat la Teatrul Comedia de sub direcția lui A. de Herz, unde am jucat diferite roluri, printre care și un rol de mare succes în „Voiaj în China".

Plecând și dela Comedia, am jucat sub direcția lui Leonard și a lui Maximilian. Am cerut să joc în „Văduva veselă" rolul regretatului Ciucurete. Mi s'a dat... dar nu prea am avut succes; atunci Maximiliam mi-a spus: „Să nu mai ceri tu roluri, am să-ți dau eu singur mai bine". Şi m'a distribuit în „Cow-Boyul", unde în adevăr am repurtat un mare succes.

La Teatrul Mic, printre multe altele, am jucat și un rol important în „Numta cu repetiții", dela care rol, Buzescu m'a angajat la Teatrul Ventura, unde am jucat: „Şoarecele de biserică", Marmeladoff din „Crimă și pedeapsă", etc. In urmă, am fost angajat în compania „SCITA" unde am avut frumoase succese..., iar recent, în calitate de co-director al Teatrului Modern, din bogatul repertoriu alcătuit, am avut marea satisfacție de a juca la rând două premiere, două roluri complect diferite, două succese mari. E vorba de rolurile mele din „Miliția Teritorială" și „Păzește-mi nevasta", — după care a urmat „Soacra lui Adam".

Şi acum... ca să lămuresc marele public, răspunzând mai multor curioși în privința numelui meu, declar: TIMICA nu este numele meu adevărat. E un nume de teatru. Nu mi l'am schimbat eu... ci întâmplarea.

Numele meu adevărat este: Mitică Georgescu. Sub acest nume eram începătorul în teatru, micul angajat în compania lui Niculescu-Buzău.

In București era un restaurant-berărie la „Mitică Georgescu". Intro bună zi, Niculescu-Buzău mi-a spus: „Mă ! tu trebue să-ți schimbi numele, — de ce să te cheme la fel cu.. berarul ăla ??

Și așa mi-a fost „Naș", botezându-mă din Mi—ti—că, în Ti—mi—că nume care, după cum se știe mi l'am păstrat și astăzi.

Actualmente, d. G. Timică a revenit la Teatrul Comedia, unde a reapărut în „Nu există surpriză".

ASUL FARSELOR:

Gr. Vasiliu Birlic

Eroul tuturor nefericirilor conjugale, victima tuturor soacrelor, — capul în care se sparg toate oalele — Birlic pe scenă, Birlic dincolo de rampă, — Piţurcă şi Noaţă în aceiaşi întruchipare...

D. Sică Alexandrescu l'a lansat şi Teatrul Vesel l'a popularizat... Din centru la Obor şi din Obor în Dealul Spirii, Vasiliu-Birlic e o figură cunoscută.

...A jucat cu succes în farse şi comedii... Cu acelaşi succes a debutat în revistă la Alhambra, — gen la care mulţi actori de comedie au dat fuga, fără a reuşi însă să rămână.

...A început să facă teatru ca probist la Teatrul Naţional din Cernăuţi (vezi Jules Cazaban). Acolo obţine un prim mare succes în rolul lui Agamiţă Dandanache din „Scrisoarea pierdută".

Are numai 25 ani, când e asimilat, sub directoratul d-lui Mişu Fotino societar la Teatrul Naţional din Cernăuţi, — fiind cel mai tânăr societar din ţară . Legea desfiinţării gradelor a lui Perieţeanu, pune capăt „societariatului" lui Birlic,, — nu însă mai înainte de a avea prilejul să joace şi la Bucureşti, pe scena Teatrului Naţional, în „Institutorii", director pe atunci fiind regretatul Alex. Mavrodi.

După patru ani de activitate la Teatrul Naţional din Cernăuţi, d. Sică Alexandrescu, venit acolo să pună în scenă „Titanic-vals" — îl vede, îi place... şi-l ia la Bucureşti...

La Bucureşti apare în „Aluniţa de sub fustă", într'un ansamblu din care au făcut parte: Agatha Bârsescu, Ion Iancovescu şi Mişu Fotino.

— Dar — îmi spune d. Vasiliu-Birlic — teatru nu se face din clipa în care pui piciorul pe scenă... Teatru joci când ai prilejul să realizezi o creaţie, să te afirmi... sau atunci când intri în gustul publicului.

..Teoria este justă, dacă ţinem seama de succesul pe care l'a obţinut în „Birlic"... de unde i-a rămas şi porecla...

D. Vasiliu Birlic a fost şi interpretul unui film realizat în ţară: „Doamna dela etajul II".

SOACRA SOACRELOR:

Maria Wauvrina

„Soacră poamă acră. Coace o iarnă și o vară și tot acră e".
(Vorba poetului... și a românului)

Numele Mariei Wauvrina se leagă de popularul proverb, — iar el se înlănțuie strâns de savuroasele ei creații de pe scenă... De ani de zile, e tartora tuturor ginerilor, — îi bagă în pământ cu o privire, le face viața iad, e pacostea lor...

... Dar dincolo de scenă, Maria Wauvrina e o ființă admirabilă... Mulți gineri și-ar dori o asemenea soacră...

Anii întâi și doi de conservator, Maria Wauvrina î-a făcut cu maestrul Ion Livescu. Anul trei, cu Vasile Toneanu. Intre timp, făcea figurație la Teatrul Național, unde era bursieră.

Primul angajament de durată l'a avut la Teatrul Popular.

A debutat în „Noaptea furtunoasă" jucând, în travesti, rolul lui Spiridon. Primul succes l'a obținut în „Incidentul dela 7 Aprilie".

După cei cinci ani petrecuți la Popular, a fost angajată de d. Sică Alexandrescu, care avea compania „Teatrul Nostru". Acolo a jucat în „Nunta cu repetiții", în „Catârul" și în „Broadway, alături de maestrul Livescu, Iancovescu, Timică, Ghibericon și Leny Caler.

Joacă apoi în formația „Fantasio" a lui Iancovescu, la Alhambra, în „Cafeneau cea mică" și „Paznicul de noapte". Tot cu Iancovescu joacă la Eforia (in fosta sală a Teatrului Vesel distrus de incendiu în Decembrie 1937) în „Alunița de sub fustă" și în Bani peșini".

E angajată apoi la Teatrul Vesel de sub direcția d-lui Sică Alexandrescu. Aci a jucat aproape în intreg repertoriul de farse și comedii reprezentante iarna în sală — și vara la grădina Marconi.

Tot sub direcția d-lui Sică Alexandrescu, a jucat pe scena Teatrului Comedia. Recent, a făcut o incursiune pe scena Teatrului Modern, unde a jucat din nou, intre altele rolul unei soacre. De astădată a fost soacra lui.... Adam.

George Vraca

George Vraca se poate spune că a marcat un „moment" în teatrul românesc: jocul de scenă redus până la „sub natural". A adus pe scenă așa zisul „realism sintetic", — într'un cuvânt, „marea simplitate". Aceasta nu însemnează lipsă de expresie a sentimentelor ce le interpretează. Din potrivă, Vraca a făcut valabil ce a părut multă vreme un paradox — adică dinamismul static. Prin minimum de mijloace exterioare, maximum de intensitate interioară. Şi a reușit. Aceasta a și făcut marea personalitate a lui George Vraca.

George Vraca s'a născut la 25 Noembrie 1896, în București. Se trage dintr'o familie de aromâni din Pindul Macedoniei. Şi azi numele acesta-i foarte răspândit acolo. Pe vremuri, asupriți de turci s'au refugiat pe unde au putut. Prin 1823—24, un Vraca fuge în Creta, de unde în fruntea mai multor aromâni, refugiați și ei, își oferă serviciile Lordului Byron și cade, împreună cu genialul poet englez, în luptele dela Misolonghi. Fratele acestuia — asuprit — trece prin Dalmația așezându-se acum 100 și mai bine de ani în România. George Vraca e strănepotul acestora. Părinții lui Vraca, agricultori încercați din tată în fiu, pregătesc și pe fiul lor — George — la asprul și frumosul meșteșug al pământului. George Vraca iese agronom în 1915 și slujește în Ministerul Agriculturei până în toamna lui 1916 când e luat în război. Războiul a fost pentru vlăstarul familiei Vraca un nou prilej de a-și ilustra numele. A luptat căzând de mai multe ori rănit și decorat pentru frumoase acte de eroism ca tânăr ofițer în al 2-lea reg. de grăniceri la Oituz, Casin, Tg. Ocna, etc.

Reîntors din război lasă cariera căreia i se dedicase și se apucă să facă teatru. Această tranziție poate surprinde pe ori cine și totuși este explicabilă. Vraca până la această dată (1918) a fost un tânăr mai mult al naturei decât al orașului din cauza educațiunei, a profesiunei, și a războiului. Luase prea puțin contact cu orașul. Așa că venirea lui pe scenă aducea un suflu proaspăt, primar. Şi cum natura (de unde venea) e însăși arta, este lesne de înțeles că fără să-și dea seama, Vraca apare din prima zi, un artist autentic.

In 1919 debutează în Voevodul Nenoroc din „Cocoșul Negru" a poetului Victor Eftimiu. Critica timpului subliniază apariția lui Vraca. Şi iată se împlnesc în acest an, două decenii de rodnică muncă în slujba teatrului românesc. Fiindcă George Vraca a muncit foarte mult și cu folos. A jucat peste 150 de piese — în tragedie, dramă și comedie. Dela Shakespeare la comedia ușoară — George Vraca e acelaș. Talent mlădios, joacă cu aceiași ușurință amorezi pentru care-l ajută și fizicul lui atât de generos înzestrat de Dumnezeu, ca și rolurile de cea mai grea compoziție. Numai câteva role: Romeo, Faust, Glauco, Prometeu, Rascolnicov, Oswald, Omul și Masca, Hervey, Enric V., Karamazov, etc. confirmă varietatea genurilor.

După 10 ani serviți Teatrului Național din București, pleacă societar și colaborează ca prim interpret în Teatrul Ventura unde joacă cu marea artistă zeci de piese din repertoriul românesc și străin. După 6 ani revine pentru scurt timp la Teatrul Național, ca în 1936 să treacă la teatrele Soc. S. C. I. T. A. unde pe scenele teatrelor Comedia și Regina Maria, crează noui roluri.

Azi, George Vraca este în maturitatea talentului său. Şi-a păstrat pentru încununarea carierii, Hamlet, pe care a început acum zece ani să-l prepare cu marele regisor Paul Gusty și nu s'a grăbit să-l joace. In viitoarea stagiune îl va ataca: va fi un demn urmaș al marelui său înaintaș Aristide Demetriade? Publicul va da verdictul. Noi avem încredere în forța talentului acestui fruntaș al scenei românești.

George Vraca e și un sportiv pasionat: fost footbalist în C. A. B. și bun înnotător.

A umblat și văzut multe locuri străine. Mai toată Europa, Asia apuseană, Africa și America.

Toța Yann

Apariția d-nei Toța Yann în teatru, a constituit o adevărată surpriză. De-o frumusețe stranie, cu o notă de o deosebită eleganță în toalete, cu un joc de o simplitate uimitoare, a plăcut și a fost urmărită de atunci și până azi, cu o deosebită desfătare de publicul spectator, — încântat tocmai de aceste rare calități.

„Jocul d-nei Toța Yann — s'a exprimat cândva d. Victor Eftimiu cu prilejul unei cronici — n'are nimic teatral și ne este cu atât mai apropiat"...

...Și totuși, cu toate cele expuse mai sus — cuvinte tentante pentru oricare alta — Toța Yann apare rar pe scenă... Faptul se datorează unei totale lipse de încredere pe care o are în sine, — aceasta spre marele regret al publicului, care a aplaudat'o cu entusiasm în puținele ocazii oferite de Toța Yann...

Toța Yann a făcut conservatorul cu maestrul Ion Livescu.

A debutat în comedia „Maimuța care vorbește„ în care a jucat alături de Ion Iancovescu, fiind relevată de presă în termeni elogioși. Criticul dramatic Iosif Nădejde a salutat în cronica sa, apariția în teatru a d-nei Toța Yann cu un eveniment în lumea artistică. El l'a rugat pe Ion Iancovescu să se ocupe de tânăra debutantă, călăuzindu-i pașii spre arta pentru care avea o supremă chemare...

...Și Ion Iancovescu l-a ascultat, făcând acest lucru cu dragoste și cu pasiune — dăruind scenii românești, un elemetn de valoare, de care se poate mândri...

Recent, d-na Toța Yann a apărut — tot alături de Ion Iancovescu — a cărui parteneră favorită este — în comediile „Două duzini de trandafiri" și „30 secunde de dragoste", jucate pe scena Teatrului Modern.

Toța Yann și Ion Iancovescu sunt căsătoriți...

REVISTA
OPERETA
COMEDIA MUZICALĂ

Marilena Bodescu

O realizatoare neîntrecută de „capete", specializată în ultimii ani în „baborițe", pe care le redă cu un haz copios.

D-na Marilena Bodescu este născută la Craiova. Aci a urmat cursurile de muzică vocală ale lui Gabrielescu, pregătindu-se pentru operă.

După clasa V-a de liceu, a venit la București și s'a înscris la Conservator, unde l'a avut profesor pe Popovici-Bayreuth.

Primul angajament l'a căpătat la „Blanduzia", în „Dragonii lui Villard".

— In seara debutului — îmi spune d-na Marilena Bodescu — aveam și producția de fine de an la Conservator. Nu știam unde să mă prezint. Am tras la sorț: a ieșit „Blanduzia"... Am înțeles că asta mi-era chemarea... și nu m'am mai dus la producție. Debutul meu îl consider drept cel mai frumos succes din cariera mea. Am avut cronici elogioase, făcute de cronicari cu totul necunoscuți mie pe atunci. In aceiaș vară am mai jucat în „Mzelle Nitouche", „Cleretа în concentrare", „De-ași fi rege" și „Păpușa". Din trupa în care am debutat mai făceau parte : Alexandru Feraru, Niculescu-Basu, Jean Athanasiu și Costescu-Duca.

In timpul războiului, dna Marilena Bodescu este angajată la Teatrul Liric, în compania de operetă de sub conducerea d-lui V. Maximilian. Aci debutează în „Farmecul unui vals".

Joacă apoi la Eforia, în compania de sub conducerea d-lui Avram Nicolau, în operetele „Silvia", „D-ra dela poștă", etc.

Apoi : joacă cu Tănase, joacă un an comedie cu Iancovescu, este angajată de Leonard în „Lampagiul de seară", — aducând în toate aceste genuri, aportul unui talent de actriță consacrată...

După o absență de câțiva ani în teatru, d-na Marilena Bodescu a reapărut cu mare succes în revistele Alhambrei, în dubla calitate de actriță și co-directoare. Recent a apărut pe scena Teatrului Comedia în două comedii muzicale : Dece nu mă săruți" și „Dragoste pe note".

Născută la Focșani. E fiica fostului actor Demion dela Teatrul Național din Iași, fost și director al Teatrului Pastia din Focșani.

Având „sânge de artist" în vine, era firesc ca Florica Demion, terminând liceul, să vină la București, ca să urmeze conservatorul.

A fost admisă la clasa d-nei Lucia Sturdza-Bulandra. In anul III de conservator, a fost angajată la Teatrul Regina Maria, unde a debutat în „Alraune" (Mătrăguna), într'un rol insignifiant — după care a jucat — tot roluri fără importanță — în „Toto", „Nopți pe Bosfor", etc.

Este angajată apoi la Teatrul Alhambra, unde debutează în revista „Bonsoir Alhambra".

In primele reviste îi s'au dat roluri mici de câteva cuvinte... până când, în comedia muzicală" Inimi de ciocolată", îi s'a încredințat un rol mai important, în care a avut succes.

— Dar primul rol mai mare din cariera mea — îmi spune d-ra Florica Demion — l'am căpătat în „Fata șefului de gară"", în care am jucat alături de d. Niculescu-Buzău și de d-na Elena Zamora. In vara următoare am jucat în două reviste la Cărăbuș. In aceiaș toamnă am avut o mare izbândă în revista „O nuntă la Alhambra" în sketchul „Onomastica parastasului".

D-ra Florica Demion a mai jucat în opereta „Dunărea Albastră" în care a obținut mare succes în rolul Ducesei Olga Dușma Xenia Nicolaewna Preobrijenia, — după care au urmat toate revistele și operetele jucate la Alhambra și din care până în ziua de azi a fost nelipsită...

George Groner (semnătură)

E născut în anul 1900. Ca înfățișare: chip de „Bébé Cadum". Semne particulare: jovial, spiritual, talentat, fost gazetar. In orele libere „gâdilă muza". .Expresia îi aparține; vezi „Dragoste pe note"). Pe scenă: cântă, dansează, improvizează, ține publicul încordat... și la urmă, declanșează aplauze la scenă deschisă. In viața particulară: mănâncă cinematograf cu pâine, boxează sau se duce la matchurile de box (cele de football nu le poate suferi) și conduce cu pasiune un automobil închis, de culoare albastră, marca „Ford" No. 8766.

La sfârșitul războiului, în anul 1919, când a trebuit să-și aleagă o carieră — după ce a fost funcționar de bancă timp de două ore (cifrele îl înspăimântau) și secretar la o fabrică de nasturi a unui unchi al său timp de zece zile (plătise din greșală lucrătorii pe o lună în loc de o săptămână) — simțind o atracție irezistibilă pentru teatru, fuge de acasă, intră în corul unei reviste — se juca faimoasa „Di Granda" — și se înscrie la Conservator.

...Dar e respins de două ori la rând... pentru lipsă de talent

— Au urmat — îmi spune d. Groner — diferite turnee, printre care unul al unei trupe de tragedii cari jucau „Hamlet", „Othello", etc. Dacă vreodată auzi snoave din viața trupelor ambulante și ți se par exagerate, află cu nu povestesc nici pe sfert ridicolul acestor spectacole în cari, de exemplu, Hamlet nemulțumit de jocul partenerilor săi — băiețași eftini, adunați de prin provincie — îi admonestează în scenă sau când la Curtea lui Claudiu apar marchizi din secolul al XVI-a...

In anul 1920, Groner intră în operetă, la Teatrul Liric. Maestrul Maximilian se ocupă de dânsul cu multă răbdare... și-l face actor. La un

matineu cu „Gospodăria poloneză", debutează într'un rol episodic, în care obține succes. D. Maximilian, încântat, îi dă o serie de roluri rămase vacante în urma demisiei unuia din interpreți principali. In trei zile a învățat șease roluri mari.

—Când am apărut însă în al doilea rol — adaugă d. Groner — a fost o catastrofă... Spre marea consternare a d-lui Maximilian, m'am bâlbâit și a trebuit să fiu scos afară de urechi... Era furios, maestrul, când se gândia că mi-a mai încredințat o serie de roluri în cari nu mai era timp să mă înlocuiască... Dar la al treilea rol — în opereta „O zi în paradis" — în care făceam pe junele comic, dau lovitura ! ...Am fost aplaudat, bisat, mă rog ! ...succes nu glumă. D. Maximilian m'a angajat imediat cu leafă bună și contract.

— In operetă — continuă d. Groner — am rămas 7 ani. După plecarea maestrului Maximilian în compania soților Bulandra, m'am ofertat și eu d-nei Bulandra. Dar abia după trei amânări anuale consecutive, d-na Bulandra m'a angajat fiindcă văzuse în vară o revistă în care jucam și eu și găsise că eram „singurul care vorbia omenește". Primit deci în compania Bulandra, cu o leafă minimă și prost văzut, (veniam doar dela operetă) nu mi-a trebuit mult ca să-mi fac „ieșiri" cu aplauze și asta chiar din prima piesă în care am jucat. („Neguțătorii de glorie"). Au urmat patru ani de roluri mari și mici, mărirea convenabilă a lefii — și asta din oficiu — și un anonimat absolut față de public. Am jucat, cred onorabil, roluri multe și frumoase : „Teatru în castel", „Răpirea Sabinelor", „Topaze", „Societate", „Dolari", — dar cel mai mare succes. după mine, l'am avut în tragedia clasică și anume, în „Don Carlos", în care jucam pe marele inchizitor. Jucasem deci până aici, revistă la cinematograf, operetă, comedie muzicală, operă (în compania Leonard), comedie, dramă și tragedie. Nu mai rămânea decât varieteul. L'am jucat plecând din compania Bulandra, la Barul Maxim Zig-Zag. Un singur gen n'am jucat : circul, — dar nu cred să mai am ocazie și nici timp pentru acest gen pe care-l ador.

După un an de cabaret, revistă cu film, etc., am intrat la Alhambra. Aceasta s'a întâmplat în 1931. Atunci am devenit cunoscut publicului și anume : dela primul cuplet pe care l'am spus în prologul revistei „Alhambra-Colos". Acest cuplet, intitulat „Banii mei", echivala cu 12 ani de teatru... La Alhambra am stat 7 ani.

Am trecut apoi la „S. C. I. T. A.", unde sunt de găsit până la ivirea unui nou biograf care va continua această viață romanțată... Până atunci, voiu urma lupta cu publicul, cu vremea și cu așa zisa mea artă, — pentrucă teatrul este și rămâne cea mai ușoară și cea mai grea meserie...

Const Lungeanu.

Iată un june prim care excelează în comedie muzicală, operetă„ revistă și comedie de salon. Această carte de vizită ni-l recomandă îndeajuns. Publicul, la rândul lui, îl cunoaște deasemenea... Ce-aș mai putea să adaug altceva decât câteva amănunte din viața d-sale particulară și artistică, menite să facă plăcere admiratoarelor...

Voiu începe printr'o indiscreție: e născut în București la 30 Septembrie 1907...

A debutat în teatru în 1925, pe când era elev în anul I de Conservator la clasa d-nei Lucia Sturdza-Bulandra, pe scena Teatrului Regina Maria în „L'Aiglon", interpretând două roluri în aceiaș piesă: al căpitanului Foresty și al pianistului Thalberg.

Vorbindu-mi despre împrejurările în care a devenit actor și despre începuturile carierii, d. Lungeanu îmi spune:

— Am copilărit în cartierul Știrbei-Vodă... Afișele cinematografelor din cartier constituiau pentru mine atracția cea mai mare. In școală fiind, făceam teatru: apăream în toate producțiile artistice ale liceului... De aci și până la a apare pe o adevărată scenă, n'a trebuit decât un pas... Iată-mă într'o bună zi, „vedetă" într'o formație de revistă care juca — în pauze — la cinematograful Marconi. Până și numele îmi era pus pe afiș, cu litere mari. Intr'o zi numele atrage atențiunea tatălui meu care habar nu avea de isprava mea.

— „Seamnă cu numele fiului meu"... își zise tăticul, intrând repede la bănuială, — mai ales că mă știa cu note insuficiente la câteva materii. Intrigat, a venit într'o seară la spectacol. M'a lăsat mai întâi să apar în „formidabila" mea creație — interpretam în revistă rolul lui Bela Kuhn (era în perioada imediată după război) — m'a așteptat la ieșrea din scenă, m'a felicitat și, pe întuneric, nemai putându-și reține entusiasmul, m'a pălmuit...

O lună mai târziu, fac cunoștință fraților Dinu, Pavel și Nikita Macedonsky (băieții poetului cari împreună cu George Mihail Zamfirescu și regretatul tenor Gâlman, scriseseră o revistă intitulată „Răsturnica"

— o revistă puțin picantă, care se juca în grădina „Jupiter" de pe Calea Moșilor.

In seara premierii, grădina plină până la refuz. Picanteriile revistei par însă a nu fi fost pe placul spectatorilor — și în loc de mult așteptatele aplauze, ne pomenirăm bombardați, după primele patru tablouri, cu tot ce spectatorii găsiseră la îndemână.

Acestor începuturi, i-a urmat activitatea dela Teatrul Regina Maria unde în timp ce frecventa Conservatorul, a jucat o mulțime de rolișoare, îndeplinind tot odată slujba de regisor de culise (inspicent) și fiind totodată, funcționar la Centrala Obștiilor Sătești, ca să se poată întreține...

— Căci dela cei de acasă numai puteam spera nimic, adaugă d. Lungeanu. „Tata era foarte supărat de drumul pe care apucasem după bacalaureat.

In tot timpul activității la Teatrul Regina Maria, un singur rol bun : al actorului din „Hamlet". Juca pe „primul actor" în serile când rolul titular era întrepretat de d. Ion Manolescu — și pe „al doilea actor" în serile când rolul titular era interpretat de d. Tony Bulandra.

La 20 ani, Constantin Lungeanu pleacă la Paris. Acolo începe prin a face figurație în filme. („Le diable au coeur"). Urmează zile grele. Se ocupă cu tot felul de îndeletniciri. Iată-l ucenic-instalator, reparând două zile burlanele unei case din colțul străzii St. Raphael. Apoi joacă la teatrul „St. Martin" în „L'Aiglon".

După o lună e iar șomer : intervenisera restricțiile Ministerului Muncii... Devine zugrav... Apoi, lozul cel mare : prilejul de a juca în „Napoleon IV" în care este relevat de critica franceză.

Urmează un turneu cu această piesă, având un gaj de 400 franci pe seară. Turneul vizitează Bruxelles-ul, Coasta de Azur, Elveția și coloniile franceze.

După acest turneu joacă în filmul „Un soir au front", apoi trece la „Variétes" unde joacă în „Topaze", rolul lui Roger de Berville. Urmează un turneu de nouă luni cu „Topaze", vizitând : Maroc, Alger, Argentina, Brazilia și Statele Unite.

Revine la Paris unde își face adevăratul debut în cinematograf, interpretând unul din rolurile principale din filmul „Les enfants de la cloche". Filmează deasemenea în „Colette et son mari" și joacă în opereta „Le beau Brumell". Intre timp ia lecții de canto și înjghebează un număr fantezist cu Mihail Daia. In această calitate debutează la Londra (15 zile) apoi la Paris unde duetul cântă la „Sherezada" și „Casanova", Atrăgând atențiunea unui impresar, sunt angajați pentru un turneu în Orient, cu care ocazie vizitează Bucureștiul, cântând la „Răcaru"...

La scurt interval, a debutat la Alhambra, în „Două inimi de ciocolată". De atunci și până azi — trecând dela revistă și operetă la comedie (rolul d-rului Karl Ludwig din „Absențe nemotivate" a marcat începutul succeselor sale în arta dramatică), d. C. Lungeanu a jucat, alternând genurile, pe scenele Teatrelor Excelsior, Comedia, Regina Maria și Liber, impunându-se în gustul și aprecierea publicului.

Niculescu-Buzău

Actor de operetă, revistă, comedie și farsă... Patru genuri pe care le-a servit cu credință... și mai ales cu haz...

...E născut — porecla o indică — la Buzău.

Intr'un an, când a venit un turneu al lui Leonescu - Vampiru cu „Jianu, căpitan de haiduci" — fiind nevoie de figuranți, Niculescu-Buzău s'a angajat.

Joacă apoi la Craiova în grădina „Belle-Vue", în trupa lui Burienescu, plătit cu 50 bani pe seară...

Intră corist la Teatrul Național din Craiova... Pleacă apoi la Focșani, în trupa lui Teodor Popescu, unde-l cunoaște și se împrietenește cu Achil Popescu. In trupa aceasta obține un prim succes de ilaritate în rolul unui popă din comedia: „Porcarul și Măria Sa Vodă"...

Pleacă la Craiova, — de astă dată cu N. Soreanu și Achil Popescu... Nu găsesc nici un angajament. Soreanu pleacă la București — iar Niculescu Buzău și Achil Popescu deschid la Craiova grădina „Mitică Georgescu"... Iată-l deci director !... Reprezintă „Clereta în concentrare"... De acolo pleacă la Iași și face teatru la Circul Sidoli.

Vine la București și deschide stagiune la grădina „Triumful" (unde e azi blocul „Carpați"). Iarna face stagiune la „Liric", asociat cu Poenaru. In trupă erau Băjenaru, Anestin și Maria d'Asty. Se joacă „Fiica tamburului major" și „Mzelle Nitouche".

...Era in anul 1902...

In vara anului 1903, tot în asociație cu Poenaru, inaugurează „Parcul Oteteleșanu". In vara următoare joacă din nou la Oteteleșanu de astădată ca angajat în compania Grigoriu, alături de Maximilian. Ciucurette, Leonard și Carussy. Obține succes în „Vânt de primăvară".

In iarnă, preia trupa dela Grigoriu... și devine iar director, — în asociație cu Alecu Bărcănescu. In trupă erau angajați Maximilian, Leonard și Niculescu-Basu. Face un turneu în care reprezintă „Secretarii", „Traviata", „Vânt de primăvară".

„Lovitura" cea mare o dă în rolul unui ofiţer din „Maiorul Mura" (din nou ca angajat în compania lui Grigoriu).

In urma acestui succes, se deschide faimosul restaurant din strada Doamnei (azi dispărut) „Maiorul Mura", cu portretul lui Niculescu-Buzău în rol, pe firmă şi pe listele de mâncare...

Prin anul 1907, în asociaţie cu Nottara, inaugurează grădina „Ambasadori", — devenită apoi „Cărăbuş" (dispărută şi ea). Din trupă făceau parte Belcot, Mişu Fotino, Cigallia, Lucreţia Brezeanu, Olga Culitza şi G. Timică.

Reprezintă: „Dama dela Maxim" şi „ZOZO" — încheind stagiunea cu un beneficiu de 7000 lei... Lovitură !...

Mai face trupă la „Raşca" — joacă în diferite rânduri „Răpirea din Popa-Tatu", — „Mehmet-Marafet" — şi „Manasse", cu Nottara în rolul titular şi cu Ion Morţun adus special dela Iaşi pentru rolul lui Zelig Schor.

Primeşte apoi propuneri dela Davila ca să-l angajeze în trupa pe care o proecta la „Liric" — şi în acelaş timp dela Pompiliu Eliade, — pe atunci director al Teatrului Naţional. Optează pentru primul şi debutează în „Stane de piatră". După premieră, Davila îi dă o fotografie cu următoarea dedicaţie :

„Lui Niculescu-Buzău, isvorului de veselie Regele râsului. Admiratorul său Alex. Davila".

In anul 1911 joacă la cazinoul din Sinaia, în faţa întregii familii regale, „Ariciul şi Sobolul" de Victor Eftimiu. Succesul a fost mare... Toată sala, în cap cu Vodă, a râs cu lacrimi.

...Şi Niculescu-Buzău — căruia îi place să-şi zică „Mandea" şi care are un sac nesfârşit de amintiri şi anecdote — a mai jucat la Naţional sub Davila — a fost dat afară dela Naţional sub Brătescu-Voineşti — a jucat în grădina „Blanduzia" — a jucat cu Marilena Bodescu în revistele lui A. de Herz — în timpul războiului a format o echipă care a jucat în spitale, a jucat după încheierea păcii la „Modern" cu Catuşa Elvas, — a jucat la Eforia, — a mai jucat cu Marioara Voiculescu şi Ion Manolescu la „Liric" în „Regele" şi „Copilul din flori"...

...şi însfârşit !... Niculescu-Buzău, din a cărui viaţă şi prodigioasă activitate teatrală n'am făcut altceva decât să redau un rezumat mai mult statistic, a mai jucat la Teatrul Vesel — sub direcţia d-lui Sică Alexandrescu — într'un întreg repertoriu de farse şi în alte diverse formaţii prin care şi-a plimbat silueta înaltă, subţire, aristocrată, cu monoclul înfipt în ochi, debitând, ici, colea replici de haz şi cuplete de poantă...

Virginica Popescu

„Fiecare soldat, poartă în ranița lui, bastonul de mareșal".

...De astădată, bastonul de mareșal s'a aflat ascuns în... piciorușele unei baletiste... sau mai exact, în ghiozdanul unei eleve care nici pe departe n'a visat că într'o bună zi, va fi vedetă... una din cele mai tinere vedete, — căci Virginica Popescu își mărturisește data nașterii: 19 Noembrie 1915.

La 13 ani, Virginica Popescu a fost nevoită să-și câștige singură existența... O prietenă a sfătuit-o să-și încerce norocul la Cărăbuș... După două săptămâni de ucenicie cu Roji-Roji, maestra de pe atunci a baletului la Cărăbuș, a fost angajată în linia III-a de girls. A dansat o vară întreagă, — dar în toamnă, când să plece și în turneu, d. C. Tănase a refuzat s'o ia.

— „Dar n'o să am grije și de ţânci" !... i-a replicat dânsul.

A jucat zece zile la Teatrul Poștei (actualmente Alhambra) în opereta „Wunderbar", — apoi la cinematograful „Marna" cu Giugaru și Lizica Petrescu... apoi a șomat, — până când, într'o zi, a dat de un anunț prin care se căutau coriste și baletiste pentru stagiunea Teatrului Alhambra. S'a prezentat și cu toată opunerea lui Siomin a fost angajată.

Și-a văzut de teatru, conștiincioasă. Cânta în cor, dansa, până într'o seară, îmbolnăvindu-se Annie Siomin, care avea de cântat un cuplet în fața unei linii de opt fete — a fost indicată s'o înlocuiască..

După câteva zile, d. Nicușor Constantinescu a chemat-o în birou.

— „La anul, nu mai ești baletistă !... Te facem solistă "...

Intr'adevăr, a început, ca solistă, cu roluri de două vorbe în „Trăiască Alhambra", — cu rolurile de comeră în „Alhambra 1933", — cu roluri mai măricele în „Alhambra în carnaval" și între timp cu foarte multe dubluri. A dublat-o pe Sily Vasiliu, pe Mia Apostolescu, pe Lulu Nicolau, ș. a.

...Și când într'o zi, d. Nicușor Constantinescu a spus despre ea:

— „O vedeți pe puștanca aceasta care intră în scenă cu un aer de regină ... O s'ajungă artistă mare !"...

cei din jurul lui au zâmbit... Pronosticul însă s'a realizat. Virginica Popescu este azi una din favoritele publicului...

ALO, ALO, AICEA RADIO.

ŞI

...Orice prezentare şi orice introducere este de prisos. Stroe şi Vasilache ? !... Cuplu de umor şi de fantezie cunoscut dela un capăt la celălalt al ţării, de mic şi de mare, ascultaţi şi aplaudaţi în egală măsură de toate categoriile de spectatori...'

Iată şi sketchul biografiei lor :

STROE : — Aptitudini pentru teatru aveam încă din liceu, — din care cauză mă produceam la toate festivalurile şcolare.

VASILACHE : — Eu pe când eram student, nu aveam aptitudini scenice. Năzuiam să devin profesor de matematică şi de fizicochimice.

STROE : — Intr'o zi am fost trimis cu încă doi colegi să închiriez sala Teatrului Mic pentru o serbare. Iancovescu, care juca acolo, văzându-ne, ne ia drept elevi de conservator, veniţi pentru figuraţie. „Diseară veniţi în smoking !" ne-a spus el, — mai ales că noi avuseserăm tupeul să-i confirmăm confuzia.

VASILACHE : — Şi aveai smoking ?

STROE : — N'aveam !... Dar o haină bleumarin care se încheia la un nasture, un papillon negru şi un guler de împrumut, m'a salvat... Seara, am făcut figuraţie. Eram 7 elevi... Pentru a doua seară, am fost reţinut însă numai eu. A urmat o figuraţie 85 de seri în „Marea Ducesă şi chelnerul".

VASILACHE : — Tu făceai pe chelnerul sau pe ducesa ?...

STROE: — Băă !... Eu făceam pe „marea".. Aşteptam până la 12 noaptea... ca să apar în ultimul tablou. Plata...

VASILACHE : — Plata striga altul, — căci tu făceai pe chelnerul...

STROE : — Nu mă întrerupe... Plata: o strângere de mână !...

VASILACHE : — Şi asta o mâncai cu pâine ?...

STROE : — Da, pentrucă eram unul din admiratorii lui Iancovescu. Intr'una din seri am fost văzut de unul din profesori. A doua zi, m'a dat afară din şcoală.

VASILACHE : — Bine ți-a făcut !...
STROE : — Iancovescu mi-a dat apoi un rol de piccolo...
VASILACHE : — Ai avansat !...
STROE : — ...în „Cusătoarea din Luneville“ și un rol mai mare în „Charly“. Aveam și un gaj de o sută lei seral.
VASILACHE : — Zi zău să te cred...
STROE : — M'am prezentat la Conservator, dar am fost respins de trei ori la rând. Abia a patra oară am fost admis ca auditor în clasa maestrului Soreanu. Intre timp, continuam să fac teatru, angajat în compania lui Iancovescu. Am jucat 34 roluri de servitori într'o stagiune cu 15 piese, — câte 2—3 servitori într'o piesă...
VASILACHE : — Mulți înainte !...
STROE : — După un turneu făcut cu Nora Piacentini — am mai jucat în „Azais“ cu Iancovescu, — în compania Bulfinsky-Fotino, — la Intim în compania lui Toneanu și o stagiune la Oteteleșanu, în compania Maximilian. La un moment dat a fost adus aici un băiat să cânte la pian, în culise...
VASILACHE : — Acela eram eu !...
STROE : — Exact !... Astfel ne-am cunoscut. Ți-amintești când ți s'a încredințat un rol de englez în „Ideia fixă ?“...
VASILACHE : — Imi amintesc... Dar tu îți amintești că am luat aplauze la scenă deschisă ?...
STROE : — Imi amintesc ! Dar cum ajunseși tu acolo ?...
VASILACHE : — Nefiind prea bogat, am primit invitația unui prieten — Cr. Etterlé — actor și el, ca să cânt la pian, în culise. Am acceptat...
STROE : — Mi-am făcut apoi un studiu de trei ani la Cărăbuș. Au urmat diverse peregrinări : Teatrele Ventura, Regina Maria și cinematografele Marna, Milano, etc...
VASILACHE : — Eu la fel : am urmat Conservatorul și am călcat pe urmele tale : Teatrul Regina Maria, cinematografe.
STROE : — Și ne-am întâlnit la Alhambra...
VASILACHE : Că bine zici !...

STROE : — Unde te-ai născut...
VASILACHE : — La Huși !... Dar tu ?...
STROE : — La Bacău !...
VASILACHE : — (cântă) „La Bacău, la Bacău, într'o mahala“...

Cortina cade

Stroe și Vasilache sunt vedetele microfonului. Stroe și Vasilache au făcut filmul „Bing și Bang“. Stroe și Vasilache au fost și directori de teatru : Majestic și Teatrul Nou. Stroe și Vasilache s'au produs si la Paris. Stroe și Vasilache au jucat împreună la Cărăbuș și la Alhambra. Stroe și Vasilache sunt autorii aproape tuturor sketchurilor și șlagărelor lor... Stroe și Vasilache sunt inimitabili și neegalați !...

C. Tănase

... Mi-am pus, pentru circumstanță, fracul comperului și

„In fața cortinei de mătase
Vi-l prezint pe C. Tănase"!...

...In cadrul unui tablou de mare montare, — în cadrul unei feerii de lumini, de costume fanteziste și de culori amețitoare — apare răsfățatul comic. E el !... E Tănase.

...Un sketch, un cuplet cu poantă, un dans... și ropote de aplauze se deslănțuiesc : e arta lui Tănase ! Arta pe care a popularizat-o, făcând-o cunoscută dela un capăt la celălalt al țării, — realizatorul la noi al genului revuistic, creatorul faimosului „Cărăbuș".

— „Zici Tănase, zici „Cărăbuș"!... Zici „Cărăbuș", zici „Tănase"!.

...Opera și omul se confundă, evocând clipe de veselie și de bună dispoziție.

In mișcarea noastră teatrală, C. Tănase ocupă un loc aparte, fiind **dintre puținii care s'au situat pe un plan de interes general. Este singurul actor care întrunește sufragiile publicului de orice categorie, — aplaudat cu egală măsură de oamenii zilei — pe care Tănase îi înfățișează pe scenă ca joc și ca mască — precum și de cetățeanul anonim din cea mai îndepărtată mahala, venit să-și audă bucuriile și necazurile „spuse" de Tănase.**

Greu am putea concepe o revistă a Cărăbușului fără Tănase. Scenele și tablourile — oricât ar fi ele de fastuoase, oricât s'ar desfășura ele în ritmul trepidant al muzicii și baletului — nu reușesc să aibă efectul salutar pe care-l au aparițiile lui Tănase. Spectatorul urmărește evoluția revistei în această mare așteptare a apariției lui... Spectatorul știe că Tănase îi va descreți fruntea, — căci Tănase spune cupletul ca nimeni altul. Numai dânsul știe să spună „poanta" cu rost, cu legătură și nu să-l debiteze în neștire, așa cum fac profanatorii genului. Tănase știe că poanta care nu atinge toată esența celor 20—30 strofe, n'are nicio valoare. El știe că întrebarea și răspunsul unei poante trebuie să

fie omogen, să se încadreze fără distonanță. Şi desigur că aici este „taina" artei lui Tănase.

Faima lui Tănase nu se bazează însă numai pe atât. Tănase şi-a dat seama că mai trebue şi altceva ca să atragă spectatorul din toate straturile. Tănase a fost primul care a înțeles să adapteze revista ritmului vremurilor„ prezentând revista în forma ei de azi, — adică spectaculoasă. Acest tur de forță, Tănase l-a făcut cu bani mulți şi mai ales cu muncă multă. A făcut sforțări materiale şi implicit, a depus un efort supraomenesc, — reuşind în schimb o mare biruință. După două decenii de succese în țară, Tănase şi „Cărăbuşul" lui, cunoaşte succese egale şi peste hotare.

Biografia lui Tănase poate fi cu adevărat intitulată „o viață de haz şi de necaz"... Prin câte n'a trecut el?... Câte urcuşuri şi câte coborîşuri n'a cunoscut el?... Şi câte meserii n'a „încercat" până când a îmbrățişat cariera artistică?... Viața lui cuprinde avatarurile unui „cetățean", — a unuia din acei necăjiți cetățeni pe care îi plimbă azi, ca pe nişte eroi plini de haz, dealungul revistelor sale.

Popularul comic, s'a născut la Vaslui, la 5 Iulie 1880. După anii copilăriei petrecuți în joacă pe uliți şi maidane, — iată-l debutând în viață — nu ca actor cum ați înclina să credeți — ci ca învățător. Da!... Inainte de a deveni artist. C. Tănase a fost învățător, numit în comuna Curseşti — în locul scriitorului Ion Adam — apoi în Poeneşti-Hârşoveni (jud. Vaslui).

După trei ani a părăsit învățământul: începuse să-l tragă „ața" către teatru. S'a înscris în Conservator, la clasa maestrului Nottara, reuşind singurul la comedie dintr'un lot de 30 candidați. După absolvirea Conservatorului, visul de a deveni actor a fost greu de realizat. Au urmat timpuri grele pentru răsfățatul comic de azi: ca să poată trăi, a fost nevoit să se reangajeze în armată. In acelaşi timp era... pompier şi elev la canto... Seara făcea figurație la Teatrul Național. O muncă titanică...

După aceste dibuiri, reuşeşte înfine să facă teatru. Impreună cu Petre Liciu joacă în „Doctorul damelor", „Țivila dela hotel Ghidale", — rolul titular din „Regulus Cadoveanu", etc.

In anul 1913, joacă prima revistă. Era intitulată „Războiul la şantam". Parteneră: d-na Marioara Cinsky. Urmează revistele „Plici", „Marafet bucluc" şi „Cacialmaua"... Toate aceste reviste le-a jucat la un cinematograf, în pauze...

După război, „Cărăbuşul"!... Revista „Pisica pe orez", a marcat o etapă hotărîtoare pentru cariera lui Tănase, — ca şi pentru mişcarea noastră teatrală. De atunci şi până azi, C. Tănase a prezentat peste 60 de reviste şi operete de mare montare.

...Superlativele nu sunt deloc exagerate în cazul de față: Silly Vasiliu este pe drept cuvânt răsfățata publicului de revistă, este și rămâne marea lui vedetă, — populară și iubită deopotrivă de spectatorii din primele rânduri de fotolii, ca și de cei din ultimele locuri de balcoane...

— „Bravo Silly"!... Bis!"...

...este exclamația obișnuită, de proporții delirante, care răsplătește fiecare „șlagăr" al lui Silly Vasiliu. fie că e vorba de aria națională, pe care o „zice" de foc și de inimă albastră, electrizând sala, — fie că e vorba de romamța sentimentală sau de tango-ul insinuant...

...Pe soclul revuistic, Silly Vasiliu — frumoasa Silly — și-a câștigat un loc de frunte pe care multe l'au disputat... dar fără succes...

Inceputurile carierii lui Silly Vasiliu? Un sketch de revistă comico-sentimental, cu lacrimi, muzică, romantism, dans... și aplauze la scenă deschisă...

...Cortina se ridică asupra primului tablou...

— Aveam 14 ani — îmi spune d-na Silly Vasiliu — când părinții mei, la Galați — de unde sunt originară — au vrut să mă mărite ...cu un chior. Se amorezase chiorul de mine. Știindu-se bogat, iar pe noi săraci, m'a cerut în căsătorie... Poate că aș fi... închis și eu un ochi și aș fi făcut acest pas hotărîtor, dacă n'aș fi fost amorezată, ca orice fată pe atunci de vârsta mea, de idolul femeilor din acele vremuri: Leonard!... Dormeam cu fotografia lui la căpătâi, îl adoram, îl visam... Am renunțat deci la perspectivele căsătoriei preferând, dacă era vorba să mă arunc „orbește" în brațele destinului, să fug de acasă...

...Am venit în Bucuresti, la o mătușă.

TABLOUL II.

Silly Vasiliu se inscrie la școala de balet a d-nei Battagi, — apoi la Conservator, urmând clasa de canto un an cu d-ra Anghel și doi ani cu d-na Assan. In acelaș timp își face ucenicia coreografică în baletul Operii Române.

— Intr'o zi însă — continuă Silly Vasiliu — d-ra Bălănescu, dela Operă, îmi spune că n'am talent, că sunt băiețoasă şi că n'am... sex-appeal... Ca să-i dovedesc contrariul, am sărit de gâtul unui băiat şi l'am sărutat cu foc. Rezultatul: am fost eliminată...

TABLOUL III.

In curtea în care locuia Silly Vasiliu, avea de vecin pe tenorul Santarelli. Auzind-o cântând, Santarelli o duce la maestrul Egizio Massini. Acest o angajează în corul Operii. Aci, după mult timp, avansează până în a dubla roluri de comprimară.

— Un camarad din cor — îmi spune d-na Silly Vasiliu — avea o soră în corul companiei Leonard. Mă recomandă ei... și ea mă duce — închipuiește-ți emoția mea ! — la cel atât de mult dorit : la Leonard !

— Am auzit că vă lipsește o primadonă — i-am zis — „luați-mă pe mine"...

— „Primadonă dintr'odată, e greu — mi-a răspuns Leonard. Dar vei intra în cor". Am refuzat și am ținut morțiş să-mi dea un rol mare.

— „Uite ce e, mi-a spus în cele din urmă Leonard. „Dacă vrei să mergi cu noi la Galați, că avem stagiune acolo, învață rolul din „Bayadera". Am primit... și cum eu eram gălățeancă, am plecat acolo, anunțată astfel pe afiș : „Tenorul Leonard și celebra primadonă Silly Vasiliu, fiica Galațiului". N'aveam însă ce îmbrăca. M'am adresat sorei mele — care se mândrea că e soră cu „aia de pe afiș" — și am pus-o pe fugă la toți blănarii și pe la toate marile magazine din Galați, convingându-i să-mi împrumute toalete... sub motiv că bagajul meu... nu sosise încă dela Bucureşti... In prima seară a spectacolului, am apărut într'un lux orbitor, — dar a doua zi, nemai având frumusețea de toalete, nu s'a mai jucat „Bayadera" ci „Fire de artist".

...Silly Vasiliu avea atunci 15 ani.

TABLOUL IV. (Ultimul).

Trupa revine la București. Presa o relevă în rolul principal din opereta „Orlow", — după care joacă în câteva reviste la „Teatrul Nou". Trece din nou la Leonard și joacă în „Lampagiul" de seară" și „Obraznicul",, — după care, jucând pe scena cinematografului „Femina" (pe atunci „Scala" N. A.), în revista „Să nu te superi că te'njur", obține un succes neegalat. De aci a trecut la „Elite" (azi Savoy) — apoi la Alhambra, — un scurt „intermezzo" la Cărăbuș... iar azi, e din nou protagonista Teatrului Alhambra...

Lisette Verea

„Iertați-mă că îndrăznesc
„In fața voastră să pășesc...
„Dar vreau ca să mă fac artistă...
„Eu cred că's bună de revistă..."

...Acum câțiva ani, la Majestic, într'o revistă, o debutantă în ale teatrului cânta cupletul de mai sus... Era un cuplet scris anume pentru tânăra începătoare care făcea, timidă, primii pași pe scenă, atrasă de mirajul acestei lumi necunoscute... Pentru publicul din sală, acțiunea în care apărea tânăra și frumoasa fată, era un sketch — dar eroina lui îl interpreta cu realism, își juca un capitol important, hotăritor în viață..

Avea vârsta de 13 ani când artistul N. Kanner îi propune să facă teatru: să joace la „Colos", în revista „Nimic nou pe frontul București" de Kirițescu.

— Visul meu — îmi spune d-ra Lisette Verea — era visul tuturor fetelor naive : să mă mărit !... La o carieră artistică, nu mă gândisem. Dar, în ziua primei repetiții unde venisem plină de speranțe, decepție !. M'am pomenit cu două rolișoare insignifiante... Dintr'odată, visurile mele cele mai frumoase, s'au spulberat... Am refuzat...

Desigur că lucrurile s'ar fi oprit aici și visul Lisettei nu s'ar fi împlinit dacă după câteva săptămâni, d. Camil Petrescu, pe care-l cunoscuse cu puțin înainte, n'ar fi recomandat-o lui Soare Z. Soare... Acesta, omul de mare intuiție și de repede hotărîre, o sfătuiește să se înscrie imediat în Conservator. Dar, încă sub impresia decepției suferite, Lisette Verea nu ascultă sfatul... Abia mai târziu, cunoscând un funcționar superior care subvenționase o întreprindere de revistă, acesta sfătuind-o la rândul lui să facă teatru, acceptă !...

In aceste împrejurări a debutat în revista „Jo-Jo" — jucată întâi la Sinaia apoi în iarnă la Majestic. După acest debut a jucat la Cărăbuș, la Excelsior (cu Iancovescu în „Lohengrin) la Alhambra, — iar recent — în stagiunea anului 1938, a debutat la Teatrul Regina Maria în „Ediție specială", — la Teatrul Comedia, în „Dragoste pe note" și într'o comedie muzicală la Teatrul Liber („Voiaj de Nuntă").

A făcut și film : a apărut, alături de dnii G. Storin și Tony Bulandra, în „Trenul fantomă".

Rar o actriță de operetă care să fi cunoscut la noi o popularitate mai mare ca Elena Zamora. Intruchiparea grației și a gingășiei, Elena Zamora a cucerit ani dearândul țara dela un capăt la celălalt — glorie care o mai acoperă și azi: numele ei pe afiș, este chezășia unui spectacol de succes...

A debutat la vârsta de 17 ani, în „M-zelle Nitouche", la Teatrul Național din Iași, în timpul războiului mondial.

In perioada de imediat după război, joacă la București în marele succes revuistic „Di Granda".

Joacă apoi la Teatrul Popular în „Extemporalul" și „Băiat de viață"...

— ..Și deodată, îmi spune d-na Elena Zamora, am plecat la Paris... ris...

— Deodată ? întreb mirat.

— Da.. adică nu deodată, dar am plecat. Ca bagaj, aveam două pachete : unul conținea cântece românești, altul un costum național. Iar ca bagaj principal, eu !...

Când am trecut cu trenul peste Sena, am scos capul pe fereastra vagonului și am făcut un jurământ :

— Să mă înghiți, Sena, dacă n'o să înving !...

Trei săptămâni am colindat Parisul, risipind banii pe tramvaie, metro, autobuz... și nelipsind dela nici un spectacol teatral.

M'am prezentat câtorva impresari... dar nu reușeam să le fac decât... impresie bună. Audițiile le făceam în românește. Plăceau... Atât și nimic mai mult.

Până când, într'o zi la „Palace", îl surprind pe Baud, impresarul celebrei Raquelle Meller, certându-se la telefon cu vedeta. Zâmbindu-mi, mă măsură din creștet până în tălpi și mă întrebă :

— „Poți să înveți până diseară „Violetera" în franțuzește ? („Violetera" era șlagărul muzical de pe atunci. N. A.).

Am răspuns afirmativ, deși cu franțuzeasca mea aproximativă, habar n'aveam de text. (Raquelle Meler îl cânta în spaniolește).

Am alergat imediat să mi se traducă textul, l'am învăţat, mi-am cusut singură o rochie cu un şorţ mauve — toate acestea într'o singură zi, — am luat un coşuleţ cu violete naturale — cheltuind astfel ultimul ban — şi m'am prezentat apoi impresarului cu nebuneasca pretenţie de a o înlocui pe Raquelle Meller „în tot", cerând chiar şi leafă...

Am fost satisfăcută, — iar seara, reclama luminoasă cu numele spaniolei a fost înlocuită cu reclama numelui meu : ZAMORA.

Intâi am apărut în costum naţional. Spre uluirea mea am fost primită cu un ropot de aplauze neaşteptate: era „claca" pregătită pentru Stacia Napierkovska. (Vedetele dela „Palace" erau pe atunci Raquelle Meller, Stacia Napierkovska şi Harry Pilcer).

Pentrucă semănam cu celebra dansatoare, fusesem confundată, — beneficiind astfel de aplauzele destinate ei. Când după mine a apărut Napierkovska, s'a făcut o tăcere mormântală, — ceeace a atras curând plecarea ei din acel teatru, rămânând ca vedete: Harry Pilcer, Dranem (special angajat) şi eu. Dar să revin: când entuziasmul s'a potolit, am cântat întâi cunoscuta arie populară a noastră: „S'a dus cucul de p'aici". Apoi conferenţiarul a anunţat publicului că sunt o artistă venită de departe, anume pentru a cânta „Violetera" în franţuzeşte. Lucrul acesta a făcut o impresie plăcută. Am început să cânt în mijlocul aplauzelor. Pentrucă nu eram stăpână pe text, îl lipisem pe fundul coşuleţului de flori, unde-mi aruncam mereu privirile. Asta era, cum s'ar zice „smecherie românească"...

...Succesul a venit ca o bombă... Imediat am fost angajată cu un salar de o mie de franci pe seară, pe timp de şase luni.

Izbândisem !...

Am cântat apoi la „Folies Bérgères, după care a urmat un turneu in Europa, Africa şi Asia.

După opt ani, Elena Zamora se înapoiază în ţară. Cocorăscu, fostul director al Operii Române, o angajează şi o distribue în rolul „Blondei" din „Răpirea din Serai" de Mozart.

De atunci şi până azi, Elena Zamora a parcurs o etapă glorioasă — din succes în succes — consacrată deopotrivă în operetă, comedie muzicală şi revistă, atât la noi cât şi în străinătate.

TIPARUL
VREMEA
Str. Carol No. 10
Bucureşti

LEI 120.—